voima

1/2023 HELMIKUU | VOIMA.FI
TEEMA: MEDIAKASVATUS

Journalistit kutsumustyössä

Markus Leikola & Adile Sevimli

MICHAEL BARAN

NUORET IDEALISTIT

KANTAESITYS
SUURELLA
NÄYTTÄMÖLLÄ
8.3.2023

WILLIAM SHAKESPEARE

LEAR

KANTAESITYS
VALLILAN
KANSALLISTEATTERISSA
2.3.2023

HEINI JUNKKAALA

PUDOTA

KANTAESITYS
OMAPOHJASSA
15.2.2023

KEVÄÄLLÄ 2023 OHJELMISTOSSA MYÖS

SUURELLA NÄYTTÄMÖLLÄ

ENSIMMÄINEN TASAVALTA
RONJA, RYÖVÄRINTYTÄR
KARPOLLA ON ASIAA

VALLILAN KANSALLISTEATTERISSA

SULTANAATTI
PUNCH UP! – RESISTANCE & GLITTER
TIMO TUOMINEN BREL X 3

KANSALLISTEATTERI

LIPUT
KANSALLISTEATTERIN
LIPPUMYYMÄLÄSTÄ
010 733 1331
(0,0835 €+pvm/mpm)

lippu.fi

KATSO KOKO OHJELMISTO
kansallisteatteri.fi

Yhteistyökumppanit

Valio

Scandic

MENUET, DIAPHANA FILMS, TOPKAPI FILMS & VERSUS PRODUCTION PRESENT
IN COPRODUCTION WITH VTM & RTBF
OSCAR® -EHDOKAS
PARAS KANSAINVÄLINEN ELOKUVA
★★★★ THE GUARDIAN
★★★★★ BBC
★★★★★ THE TELEGRAPH
★★★★ INDIEWIRE
FESTIVAL DE CANNES
GRAND PRIX -VOITTAJA
2022
CLOSE
LUKAS DHONT -ELOKUVA
EDEN DAMBRINE
GUSTAV DE WAELE
ÉMILIE DEQUENNE
LÉA DRUCKER
ELOKUVATEATTEREISSA 3.3.2023

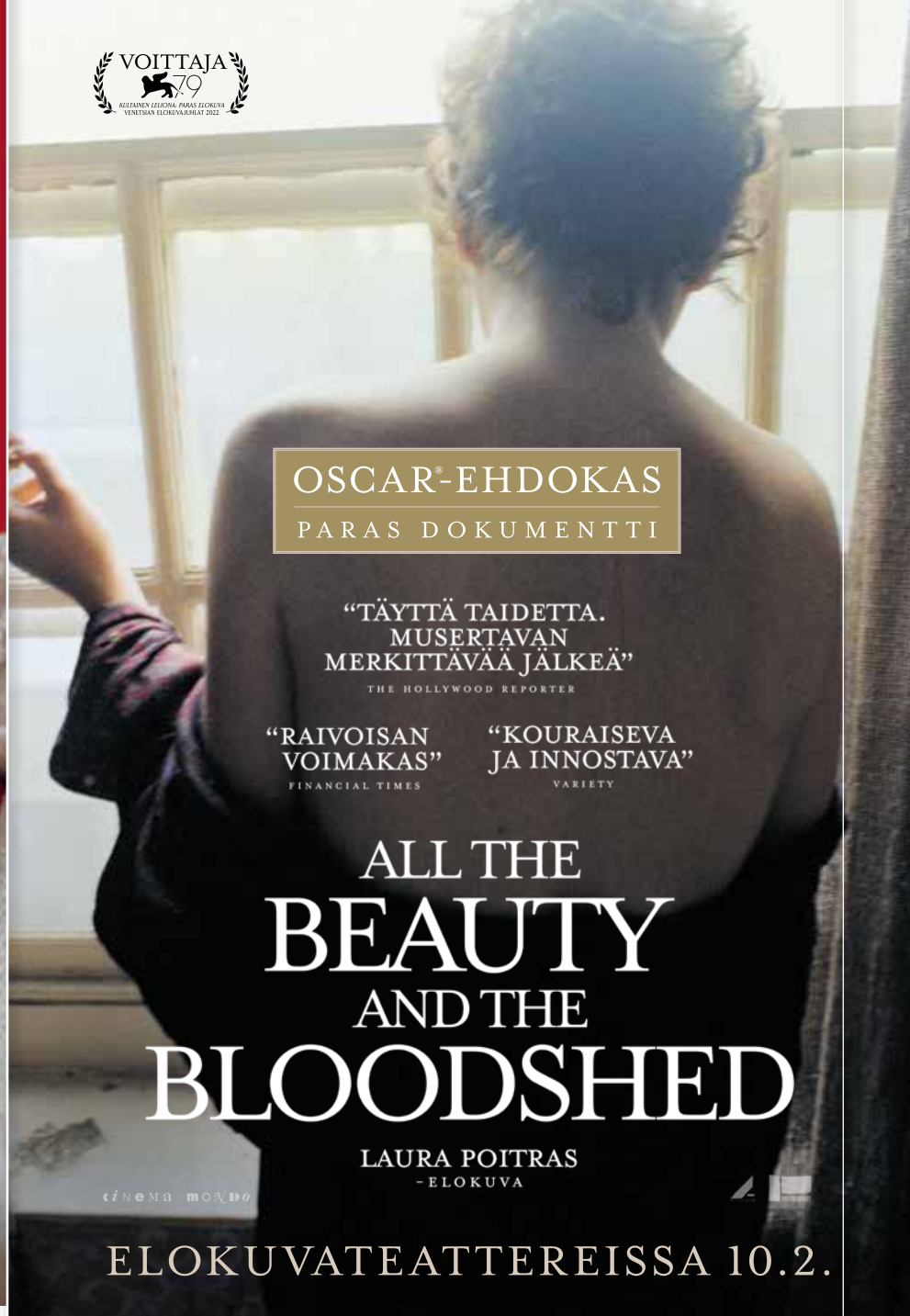
VOITTAJA 79
KULTAINEN LEIJONA: PARAS ELOKUVA
VENETSIAN ELOKUVAJUHLAT 2022
OSCAR®-EHDOKAS
PARAS DOKUMENTTI
"TÄYTTÄ TAIDETTA. MUSERTAVAN MERKITTÄVÄÄ JÄLKEÄ"
THE HOLLYWOOD REPORTER
"RAIVOISAN VOIMAKAS"
FINANCIAL TIMES
"KOURAISEVA JA INNOSTAVA"
VARIETY
ALL THE BEAUTY AND THE BLOODSHED
LAURA POITRAS
-ELOKUVA
ELOKUVATEATTEREISSA 10.2.

MOBRA FILMS IN COPRODUCTION WITH WHY NOT PRODUCTIONS PRESENTS
R.M.N.
KYLMÄ TALVI
OHJAUS JA KÄSIKIRJOITUS
CRISTIAN MUNGIU
(4 KUUKAUTTA, 3 VIIKKOA, 2 PÄIVÄÄ)
★★★★ INDIEWIRE
FESTIVAL DE CANNES
COMPETITION
2022 OFFICIAL SELECTION
★★★★ TIME OUT
"AN ABSORBING WATCH"
SCREEN INTERNATIONAL
ELOKUVATEATTEREISSA 10.3.2023

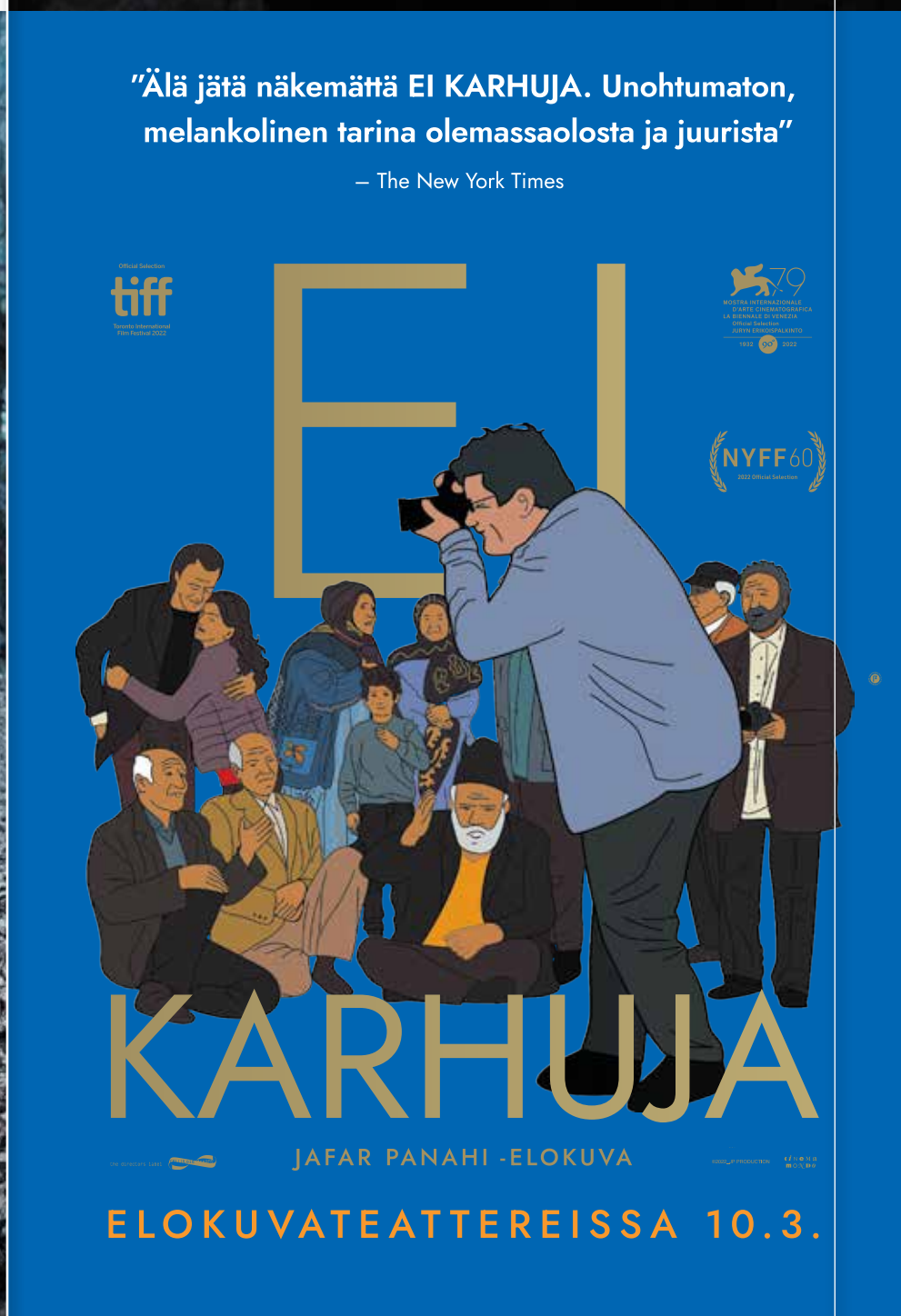
"Älä jätä näkemättä EI KARHUJA. Unohtumaton, melankolinen tarina olemassaolosta ja juurista"
– The New York Times
Official Selection
tiff
Toronto International Film Festival 2022
79
MOSTRA INTERNAZIONALE D'ARTE CINEMATOGRAFICA LA BIENNALE DI VENEZIA
Official Selection
JURYN ERIKOISPALKINTO
1932 90° 2022
NYFF60
2022 Official Selection
EI
KARHUJA
JAFAR PANAHI -ELOKUVA
ELOKUVATEATTEREISSA 10.3.

Every Choice Matters

Ekologinen vaihtoehto on meidän 100 % kierrätetyistä kuiduista valmistetut vaatteet. Se ei kuitenkaan tee hankinnasta vastuullista mikäli et sitä oikeasti tarvitse.

Pure Waste®

purewaste.com

Maailma ei ole valmis.
Tarvitaan enemmän kirjoja.

Rosebud Sivullisessa on kaksi hyllykilometriä fyysisiä kirjaolentoja, 40 000 eri nimikettä uusia helmiä ja ajattomia klassikoita. Lähes päivittäistä ohjelmaa ja keskusteluja ajan aiheista. Sanan, kuvan ja äänen kauneutta. Julistusta, kriittistä sanomaa ja tieteellistä faktaa.

Hyvä kirjakauppa, kuin antiikkinen kirjasto, on ihmiskunnan muisti.

Rosebudin kirjakaupat Helsingissä

Sivullinen Kaisa-talossa, katso viereinen kuva.
Uusi kauppa on Kaivopihan Rosebud!
Rosebud Mini Citycenterin Asematunnelissa.
Tiedekulma Yliopistolla.
Rosebud Maria, Mariankatu 21.

Pieni helmi:
Kuopion Rosebud Kauppahallissa.

ROSEBUD rosebud.fi

Helsinki

Mustaa nettimagiaa

Ennen et tiennyt, mitä tapahtuu.
Nyt tiedät. tapahtumat.hel.fi

Black Magic Six Malmitalolla 17.2.
Lisätietoja yllämainitulta saitilta.

KOLME SISARTA, VIIDES NÄYTÖS

Populaarikulttuurin ja korkeakulttuurin riemastuttava yhteentörmäys ravistaa totuttuja kaavoja. **Tšehov**, *Alien*-elokuvat ja suosittu räppäri-duo Sofa kohtaavat vauhdikkaasti näyttelijä-ohjaaja **Jakob Öhrmanin** nerokkaassa teatteriajattelussa. Sisältövaroitus: splatteria, väkivaltaa, suuria tunteita

www.ttt-teatteri.fi

KJETIL ØSTLI & SIMEN SÆTRE: VIERAS LAKI

Norjalaiset tutkijat keksivät 1970-luvulla jalostaa kesymmän ja pulskemman lohen. Syntyi uusi teollisuudenala lohenviljely, lohesta tuli arkiruokaa ja lohenkasvattajista miljardöörejä. Kun kala karkasi luontoon tuhoisin seurauksin, villit lohikannat hupenivat ja sairaudet levisivät. Huolestuttavia löytöjä tehneitä tutkijoita vaiennettiin. Arvostettujen norjalaistoimittajien **Simen Sætren** & **Kjetil Østlin** *Vieras laji* kertoo ihmisen halusta alistaa luonto valtaansa ja tuo lohiteollisuuden synkät salaisuudet päivänvaloon.

www.gummerus.fi

GUMMERUS

TÄSSÄ OLEN – PÄIVITTÄISIÄ HENGELLISIÄ HARJOITUKSIA

"Missä olet, kun et ole itsesi luona", kysyi keski-ajan rukoilija. Sitä kysyy myös kristillinen meditaatiomateriaali, jossa on uudet tekstit vuosille 2022–2023. **Kalevi Virtasen** ja **Pekka Y. Hiltusen** *Tässä olen* -harjoitukset perustuvat ihmettelyyn ja eläytyvään lukutapaan. Raamattusitaatit ovat Pipliaseuran UT2020-suomennoksesta.

Lue veloituksetta:
Raamattu.fi/tassaolen
ja Piplia-sovellus

PIPLiA. voimasanoja

REETTA HÄNNINEN: KAPINAA JA KIUSANTEKOA

Historian tutkija **Reetta Hännisen** ajankohtainen teos kertoo Venäjän yrityksestä pitää kiinni reunavaltioistaan sekä suomalaisten kekseliäistä tavoista vastustaa yhtenäistämistoimia 1900-luvun alussa. Kirjan keskiössä ovat passiivisen vastarinnan jopa mitättömiltä näyttävät teot, joilla oli kuitenkin suuri merkitys, kun vastassa oli itsevaltiudestaan kiinni pitävä keisarillinen Venäjä.

www.otava.fi

SARTRE, ORWELL & BIBÓ: ANTISEMITISMIN KIROUS – KOLME KRIITTISTÄ ESSEETÄ

Miten kaiken kuvittelukyvyn ulottumattomissa oleva oli voinut tapahtua? Teos kokoaa yksiin kansiin kolme heti toisen maailmansodan kauhujen jälkeen kirjoitettua klassikkotekstiä. Juutalaisvastaisuuteen sisältyviä myyttejä ja stereotypioita purkava teos auttaa hahmottamaan myös nykyisen antisemitismin taustoja sekä ylipäätään etnisten ja kulttuuristen ennakkoluulojen rakentumista.

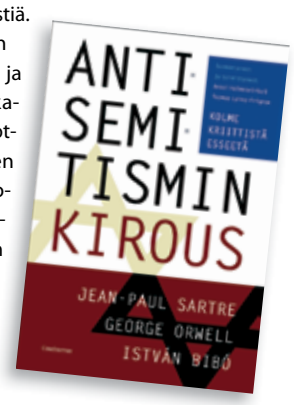

kauppa.gaudeamus.fi

Gaudeamus

LYHYT EPISODI SIENI-SIVILISAATION UNIVERSAALISSA HISTORIASSA

Tulevaisuuteen kurkottavassa esityksessä on yhdeksän tarinaa ihmislajin voitoista ja häviöistä, yksinäisen neuroverkon tarkkailemana, sienikielellä nauhoitettuna, ja huolellisesti rihmastokirjaston uumeniin tallennettuna. **Essi Rossin** ohjaaman teoksen tekstistä vastaa **Mikhail Durnenkov** ja lavatuksesta **Ksenia Peretrukhina**. Viimeksi mainitut Venäjällä palkitut taiteilijat elävät tällä hetkellä maanpaossa.

www.espoonteatteri.fi

ESPOON KAUPUNGINTEATTERI
The International Theatre of Finland

JOONATAN TOLA: HULLUT IHANAT LINNUT

Lukijat ja kriitikot esikoisteoksellaan hurmanneen **Joonatan Tolan** omakohtainen romaanisarja jatkuu siitä miten Tolan perhe on jättänyt hyvästit taiteilijaisälleen, mutta isän laskuja tippuu yhä postiluukusta. Aseet pannaan myyntiin ja kattokruunu irrotetaan, sitten sossut ovatkin jo ovella. 6-vuotias Joonatan nostaa äidin kylpyammeesta. Jollei pyörätuoliin joutunut äiti löydä miestä rinnalleen, uhkaa lapsia huostaanotto.

www.otava.fi

NAOMI KLEIN: NÄIN PELASTAMME PLANEETAN

Kansainvälisesti tunnetun kirjailijan ja aktivistin **Naomi Kleinin** ensimmäinen kirja nuorille auttaa pelastamaan planeetan . Yhdessä palkitun nuortenkirjailijan **Rebecca Stefoffin** kanssa Klein kertoo vaikuttavasti ja selväsanaisesti, miksi maapallo tarvitsee apuamme ja kuinka jokainen voi osallistua maailman muuttamiseen. Nuorilla on valtaa ja voimaa saada aikaan suuria muutoksia.

www.intokustannus.fi

into

voima
6.2.–12.3.2023

Pääkirjoitus

Lehdistönvapaus on demokratian ehto

TOIMITTAJAT ILMAN RAJOJA -järjestö kerää dataa globaalista lehdistönvapaudesta. Toukokuussa 2022 viimeksi julkaistu raportti arvioi yhteensä 180 valtion lehdistön toimintaedellytyksiä. Tutkimuksen mukaan maailma ja media ovat polarisoituneet seurauksena ”globaalin verkon sääntelemättömästä tiedonvälityksestä, joka vauhdittaa valeuutisten ja propagandan leviämistä”.

Raportti kutsui ilmiötä suoranaiseksi informaatiokaaokseksi.

Demokraattiset valtiot taistelevat erityisesti verkossa leviävää disinformaatiota vastaan. Samalla autoritarismiin liukuvat tai syvällä sen silmäkkeessä jo vellovat valtiot kiristävät otettaan maan sisällä toimivista tiedotusvälineistä ja syytävät propagandaa ulospäin.

JOURNALISTISEN MEDIAN tärkein tehtävä kaikkialla on haarukoida lukijoiden ulottuville luotettavaa tietoa. Monissa maissa toimittajat tekevät työtään suurin henkilökohtaisin panoksin, oman ja läheistensä vangitsemisen tai jopa kuoleman uhalla. Pohjois-Euroopassa työtään tekevät toimittajat ovat kaikkein turvatuimmassa asemassa, mutta myös vapaan median maissa journalistisen työn riippumattomuuteen voidaan vaikuttaa monin tavoin.

Nauska

Suomi oli toukokuussa 2022 julkistetussa lehdistönvapausindeksissä sijalla viisi, ja keväällä julkistettavassa listauksessa paikka lienee huonompi. Sijoitukseen vaikuttaa varmasti vastikään käräjäoikeudessa päätöksensä saanut oikeusjuttu, jossa kaksi *Helsingin Sanomien* toimittajaa tuomittiin turvallisuussalaisuuden paljastamisesta. Tapausta on seurattu erittäin kiinnostuneena myös ulkomailla.

Yleisenä huolena on se, että toimittajat alkavat harjoittaa itsesensuuria, koska pelkäävät vaientamiseen tähtääviä oikeuskanteita eli SLAPP (*strategic lawsuits against public participation*) -kanteita ja verkkomaalittamista. Maissa, joissa tiedotusvälineiden omistajien ja vallanpitäjien väliset suhteet vaikuttavat voimakkaasti median toimintaan, toimittajat voivat harjoittaa itsesensuuria rahoituksen tyrehtymisen pelossa.

Vapaa media on sekä demokratian elinehto että sen henkivakuutus.

MEDIAKASVATUS on keskeinen resurssi informaatiokaaoksen keskellä eläville kansalaisille – ja täysivaltaisiksi kansalaisiksi vasta kasvaville. Suomessa vietetään 6.–12.2. valtakunnallista Mediataitoviikkoa, jonka tavoite on kehittää lasten, nuorten ja aikuisten mediataitoja. *Voima* osallistuu siihen jo neljännen kerran mediakasvatuksen teemanumerolla, jonka välissä perinteiseen tapaan julkaistaan myös ajankohtaisia mediakasvatusmateriaaleja esittelevä *Mediaattori*-tiedotuslehti. Sen rinnalle tehdään myös tehtäväpaketti opetuksessa hyödynnettäväksi.

Tiedotusvälineiden ja erityisesti sosiaalisen median sisällöt vievät helposti mukanaan. Pienen, taskussa kulkevan laitteen vaatiman ajan hallitseminen on arjen jokapäiväinen taistelu, jonka seuraukset kumuloituvat, ja jolle hyvin harva meistä enää on immuuni. Sosiaalinen mediakin on parhaimmillaan demokratian ja osallisuuden ajuri, mutta haitallisimmillaan se nakertaa hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja yhteiskuntia sekä voi konkreettisesti tuhota elämiä.

On oleellista tiedostaa omat median kulutustapansa, siihen käyttämänsä aika ja kuluttamiensa sisältöjen laatu, mukaan lukien niiden lähde. Kuka minuun haluaa vaikuttaa ja miten?

Älä anna median käyttää sinua. Käytä sinä mediaa.

EMILIA MIETTINEN

TÄMÄN LEHDEN liitteenä *Mediaattori*, mediakasvatuksen tiedotuslehti. Se esittelee maamme parhaita mediakasvatuksen resursseja. Lehden on päätoimittanut **Hanna Niittymäki.**

TÄSSÄ LEHDESSÄ MUUN MUASSA

SOTAPROPAGANDA PELITEOLLISUUDESSA 44

Kansi: Nauska

1

VOIMA Vellamonkatu 30 B, 3. krs, 00550 Helsinki, puhelin 044 238 5109, sähköposti voima@voima.fi, toimituksen sähköposti toimitus@voima.fi, voima.fi | **PÄÄTOIMITTAJA** Emilia Miettinen | **ULKOASU** Antti Kukkonen, mainosgraafikko Pinja Nikki | **TOIMITUS** Kukka-Maria Ahokas, Aleksandra Aksenova, Julius Halme, Elisa Helenius, Tiiu Hyyryläinen, Matilda Koivisto, Antti Kurko, Nauska, Hanna Niittymäki, Pinja Nikki, Mika Pekkola, Tuomas Rantanen, Janne Siironen, Iida Simes, Jari Tamminen, Miia Vistilä & Venla Välikangas | **TOIMITUSJOHTAJA** Teemu Matinpuro | **YHTEYSPÄÄLLIKKÖ** Antti Kurko 040 834 0286 | **KUSTANNUSPÄÄLLIKKÖ** Tuomas Rantanen 040 5077165 | **MARKKINOINTIKOORDINAATTORI** Pinja Nikki | **AVUSTAJINA TÄSSÄ NUMEROSSA** Markus Hotakainen, Kerttu Matinpuro, Emilia Männynväli, Anni Vihervirta, Karstein Volle, Sam Wild & Juri Zaitsev | **JULKAISIJA** Voima Kustannus Oy | **YHTIÖN OSAKKAAT** Rosebud Books Oy, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Suomen Rauhanpuolustajat, Tuomas Hiilamo, Vilppu Rantanen & Tuomas Rantanen | **JAKELU** Jari Tamminen 050 331 4357 | **TILAUKSET** kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi, Antti Kurko 040 834 0286 | **VOIMAN VUOSITILAUS** 9 numeroa 39 euroa | **PAINO** Sanoma Manu, Tampere | **PAINOS** 60 000 | **ISSN** 1457-1005 (painettu) 2737-3029 (verkkojulkaisu) | **REKISTERISELOSTE** voima.fi/rekisteriseloste

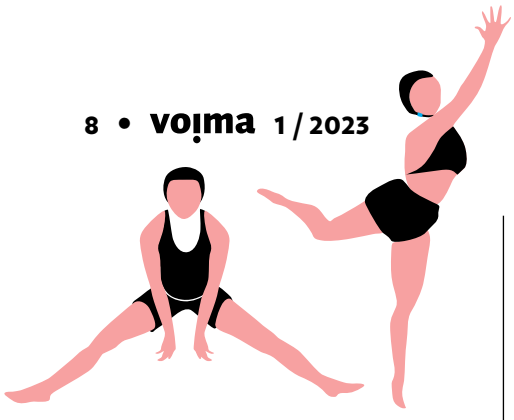

Mielipide

Mistä maailmankolkasta haluaisit kuulla enemmän uutisia ja miksi?

TEKSTI JA KUVAT **MATILDA KOIVISTO**

FAISAL, 33, Saudi-Arabia
”Lähi-idästä. Ihmiset siellä yrittävät rakentaa rauhaa, eikä media ole täysin ajan tasalla tilanteesta.”

VUOKKO, 78, Helsinki
”Ranskasta, koska se on suosikkimaani. Minua kiinnostavat etenkin kulttuuriin, kuten kuvataiteeseen ja musiikkiin, liittyvät uutiset.”

KOSMA, 20, Helsinki
”Sahelin alueelta Afrikasta, koska siellä pyörii paljon mielenkiintoisia poliittisia tilanteita, eikä niistä juurikaan uutisoida Suomessa.”

VENLA, 24, Kuopio
”Jostakin maasta, josta uutisoidaan vähemmän, kuten Islannista. Sieltä ei yleensä kuulu juuri mitään.”

JARMO, 65, Turku
”Ukraina kiinnostaa minua, sillä sen tilanne vaikuttaa ihan koko Eurooppaan.”

Ylen alasajo ei auttaisi kaupallista mediaa

Viestinnän ja journalismin tutkija on huolissaan median moniäänisyydestä Suomessa. Suuriin konserneihin kuuluvat mediat kierrättävät usein samoja sisältöjä.

TEKSTI **VENLA VÄLIKANGAS**

KESKUSTELU Ylen alasajosta on jälleen ajankohtainen.

Kokoomus ja Perussuomalaiset ovat esittäneet vuoden 2023 vaihtoehtobudjeteissaan leikkauksia Yleisradion rahoitukseen. Kaupallisen median toimijat puolestaan ovat jo pitkään kritisoineet Yleä siitä, että se vie kuluttajia niiden maksullisilta palveluilta.

Tampereen yliopiston dosentti, viestinnän ja journalismin tutkija **Heikki Hellman** sanoo, ettei väite pidä paikkansa sellaisenaan.

”Kaupallinen media on hyökännyt erityisesti Ylen verkossa olevia uutissisältöjä vastaan. Se on väittänyt, että ne vievät yleisöä sanomalehtien verkkosivuilta ja tukahduttavat niiden liiketoimintaa. Havainnot eivät tue väitettä. Yleisön näkökulmasta Ylen verkkouutiset eivät korvaa esimerkiksi maakuntalehtien verkkouutisia, vaan täydentävät niitä.”

”Tuore Yle-lain muutos hieman rajoittaa sitä, miten yhtiö voi julkaista uutisia verkossa. En usko, että lehtien verkkosivut saisivat juurikaan uusia tilaajia, vaikka Ylen verkkouutiset lakkaisivat kokonaan.”

Sitä paitsi maksutonta uutissisältöä tarjoavat Ylen lisäksi MTV ja iltapäivälehdet, kuten Hellman huomauttaa.

”Iltapäivälehtien verkkokävijöiden määrä on ylivoimainen muihin nähden. Ja monien uutisnälkään riittävät somessa välitetyt linkit. Digitaaliset mainostulot taas kulkeutuvat Googlen kaltaisille jättiläisille.”

Jakelutuki parantaisi pienten lehtien asemaa

Kaupallinen media on keskittynyt Suomessa voimakkaasti viimeisten 30 vuoden aikana. Hellmanin mukaan yksi syy on markkinan pienuus. Median tavallista alhaisempi arvonlisäverotus ja digitalisaatio taas suosivat suuria konserneja, joihin lehtiä siirtyy koko ajan enemmän yrityskauppojen ja fuusioiden myötä.

Pienillä lehdillä ei ole käytössään resursseja, joita verkkosisältöjen kehittäminen vaatii. Printtilehtien tilaajamäärät pienenevät, kun lukijat siirtyvät nopean uutisoinnin pariin verkkoon.

”Siksi ei ole ihme, että media-alalla *winner takes all*, voittaja saa kaiken, jos vähän kärjistän. Suurimpien mediafirmojen salkut paisuvat paisumistaan”, Hellman sanoo.

Kaupallisen median keskittymistä voidaan hillitä esimerkiksi omistuskiintiöillä, mutta niiden käyttöönottoa Hellman ei kannata. Se voisi heikentää suomalaisen media-alan kehittymistä.

”Sen sijaan näkisin jakelutuen käyttöönoton välttämättömäksi, sillä niin suuri osa lukijoista ei halua vielä luopua paperilehdestä. Myös nolla-alvia harkitsisin, vaikka pelkään, että sen hyöty lukijoille kuittautuisi nopeasti kustannusten kasvaessa.”

Eduskunta hyväksyi uuden postilain sisällön täysistunnossa 18. tammikuuta. Postilain uudistamisen myötä siirrytään viisipäiväisestä kolmipäiväiseen postin jakeluun ja keräilyyn. Samalla otetaan käyttöön määräaikainen jakelutuki, jolla pyritään turvaamaan sanomalehtien viisipäiväinen jakelu harvaan asutuilla alueilla.

Kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan leikkauksia liikenteen ja viestinnän palveluiden avustuksiin, joihin kuuluu myös sanomalehtien määräaikainen jakelutuki.

Milloin konserni on liian iso?

Vaikka Hellman ei kannatakaan omistuskiintiöitä, hän ihmettelee Kilpailu- ja kuluttajaviraston taannoin tekemää päätöstä. Virasto hyväksyi vuonna 2020 kaupan, jossa Sanoma Oyj osti Alma Media Oyj:n alueellisen sanomalehtiliiketoiminnan sekä ja painopalveluja tarjoavan Alma Manu Oy:n.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtävänä on valvoa kansantalouden ja kuluttajien etua ja puuttua esimerkiksi merkittäviin markkinoiden kilpailua rajoittaviin tekijöihin, jollaisia voi syntyä vaikkapa suurten yrityskauppojen yhteydessä. ”Virasto jätti määrittelemättä, mikä tässä tapauksessa oli merkityksellinen markkina, ja piti lehtien kustannustoimintaa toisiaan täydentävänä, samoin mediamainontaa ja lehtien painamista.”

Kauppa oli merkittävä, vaikka aluelehdet eivät suoranaisesti kilpailekaan keskenään. Sanoman valtakunnallinen markkinaosuus nettomyynnillä mitattuna kasvoi noin 30:stä 40:een prosenttiin.

”Se on aika iso kakku Suomen sanomalehtimarkkinoilla. Olisiko jo liian iso?”

Median moniäänisyys uhkaa heiketä, jos samaan konserniin kuuluvat, näennäisesti eri mediat tarjoavat yhdenmukaisia näkemyksiä ja jopa julkaisevat samoja juttuja. Joissakin maakunnissa Yle voi olla ainoa, joka tarjoaa vaihtoehtoisen näkökulman.

Esimerkiksi Keskisuomalainen-konserni omistaa noin 30 prosenttia Suomessa ilmestyvistä sanomalehdistä. Muita suuria suomalaisia mediakonserneja ovat Sanoma, Kaleva ja Hilla Group.

Yleisradion alasajo ei ole ratkaisu kaupallisen median toimijoiden tilanteeseen. Se olisi muullakin tapaa haitallista.

”Yleisradion resurssien leikkaus ei tuo euron euroa kaupallisen median kirstuun eikä millään tavoin paranna kaupallisen median asemaa. Jos Yleltä leikataan, siitä koituu pelkkää vahinkoa suomalaiselle journalismille.”

Suurimpien sanomalehtiyritysten osuudet sanomalehtimarkkinasta (nettomyynti) vuosina 2016 ja 2021

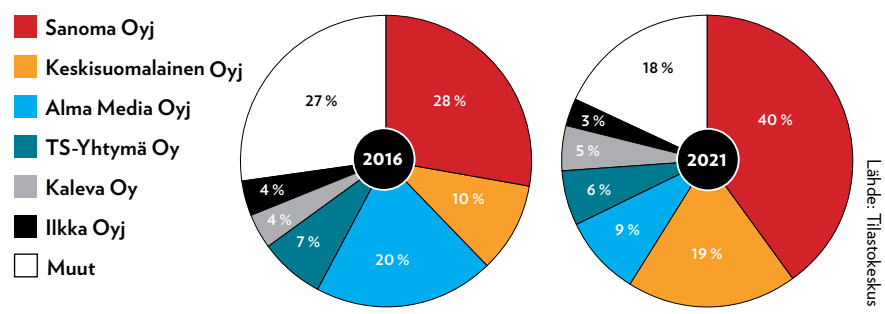

Lähde: Tilastokeskus

Eskapismi ruokkii riippuvuuksia

Some- ja verkkoaddiktioiden taustalta löytyy sama motiivi kuin päihderiippuvuuksissa: halu paeta vaikeita tunteita mielihyvään.

TEKSTI **MIKA PEKKOLA** KUVA **SAM WILD**

A-KLINIKKASÄÄTIÖN toimitusjohtaja **Hannu Jouhki** on tutkinut riippuvuuskäyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Jouhkin mukaan riippuvuusongelmat tulisi ymmärtää aikamme ilmiöksi samalla tavoin kuin masennus, ahdistus ja stressi.

”Uusi digiteknologia perustuu muistutuksiin, joita mobiilisovellukset lähettävät automaattisesti”, Jouhki toteaa. ”Sovellusten tarkoituksena on kiinnittää käyttäjien huomio niihin. Ihmiset myös vertailevat somessa helposti itseään toisiin, mikä herättää riittämättömyyden tunnetta. Lisäksi markkinatalous on tunkeutunut uusille elämänalueille. Yhteisöllisyydessä on muuttunut se, että ennen kokoonnuttiin fyysisesti samaan tilaan, mutta nykyään yhteyttä ovat klikkaukset ja swaippaukset.”

Riippuvuudet kohdistuvat dopamiinia tuottaviin asioihin eli tavoiteltuun mielihyvään. Eskapistisesti toimiva ihminen pyrkii kompensoimaan sillä asioita, jotka ovat elämässä huonosti.

”Ihmisen toiminnassa on riippuvuuden piirteitä silloin, kun hän alkaa laiminlyödä muita elämän osa-alueita”, Jouhki sanoo. ”Pitkälle edennyt some- tai verkkoriippuvuus haittaa myös fyysistä terveyttä, jos ihminen ulkoilee ja liikkuu vähemmän. Ärsyketulva voi puolestaan rapauttaa keskittymiskykyä. Mahdollisen riippuvuuden tunnistamisessa voi miettiä, onko yrittänyt vähentää tai lopettaa käyttäytymistä, muttei ole pystynyt. Myös ärsyyntyminen käytön estymisestä voi olla yksi riippuvuuden merkki.”

Riippuvuuksille voivat altistaa esimerkiksi menneet vaikeat kokemukset.

”Jos ihmisellä on lapsuudenaikaisia traumoja, kaltoinkohtelua tai pahoinpitelyä, riippuvuuden kohteena oleva asia tuottaa dopamiinia ja palauttaa hyvän olon. Taustalla olevat psyykkiset ongelmat voivat yhdessä tilanteisten vaikuttimien ja motiivien kanssa johtaa ongelmalliseen aineidenkäyttöön tai muuhun riippuvuuskäyttäytymiseen.”

Turvallinen kasvuympäristö sen sijaan suojaa riippuvuuksilta. Jouhki korostaa etenkin yhteyden kokemuksen merkitystä.

”Meitä vaivaa kosminen yksinäisyys. On ahdistavaa olla kokematta kumppanuutta muihin ihmisiin. Nuorille se voi olla erityisen raskasta, sillä he ovat ensimmäistä kertaa elämässään tilanteessa, jossa vastuita alkaa tulla. Oman elämän kehitystehtävien ja ihmissuhteiden solmimisen vastuita paetaan jonnekin nopeaa mielihyvää tuottavaan. Some, älypuhelimet, digipelit ja verkko ovat aina käsillä.”

Riippuvuuksia ei tulisi pitää häpeällisenä kontrollin menettämisenä, vaan niistä tulisi kyetä keskustelemaan.

”Olemme puhuneet pitkään medialukutaidosta, mutta sen lisäksi meidän tulisi kehittää dopamiinilukutaitoamme. Nuoria tulisi auttaa esimerkiksi terveystiedon tunneilla tarkastelemaan, millaisia vaikutuksia mobiilisovelluksilla, verkolla tai pelaamisella on itseen. Ärsyketulva ei tule katoamaan mihinkään, mutta meidän tulisi oppia säätelemään suhtautumistamme siihen. Näin voisi löytyä tasapainoinen tapa elää tässä ajassa.”

”Median kriisi” on länsimainen ilmiö

Kaikki yleispäteviksi luullut journalismin ilmiöt eivät päde globaalisti, mediatutkimukset kertovat.

TEKSTI **KUKKA-MARIA AHOKAS**

SUURTEN MEDIATALOJEN tiukentunut ansaintalogiikka, sosiaalisen median ja tekniikan kehitys sekä käyttäjien tuottamien sisältöjen mukaantulo uutistyöhön ovat lisänneet mediayhtiöiden ja ammattitoimittajien paineita. Median kriisinä yleisesti tunnettu ilmiö on kuitenkin globaalille pohjoiselle, etenkin Yhdysvalloille ja Länsi-Euroopalle tyypillinen ongelma. Niissä kehittyvissä maissa, joissa yleisöllä ei esimerkiksi ole kunnollista internetyhteyttä, sanomalehdistöllä menee suhteellisen hyvin.

Monissa globaalin etelän maissa, joissa mediamarkkinat ovat vasta laajenemassa, journalistit eivät myöskään koe ammattinsa tulevaisuutta yhtä uhatuksi kuin globaalissa pohjoisessa, Worlds Of Journalism Study kertoo. Se on kansainvälinen kyselytutkimus, jossa toimittajat ympäri maailmaa kertovat näkemyksiään ammattinsa nykytilasta.

Euroopassa ja Yhdysvalloissa kehitetyt journalismin arvot kuten individualismi ja objektiivisuus eivät ole yleispäteviä arvoja, kysely tuo ilmi. Toimittajat eri puolilla maailmaa kertovat pyrkivänsä totuuden välittämiseen, mutta kaikki eivät välttämättä katso toimivansa ”vallan vahtikoirina” kuten vakiintuneissa liberaalidemokratioissa.

Worlds Of Journalism Studyn mukaan Aasiassa ja Afrikassa vastaajat kertoivat muun muassa pyrkivänsä ylläpitämään kansallista yhtenäisyyttä, edistämään yhteiskunnallista kehitystä tai kouluttamaan yleisöään. Eräissä demokratialtaan huterissa maissa kuten Egyptissä ja Thaimaassa toimittajat puolestaan kertoivat tehtäväkseen hallituksen horjuttamisen. Kyselyn mukaan sananvapauden kaventuminen kuitenkin huolestutti toimittajia globaalisti.

www.worldsofjournalism.org

Karstein Volle

Hyviksiäkin pitää tentata

Ylioppilaslehden päätoimittaja Adile Sevimlille tulee erikoisia pyyntöjä henkilöbrändistään huolestuneilta.

Kuuntele artikkeli voima.fi/audio

TEKSTI **KUKKA-MARIA AHOKAS** KUVA **NAUSKA**

”Voisitteko poistaa vanhan jutun?” Tällaisia pyyntöjä tippuu sähköpostiin yhä useammin.

”Lehtihaastattelussa vuosia sitten ihminen on kertonut jotakin arkista ja harmitonta, tyyliä kouluaikojen lempiruokansa, ja nyt hän haluaa, että se poistetaan verkosta. Se ei ilmeisesti enää sovi hänen julkisuuskuvaansa”, **Adile Sevimli** kertoo viime aikojen kehityksestä.

Hänet valittiin viime vuonna Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kustantaman *Ylioppilaslehden* päätoimittajaksi, joten hän analysoi journalismin nykytilaa aitiopaikalta.

”Journalismi ei kuitenkaan ole yksityishenkilöiden markkinointiviestintää. Toimittaja ei voi myöskään antaa kehystämisvaltaansa pois eikä hyväksyttää lehtikuvia haastateltavalla. Journalismi on julkista keskustelua, eikä haastateltava välttämättä saa itselleen välitöntä hyötyä, vaan keskustelu palvelee isompaa päämäärää.”

29-vuotias Sevimli on aina ollut kiinnostunut yhteiskunnallisesta keskustelusta. Hän on kotoisin Oulusta, josta lähti Helsingin yliopistoon opiskelemaan politiikan ja viestinnän tutkimusta. Ennen *Ylioppilaslehden* päätoimittajakauttaan hän toimi verkkomedia *Long Playn* tuottajana ja kirjoitti freelancerina *Helsingin Sanomiin*, *Trendiin* ja *Nuoreen Voimaan*. Hän julkaisi yhdessä **Oona Pohjalaisen** kanssa nuortenromaanin *Kärsimyskukka-uuteaddiktio*, joka voitti viime vuonna Savonia-kirjallisuuspalkinnon. Siinä noituuttaan maaseudulla salaillut päähenkilö muuttaa suurkaupunkiin ja liittyy noitapiiriin, mutta havaitsee, että elämä on siellä toisella tavalla karua.

”Monelle nuorelle toimittajalle mediaalalle pääsy on ollut vaikeaa, eikä mentorointia, jossa kokeneemmat toimittajat opettaisivat nuorempia, ole samalla tavalla kuin ennen.”

Sevimli ei kuitenkaan ole kokenut alalle pääsyssä samanlaisia vaikeuksia, vaan on tullut tunnetuksi yhteiskunnallisista aiheista kirjoittavana nuoren sukupolven journalistina. Tuoreessa jutussaan hän tenttasi **Saska Saarikoskelta,** joka toimi *Ylioppilaslehden* päätoimittajana 1980-luvulla, miksi tämä aikanaan grillasi norppapaistia. Samalla Sevimli piirsi terävää ajankuvaa 2020-luvun eläinkeskustelusta. *Long Play* -verkkomediassa suosituksi nousseessa artikkelissaan ”Fantasia” hän kirjoitti turkkilaisista miehistä, joilla on kebab-pizzerioita ympäri Suomea. Hänenkin isänsä oli aiemmin ravintoloitsija, joten elintarviketukkujen ja lähiöpizzerioiden maailma on hänelle itselleen tuttu. Mediassa näistä ihmisistä ei kerrota.

”Toimittajana haluan kurkistaa sinne, minne muut eivät hoksaa katsoa. Journalismi on julkista palvelua, jonka aihevalinnoissa pitäisi näkyä yhteiskunnan eri ryhmät, ja silloin pitää koluta myös marginaalit.”

Nykyisin moni aikakauslehti kuitenkin kysyy Instagramissa, mistä lukijat haluaisivat lukea. Sevimlin mielestä se on laiskaa journalismia, jossa toimittajat antavat kehystämisvaltansa pois.

”Osallistamisen kulttuuri on mennyt liian pitkälle.”

Yksitoikkoiset aiheet kiertävät

Koronan aikana hämmästyttävän moni lehtijuttu ohjeisti, miten etätyöergonomia kannattaa järjestää tai miten kesämökille matkustetaan koronaa pakoon. Se kumpusi toimittajien omasta todellisuudesta, joka on varsin keskiluokkainen.

”Unohtui, että moni työskenteli edelleen ihmisten parissa riskeeraten oman terveytensä. Tai että kaikki eivät voi matkustaa mökille koronaa pakoon etätöihin, koska *newsflash*: kaikilla suomalaisilla ei ole kesämökkiä.”

Ilmiöön liittyy toisaalta alussa mainittu minäkeskeinen kulttuuri: *Ylioppilaslehteen* tulee paljon juttutarjouksina minäesseitä, joissa kirjoittajat kertovat itsestään lähtevistä kokemuksista.

”Mä oon aika varma, että journalismissa ei ole mitään suurta salaliittoa, jossa on päätetty tehdä vain keskiluokkaisia juttuja. Kyllä keski-ikäiset ja -luokkaiset toimittajat osaavat kirjoittaa erinomaisesti myös aiheis-

ta, jotka ovat vieraita heille itselleen.”

Toimittajilla pitäisi vain olla enemmän aikaa lähteä niin sanotusti kentälle, ihmisten pariin kyselemään asioita. Kyse on media-alan taloudellisista tuottavuuspaineista – tuottajat vahtaavat kannattavuuslukuja ja toimittajat joutuvat kiirehtimään.

”Somekeskusteluista saa kuitenkin välillä sellaisen kuvan kuin valtamedia olisi paha mörkö, jossa valtaapitävät kirjoittelevat mitä sattuu.”

Päinvastoin, hänen mukaansa toimittajilla on Suomessa runsaasti ammattiylpeyttä ja he ovat kriittisiä omaa alaansa kohtaan. Hän kertoo kokemuksistaan Ylellä. ”Tarkastelimme uutistoimituksessa säännöllisesti muun muassa sitä, näyttääkö uutisjuttu tietyn yrityksen mainokselta. Jos tehdään vaikkapa uutinen uudesta kampaamosta afrohiuksille ja kerrotaan tästä ilmiönä, pitää olla kriittinen sitä kohtaan, ettei juttu näytä kampaamon mainokselta.”

”TARKOITUKSENI ON AINA YMMÄRTÄÄ, EI VÄÄRINYMMÄRTÄÄ HAASTATELTAVAA – SILLOINKIN, KUN JUTTU ON KRIITTINEN HÄNTÄ KOHTAAN.”

Vaikka työn vaikeudesta on puhuttu vuosikaudet, Sevimli näkee media-alan positiiviset puolet. Eri taustoista tulevien ihmisten on mahdollista päästä alalle, eikä varsinaista koulutusvaatimusta ole. Toimittaja ei ole suojattu ammattinimike, eikä ole olemassa journalistien Valvira-rekisteriä. Journalistin eettiset ohjeet kuitenkin sitovat toimittajia.

Aktivismi ei ole journalismia

Toimittajien välillä on sukupolvieroja. Adile Sevimlin mukaan täydellisen objektiivisuuden vaatimus, jota vanhemman sukupolven toimittajat ovat vaalineet, on harhaa. ”Niin sanottu puolueeton journalismi tuottaa usein *status quota*. Kuvitellaan, että ollaan tosi neutraaleja ja objektiivisia. Kuitenkin kaikilla jutuilla on jokin agenda, ja se on parempi mainita ääneen.”

Jos *Helsingin Sanomien* toimittajat lähtisivät kuvaamaan eläintiloille, sitä pidettäisiin hyvin ideologisena, mutta kuvaamatta jättäminen nähdään neutraalina. Tämän vuoksi aktivistit tuottavat sisältöä, joka kuuluisi tutkiville toimittajille.

Sevimlin mukaan hänen sukupolvensa – siis nykyiset kaksi-kolmikymppiset – sekoittavat helposti journalismin ja aktivismin. Somessa kerrotaan oletetuista väärinkäytöksistä saman tien saatesanoilla ”valtamedia hiljenee”, hän kuvailee. Toimittajan pitää kuitenkin tarkistaa tiedot useasta lähteestä, mikäli hän ei ole itse ollut paikalla.

Hyvään journalismiin kuuluu, että myös hyviksiä tentataan, hän sanoo. ”Kaikki instituutiot ovat puolueellisia tietyllä tapaa. Meidän ei pidä puffata järjestöjen hankkeita vaan kysyä kriittisiä kysymyksiä ja tarkistaa tiedot.”

Tenttaaminen ei silti tarkoita pahansuopaa näkökulmaa.

”Minun tarkoitukseni on aina ymmärtää, ei väärinymmärtää haastateltavaa – silloinkin, kun juttu on kriittinen häntä kohtaan. Olen sitoutunut journalistien eettiseen ohjeistoon, joka velvoittaa minua tekemään niin. Tarkoituksenani on aina palvella lukijaa.”

Lukijan palveleminen voi olla kuitenkin vaikeaa, jos tavalliset ihmiset eivät halua kommentoida medialle.

”Elämästä on tullut politisoituneempaa, minkä vuoksi ihmiset ovat yhä useammin hiljaa eivätkä halua kommentoida julkisesti edes arkipäiväisiä aiheita”, hän harmittelee. Eikä aina ole kyse henkilöbrändin kiillotuksesta, vaan moni pelkää joutuvansa somen susien kynsiin. Mediassa onkin Sevimlin mukaan häiritsevän paljon juttuja, joissa haastateltava kertoo kokemuksistaan anonyymisti tai pelkällä etunimellä.

”Anonyymiys kuitenkin tabuistaa arkipäiväisiä asioita. Lukijalle herää epäilys, onko tässä aiheessa jotakin arveluttavaa”, hän sanoo.

Omalla nimellä ja kuvalla pitäisi voida keskustella, ja sen vuoksi myös Sevimli on tässä.

”Sehän on sitä demokratian ydintä.”

Media-alan monopolimeininki

Jos median salaliittoa ei kerran ole, miksi aihevalinnat sitten kiertävät ympyrää? Adile Sevimli puhuu media-alalla tunnetusta ilmiöstä, omistuksen keskittymisestä. ”Näyttää vähän monopolimeiningiltä. Harvat mediayhtiöt omistavat monia julkaisuja ja kierrättävät niissä samoja juttuja.”

Yleiseurooppalaisen *Media Pluralism Monitor 2021* -tutkimuksen mukaan neljällä yhtiöllä, Sanomalla, Keskisuomalaisella, Alma Medialla ja TS-yhtymällä on yli 70 prosentin markkinaosuus Suomen sanomalehdistä.

Mutta entä *Ylioppilaslehti*? Se ei kuvia kumartele, vaan se on tunnettu jopa karnevalistisista avauksistaan, joissa tökitään suurten medioiden aihevalintoja ja suomalaista eliittiä. Päätoimittajan harteita kannattavuusluvut eivät yhtä lailla paina, koska rahoitus on taattu: se tulee Helsingin yliopiston opiskelijoiden jäsenmaksuista. Siksi kaupallisten paineiden kanssa taistelevista mediataloista katsotaan pienen *Ylioppilaslehden* toimitukseen kiinnostuneina.

”Ei *Ylkkäri* ole erillinen, kaupallisista paineista vapaa saareke, mutta kyllä me saamme tehdä vapaammin juttuja. Sen takia lehti on voinut olla niin röyhkeä ja yllätyksellinen. Voidaan ideoida mitä huvittaa ja siitä syntyy tosi hyvää journalismia.”

Akseli Gallen-Kallela: Aino-taru

LIEVÄÄ JAHTIA

TEKSTI **IIDA SIMES**

KALEVALA KERTOO, miten vaka vanhalle Väinämöiselle diilattu Aino pakenee avioliittoa hukuttautuen. Asiaa on tuskailtu vuodesta 1835.

Mutta 167 vuotta oli liian pieni aika hioa Suomen valtamedian käsitystä ”käpälöinnistä”, paljasti *Voiman* numero 3/2002. Jutussaan ”Käpälöinnin jäljet” *Voiman* toimittaja **Juska Jutila** kommentoi mediatutkija **Anna Mäkelän** kirjoitusta *Journalismikritiikin vuosikirjasta*.

Jutila aloitti kertomalla, miten *Helsingin Sanomat* oli paljastanut suuryrityksen miespuolisen toimitusjohtajan ahdistelleen naispuolisia alaisiaan. Myöhemmin toimittaja **Harri Nykänen** kertoi Nelosen *Palaneen käryä* -ohjelmassa, että ahdistelija oli Veikkauksen **Matti Ahde**.

Veikkauksen pyynnöstä oikeustieteen tohtori **Pirkko K. Koskinen** tutki tapausta.

Jutila kirjoittaa, että ”Koskinen löysi näyttöä siitä, että sukupuolista häirintää oli tapahtunut, mutta se oli hänen mukaansa lievää, pikemminkin käpälöintiä”.

ON PAKKO IHMETELLÄ millaista olisi ollut voimakas käpälöinti. Jutila tiivisti *Hesarin* juttua: ”Ahde ei ollut uskonut tai ymmärtänyt, ettei fysioterapeutti halunnut hieronnan jälkeen halailla pelkkiin alushousuihin pukeutunutta asiakastaan. Fysioterapeutin mukaan Ahde oli jahdannut häntä ympäri huonetta kalsarisillaan, muna pystyssä.”

Suomen valtamedia ei pitänyt Ahteen käytöstä tuomittavana. Mediatutkija Mäkelää lainaten: ”Yleinen johtopäätös lehdissä oli, ettei ollut kyse ahdistelusta. Päätelmä perustuu nimenomaan Koskisen raporttiin.”

Veikkaukselle imagohaitta oli silti liian suuri. Huolimatta tuesta, jota puoliso ja kaverit antoivat Ahteelle, yhtiö irtisanoi hänet toimitusjohtajan pestistä.

KUN LAKIMIESUUTISET KYSYI vuonna 2007 Koskiselta mitä hän ajattelee tapauksesta ”nyt”, hän vastasi, että ”onhan se Herran tähden selvää, että toista ihmistä ei saa käpälöidä!” Toisin kuin valtalehdistö, Koskinen ymmärsi olla laimentamatta mielestään lievää käpälöintiä flirtiksi, eikä vatvonut asiaa.

Palataan vielä Suomen tunnetuimpaan käpälöinnin uhriin. Ylen *Kulttuuricocktail* teki *Kalevalan* Ainon hukuttautumista esittävästä **Akseli Gallen-Kallelan** maalauksesta suositun lääppimistä vastustavan meemin vuonna 2018.

Somekommentin mukaan ”Ainon valinta, että hän ei suostu järjestettyyn avioliittoon, kertoo pikemminkin siitä, että naisten valinnanvapaus on tunnistettu Suomessa jollain tasolla aina.”

Nyt ollaan asian ytimessä, vaikka johtopäätös onkin pielessä. Kyllä, Aino oli valintatilanteessa: naida tai kuolla. Mutta ei, itsemurha näennäisenä vaihtoehtona ei kerro vapaudesta. Sen sijaan eepos että taulu tunnistavat naisen *halun* valita.

Ehkä useiden ahdistelukohujen jälkeen vuonna 2023 naiset kaikkialla maailmassa saavat yhä useammin mahdollisuuden valita.

20!

Ensimmäinen Voima-lehti ilmestyi marraskuussa 1999. Sarja palaa aiheisiin ja teemoihin, joita Voima on käsitellyt parin vuosikymmenen aikana.

Kerro, kerro kuvastin

Mainokset ovat peili, joka näyttää sen, mitä meiltä halutaan. Myös sosiaalinen media voi välittää vaatimuksia, mutta lisäksi se voi haastaa normeja.

TEKSTI **JARI TAMMINEN** KUVA **HÄIRIKÖT-PÄÄMAJA**

”VÄLTÄN puhumasta mediavaikutuksista ja median luomasta keho- ja kauneusihanteesta, koska se luo käsityksen, että tietyn näköisten kuvien näkemisen ja oman kehon kokemuksen välillä olisi joku kausaalinen suhde”, tutkijatohtori **Kaisu Hynnä-Granberg** Turun yliopistolta aloittaa.

”En tarkoita, etteikö kuvilla olisi väliä, mutta kauneusihanteiden ja kuvien välinen suhde on monisäikeinen. Ehkä voisi sanoa, että kulttuurissamme on tietynlaisia ihanteita ja media tuo ne ihanteet kuvastonsa kautta esille.”

Mainokset voi halutessaan nähdä peilinä, joka kuvastaa yhteiskuntaamme. Hynnä-Granbergin mukaan ongelma ei välttämättä ole peilissä, mikäli kuva ei miellytä. Kuvissa heijastuva yhteiskunta kuitenkin muodostuu meistä kansalaisista, ja ideaalit, vaatimukset sekä unelmat kumpuavat meistä itsestämme.

”Mainoskuvasto voi antaa hieman kärjistetyn ja irvokkaan kuvan yhteiskunnastamme, mutta ei se kuvasto tänne mistään tyhjästä putoa.”

Maybe She’s Born With It

Kuvastolle altistumisen ohella kansalaiset myös osallistuvat sen tuottamiseen ja jakamiseen sosiaalisessa mediassa. Tämä ei ole pelkästään huono asia. Vaikka esimerkiksi Instagramissa yleinen filtteröity kuvasto ei toistu oikeassa elämässä, tuo sosiaalinen media myös näkyviin monenlaisia esteettisiä tyylejä.

”Digitaalinen media avaa uudenlaisia mahdollisuuksia yksilölle leikkiä ja kokeilla ulkonäöllään. Ja jos mediassa ei näy itsen näköisiä henkilöitä, voi selfieillä korjata tilannetta ja samalla päästä tarkastelemaan omaa kehoaan eri suunnista.”

Hynnä-Granbergin mukaan juuri sosiaalinen media on tuonut vaihtelevuutta ulkonäkönormeihin.

”Somessa näkee paljon kilpailevia tyylejä ja estetiikkoja: on esimerkiksi hyvin perinteisen feminiinistä tyyliä ja korostettua luonnollisuutta, fitnessihanne ja kehopositiivisuus. Ulkonäköpaineista ja sosiaalisesta mediasta kuitenkin puhutaan esimerkiksi iltapäivälehdissä aina samasta huolia korostavasta näkökulmasta. Emme silti ole luopumassa sosiaalisesta mediasta, ja voisi puhua enemmän siitä, kuinka sosiaalinen media luo uusia tiloja ja avaa kokemusmaailmaa niin nuorille kuin aikuisillekin.”

Woke Up Like This Foundation

Ulkonäköön liittyy vahvoja kaksoisstandardeja, joiden kanssa tasapainoilu on vähintäänkin vaikeaa. Esimerkiksi melko tiukoista kauneuden määritelmistä poikkeamisesta herkästi rangaistaan, mutta samalla näkyvä ulkonäköön panostaminen koetaan pinnalliseksi. Pitäisi olla treenattu, mutta salilla rehkiminen on epäilyttävää. Eli pitäisi täyttää hankalastikin saavutettavat vaatimukset ilman vaivannäköä.

Tämä kauneusvaatimusten ”luonnollisuuteen” ja vaivattomuuteen vetoamisen ristiriitaisuus näkyy myös mainoksissa, joissa asialla ajoittain leikitellään. Ironiaa huokuvat hiustuotesarja Bed Head ja meikkivoide Woke Up Like This. Samalla, kun mainokset ja tuotemerkit sekä sloganit voivat huvittaa, ne kuitenkin osaltaan tuottavat paineita. Silti huumori ja ironian taju voisivat auttaa myös yksilöä ristiriitaisten vaatimusten edessä.

Ristiriidat ulottuvat myös tutkimukseen. Ulkonäköihanteita pohtiva tutkimus onkin jakautunut.

”Feministisillä tutkijoilla on ollut kahdenlaista linjaa kauneuskäytäntöihin, meikkaamiseen ja pukeutumiseen liittyen. Edelleen on vahva linja, jossa osallistuminen näihin käytäntöihin koetaan itsensä alistamisena ja se tuomitaan. Tuomitaan yksilö, vaikka nähdään, että ne ihanteet ovat yhteiskunnallisten rakenteiden synnyttämiä. Se on mielestäni väärin, koska se kuvasto on kaikkialla ympärillämme ja on vaikea asettua sen ulkopuolelle.”

Vastapainoksi tuomitsevalle linjalle löytyy myös näkemys, jossa korostetaan pukeutumisen ja meikkaamisen tuomaa nautintoa sekä itseluottamusta. Vaatimukset käännetään voimavaraksi ja resurssiksi, jolla voi myös leikitellä.

”Oma linjani on jossain näiden kahden pään välillä. Pitää totta kai puhua yhteiskunnan rakenteista, olla kriittinen sille, mitä kapitalistiseen kauneusteollisuuteen liittyy. Mutta myös se elämyksellisyyden korostaminen on tärkeää. Esimerkiksi pukeutumisesta nauttiminen voi olla yksilölle keino päästä paineiden yläpuolelle.”

War Paint for Men

Ulkonäköön liittyvät kaksoisstandardit näkyvät myös työelämässä. Se, millaisia ominaisuuksia suositaan, elää hieman ajassa, mutta riippuu myös siitä, minkä näköisiä henkilöitä missäkin tehtävissä on totuttu näkemään. Tämä tuli näkyväksi myös siinä, kuinka pääministeri **Sanna Marinia** on tarkasteltu mediassa. Lehdissä on jopa julkaistu kuvia totuttua nuoremman ja eittämättä kauniin naispääministerin takamuksesta. Mutta ei Marin suinkaan ensimmäinen stereotypiasta poikkeava poliitikko ole.

”JOS MEDIASSA EI NÄY ITSEN NÄKÖISIÄ HENKILÖITÄ VOI SELFIELLÄ KORJATA TILANNETTA.”

”Samoin tulee myös mieleen kansanedustaja **Tanja Saarela**, jonka ulkonäköön kiinnitettiin paljon huomiota. Hän oli missi ja aivan liian kaunis ollakseen fiksu ja hyvä poliitikko. Myös presidentti **Tarja Halosen** ulkonäkö on herättänyt kommentteja. Se lokero, johon pitäisi asettua on kapea – erityisesti naisilla ja etenkin poliitikoilla. Mutta eivät miehetkään ole tämän ulkopuolella. **Martti Ahtisaaren** koko herätti paljon kritiikkiä ja hän sai aivan järkyttävää palautetta.”

Politiikan ohella myös liike-elämässä ulkonäköön liittyviä kaksoisstandardeja riittää. Joidenkin fyysisiä ominaisuuksia arvostetaan ja toisten väheksytään, mutta onneksi maailma muuttuu. Ulkonäkövaatimusten monipuolistuminen näkyy myös poikien ja miesten elämässä.

”Onneksi myös maskuliinisuuden ymmärtäminen on muuttunut. Ei välttämättä tarvitse olla yltiöbodattua kehoa ja pidetään ihan hyvänäkin asiana, että mies voi käyttää ihonhoitotuotteita ja miettiä vaatteitaan.”

Naked by Urban Decay

”Aitouden” vaatimuksen kaksoistandardi tuli kiinnostavasti näkyväksi tieteellisessä *The cost of looking natural* -artikkelissa, jossa verrattiin sosiaalisessa mediassa noussutta #nomakeup-liikettä ja kosmetiikkamyyntiä trendin rinnalla. Kosmetiikan myynti kasvoi samalla, kun oli trendikästä kertoa, että ei käytä meikkiä.

”Kosmetiikka- ja kauneusteollisuus ovat erittäin tietoisia kaikista trendeistä. Teollisuus myös hyvin ristiriitaisesti julistaa, kuinka kaikki ovat kauniita, mutta kertoo samalla, että tarvitset näitä meidän tuotteitamme saavuttaaksesi kauneuden.”

Ei meikkiä -ajatukseen liittyy myös ajatus ”aitoudesta”. Mutta mitä ”aitous” yleensäkään on?

”Somessa tosiaan tulee erityisen vahvasti esiin aitouden vaatimus. On tutkittu, millaisiin somevaikuttajiin reagoidaan: arkisen oloiset postaukset koetaan vetoavammiksi. Oma aiheensa ovat meikittömät ja filtterittömät selfiet. Silloinkin on hyvä miettiä, kenen tavoitettavissa sen meikittömän selfien vaatimukset ovat. Niiden julkaiseminen kääntyy äkkiä kauhisteluksi siitä, että vaikka 50-vuotias naisnäyttelijä on liian vanhan – eli ikäisensä – näköinen.”

Hynnä-Granbergin mielestä auttaisi, jos kauneusihanteet tehtäisiin läpinäkyvämmiksi.

”On todella suuri ongelma käyttää #nomakeup-hastagia, jos on oikeasti käytetty meikkiä, ja on tehty aika paljonkin työtä ulkonäön eteen. Eli rehellisyys tehdystä ulkonäkötyöstä voisi olla yksi tapa kohdata vaatimukset.”

SECRET ALL NATURAL LOOK
IN THIS BOTTLE

UP TO **200%**
MORE HAIR

SO'REAL
PARIS

Toimituksellista aineistoa.

ZODIAK

KATSO KEVÄTKAUDEN OHJELMA TÄÄLTÄ: WWW.ZODIAK.FI

Ilja Glazunovin työ Ajaton Venäjä vuodelta 1988. Pyhimykset, tsaarit, Katariina Suuri, Neuvostoliitto ja Kristus valtavassa joukkokokouksessa.

Kuuntele artikkeli voima.fi/audio

Pitkä tie vapauteen

Venäjän vallanpitäjät ovat kautta aikain torjuneet ajatukset yksilönvapaudesta.

TEKSTI **IIDA SIMES**

”**VENÄJÄLTÄ** puuttuu demokratian perinne.” Suomalaisessa Venäjän-analyysissä tätä lausetta on käytetty vuosikausia pääargumenttina sekä selittämässä Kremlin totalitaristisen vallankäytön periaatetta että jopa oikeuttamassa sitä. Jos ei kansa osaa äänestää, on muka vääjäämätöntä ja jopa ansaittua, että johtaja on yksinvaltias. Saman logiikan mukaan diktaattorin seuraaja on uusi diktaattori. Jos haastatellaan vain Kremliä tutkivia tahoja, muita vaihtoehtoja ei nähdä.

Väärin. Tällainen putkikatse ei alkuunkaan riitä avaamaan Venäjän tilannetta.

Venäjän kansa osaa kyllä toimia demokraattisesti, kun se vaan saa mahdollisuuden. Tästä on todisteita. Neuvostoliiton hajottua monet kansalaiset saivat mahdollisuuden ja he käyttivät sen myös. Nyky-Kremlin parjaamaa Venäjän 1900-lukua voi muistella viisaana ja hauskana vapauden aikana. Venäjä oli poliittisesti moniarvoinen, ja se oli sitä jopa maan itäisissä osissa: Oli paikallisvaaleja ja -hallintoa, oli paikallista lehdistöä. Oli kansalaisjärjestöjä, oli ihmisoikeus- ja ympäristöliikkeitä. Oli vapaaehtoistyötä huumeita vastaan, orpolasten auttamiseksi, löytöeläinten kotiuttamiseksi ja lukuisten sotien veteraanien tueksi. Televisiossa ja radiossa esitettiin pistävää satiiria, koskettavaa taidetta ja purevaa yhteiskuntakritiikkiä. Oli pride-marsseja ja homobaareissa yöstä toiseen jatkuvat bileet.

Monet Venäjän ulkopuolella – ja ehkä maan sisälläkin – sokaistuivat ajattelemaan, että Venäjä olisi demokratian tiellä. Ei, Kreml ei ollut. Vahvistaessaan valtaansa presidentti **Vladimir Putin** tuhosi vapauden kulmakivet: vaalit, paikallishallinnot, lehdistön, yhteiskuntakritiikin ja moniarvoisuuden.

KYSE EI OLE PELKÄSTÄÄN siitä, ettei Venäjän demokratialla ole vankkaa perinnettä, vaan maalta puuttuu paljon keskeisempiäkin asioita, tarkensi brittiläinen historioitsija **Antony Beevor**, jonka tapasin vuoden 2022 syksyllä. Keskustelimme yli tunnin Venäjän vallankumouksesta ja sisällissodasta. Kun lopuksi ihmettelin, miksi Kreml kohtelee niin huonosti omaa kansaansa, Beevor innostui niin, että kädet viuhtoivat ilmassa:

”Kyse on ihmisyyden ja vapauden käsitteistä”, hän kertoi. ”Venäjän hallinto ei tunne kumpaakaan.”

Valistuksen ajan myötä, 1600-luvun lopulla Euroopassa alkoivat levitä humanistinen ihmiskäsitys, ajatukset ihmisoikeuksista ja yksilön vapaudesta. 1700-luvulla ne muovasivat Yhdysvaltain perustuslakia. Mutta nämä aatteet eivät saavuttaneet Venäjää, joka pysyi vuosisadasta toiseen tsaarin kurittamana, orjien työllä rikastuvana valtakuntana.

Euromaidan-mielenosoitus Kiovassa 2013. Tämä näky pelästytti Kremlin.

Kun tsaarinvallan sortama kansa kapinoi vuonna 1917 ja Neuvostoliitto syntyi, ajatus kaikille kuuluvasta ihmisarvosta ei edelleenkään siirtynyt osaksi systeemiä.

KIITOS MONIKANSALLISEN viestinnän, ymmärrys ihmisoikeuksista ja vapaudesta saavutti myös venäläiset 1900-luvulla – ainakin sen verran, että heillä alkoi olla laajaa oppositioliikehdintää 1980-luvulla. Ja koska Kreml tietää valtansa olevan heikolla aatteellisella pohjalla, sen on pidettävä yllä vahvaa poliisikoneistoa.

Juuri pelko vapauden aatteen tunkeutumisesta Venäjän valtakuntaan on perimmäinen syy hyökätä Ukrainaankin. Vaikka Venäjän länsinaapurilla on myös neuvostoaikojen jälkeen ollut poliittisia ongelmia, kuten korruptiota ja ahneita vallanpitäjiä, silti nimenomaan demokratiakehityksessä Ukraina on ollut huomattavasti Venäjää edellä jo muutaman vuosikymmenen ajan.

Koneiston väkivallan on saanut kokea myös toimittaja **Juri Zaitsev**, joka on kirjoittanut *Voimaan* kansan haluttomuudesta protestoida. Koska hän on joutunut pakenemaan kotimaastaan ja etenkin koska hän aikoo vielä palata sinne, hän käyttää nimimerkkiä.

Vaikka kaipuu kotiin on kova, hän on viihtynyt lännempänä Euroopassa. ”Ihmiset ovat sisimmässään samanlaisia kaikkialla”, hän miettii. ”Venäläisten pitäisi tavata paljon enemmän ulkomaalaisia. Sitten he ainakin lakkaisivat uskomasta niihin valheisiin, mitä heille muusta maailmasta suolletaan.”

Venäjän armeijan joukkoja Punaisella torilla Voitonpäivän paraatissa toukokuussa 2019.

Kunnes jääkaappi voittaa tel

Venäläinen toimittaja kertoo, miten lohduttomalta Venäjän propagandan sodanlietsonta vaikuttaa. Silti toivoa on. Ja tärkein on totuus.

TEKSTI **JURI ZAITSEV**

ULKOMAILLA ihmetellään, miksi venäläiset eivät protestoi Ukrainassa käytävää Venäjän hyökkäyssotaa vastaan.

Kremlin propaganda pelottelee venäläisiä monenlaisella väkivallalla. Uhkailut toimivat hyvin – toistaiseksi. Maan sisäinen väkivaltakoneisto on laaja.

Poliisivaltio

Kun pohditaan, miksi venäläiset eivät protestoi enemmän, on ensin ymmärrettävä olosuhteet, joissa sodan vastustajat ja erityisesti sen kannattajat elävät.

Ensinnäkin, protesteilta puuttuu tällä hetkellä johtaja. Monet opposition keulahahmot ovat vankilassa. Heistä tunnetuimpia ovat **Aleksei Navalnyi**, **Vladimir Kara-Murza** ja **Andrei Pivovarov**. Loput ovat lähteneet ulkomaille ja vain sen vuoksi välttäneet vankilan.

Mutta silti mielenosoituksia on välillä järjestetty. Silloin poliisi on pidättänyt ihmisiä, eikä edes pelkästään protestin yhteydessä, vaan kaukana tapahtumista: metrossa, bussipysäkeillä ja heidän kotinsa liepeillä.

Vuodesta 2000 lähtien, kun **Vladimir Putin** on ollut vallassa, hän on rakentanut tehokkaan järjestelmän suojelemaan hallintoa häiriöiltä.

Kremlin legitimiteetin eli vallan oikeutuksen kyseenalaistaminen on vaarallista.

140 miljoonan asukkaan valtiossa on noin miljoona poliisia, 900 000 armeijan sotilasta, 700 000 rekisteröityä yksityisen vartiointiliikkeen työntekijää, 340 000 kansalliskaartin jäsentä (Juuri he hajottavat mielenosoituksia.), 45 000 kasakkasoturia ja 33 000 vanginvartijaa

Ja lisäksi on vielä turvallisuuspalvelu FSB:n ja salaisen palvelun työntekijöitä sekä noin 20 000 tšetšeenitaistelijaa.

Yhteensä Venäjällä on noin 3,3 miljoonaa ihmistä, joihin viranomaiset tukeutuvat vaatiessaan protestoijia kuriin.

Noin joka 15. aikuinen venäläinen mies käyttää univormua ja kantaa asetta. Monilla on Kalašnikov-rynnäkkökivääri, AK-47, jossa on 30 luotia. Ja Kreml on koko ajan valmis antamaan käskyn ampua.

Samalla Kreml suojelee poliiseja ja kansalliskaartia mobilisaatiolta eli on värväämättä heitä sotaan. Vain hyvin pieni prosentti heistä on lähetetty Ukrainaan. Ja edes ne, jotka siirrettiin Ukrainaan, eivät ilmestyneet juoksuhautoihin eivätkä taistelleet Ukrainan armeijaa vastaan. He ovat jatkaneet työtään sotatoimialueella poliisina murskaamalla protesteja ja vainoamalla siviilejä. Toisin sanoen, nämä ihmiset ymmärtävät, että presidentti Putin ei anna heille vain palkkaa, etuoikeuksia ja valtaa, vaan myös suojaa kuolemalta Ukrainassa.

KREMLIN LEGITIMITEETIN ELI VALLAN OIKEUTUKSEN KYSEENALAISTAMINEN ON VAARALLISTA.

Ilmeisesti tämä motivoi Venäjän poliisia auttamaan jo valmiiksi hyvin ak-

Anton Brehov / Shutterstock

tiivisia armeijan rekrytointikeskuksia nappaamalla miehiä jopa kaduilta lähettääkseen heidät taistelemaan.

Entä voisivatko nämä aseistetut henkilöt joskus kääntää kiväärin piipun kohti Kremliä? Se tapahtuu vasta, kun he ymmärtävät, että Putinin hallinnon palveleminen ei suojaa loputtomasti heitäkään.

Propagandaa päivästä toiseen

Kuvitellaan, että Suomessa kaikki suuret sanomalehdet, tv-kanavat, radio ja nettimediat alkaisivat yhtäkkiä toistaa yhtä ja samaa viestiä. Vaikkapa että ”Venäjän miehittämässä Karjalassa” asuvia suomalaisia kiusataan. Että heitä kielletään puhumasta suomea, heitä hakataan suomen kielen käyttämisestä kadulla, heille ei anneta töitä ja heitä pidetään toisen luokan kansalaisina. Että heidän on pakko unohtaa kielensä ja kulttuurinsa. Että näiden lapset otetaan pois perheestään ja välillä väitetään, että lapsia tapetaan kostoksi vanhemmille.

Tällaisilla hirviömäisillä valheilla Venäjän propaganda on kuvaillut Ukrainan tapahtumia viimeiset kahdeksan vuotta.

Venäjän hallinto kontrolloi kaikkia merkittäviä valtion ja yksityisiä tiedotusvälineitä. Televisiosta näkyy ilmaiseksi jopa 21 pääkanavaa, joista lähes jokainen on keskittynyt kertomaan Ukrainan viranomaisten ”rikoksista” ja muuttamaan valheita totuudeksi.

Täytyy myös muistaa, että Venäjällä suurin osa asukkaista, lukuun ottamatta ihmisiä suurissa kaupungeissa, kuten Moskovassa ja Pietarissa, on erittäin köyhiä. Virallisten tilastojen mukaan noin 20–25 miljoonaa ihmistä elää alle 225 eurolla kuukaudessa. Valtava joukko ihmisiä on pakotettu selviytymään ilman työtä ja tulevaisuudennäkymiä, ja he saavat juuri ja juuri maksettua ruoka- ja sähkölaskunsa. Ainoa ilmainen viihdyke on televisio, jonka kautta Kreml myy heille ideaa ”Venäjän suuruudesta” ja syyttää Yhdysvaltoja ja muita länsimaita maan ongelmista.

TELEVISIOSTA NÄKYY ILMAISEKSI 21 PÄÄKANAVAA, JOTKA KESKITTYVÄT MUUTTAMAAN VALHEITA TOTUUDEKSI.

Valtaosa, yli 70 prosenttia asukkaista, ei ole koskaan käynyt valtion ulkopuolella eivätkä he ole nähneet elämää muissa maissa.

Hiljainen keskiluokka

Venäjän keskiluokka ei protestoi. Ensinnäkin syynä on, että tämä luokka on erittäin ohut. Toiseksi, sananvapaus, rehelliset vaalit ja vallan vaihtuvuus reilun pelin kautta eivät kiinnosta suurinta osaa ihmisistä, jotka edelleen katsovat televisiota ja ovat propagandan vankeja – vaikka suuria mielenosoituksia olikin vuosina 2017–2020 sadassa kaupungissa.

Mielenosoitusten hajottaminen, pidätykset sekä toimittajien ja oppositiohahmojen murhat ovat opettaneet keskiluokkaa olemaan puuttumatta politiikkaan ja irtautumaan siitä mahdollisimman paljon.

Osalle väestöstä sana ”vapaus” liittyy edelleen talouden ongelmiin ja vakauden puutteeseen 1990-luvulla – ja propaganda ruokkii ajatusta jatkuvasti. Keskiluokka sietää mieluummin Venäjän rajojen sulkemisen, ulkomaisten yritysten lähtemisen ja talouspakotteet.

Samoin venäläisten mielenosoitukset ulkomailla ovat vähäisiä ja tapahtuvat pääasiassa EU-maissa.

Esimerkiksi Kazakstanissa, Armeniassa, Georgiassa tai Turkissa, jonne suurin osa Venäjän asukkaista muutti sodan ja mobilisaation aikana, ei protestoida. Se johtuu siitä, että nämä maat ovat joko hyvissä suhteissa Kremlin kanssa tai taloudellisesti riippuvaisia siitä. Protestoimisesta voi joutua myös luovutetuksi takaisin Venäjälle. Lisäksi mielen osoittaminen muualla voi sulkea tien Venäjälle heiltä, jotka aikovat palata sinne. Heitä saatetaan uhata myös kostotoimilla, jotka pannaan toteen, kun he palaavat. Suurimmalla osalla on myös sukulaisia Venäjällä, eivätkä he uskalla protestoida, koska he pelkäävät, että sukulaisia aletaan vainota.

Propaganda häviää pelin

Joidenkin arvioiden mukaan 12–15 prosenttia Venäjän väestöstä kannattaa Ukrainan sotaa. Samalla 12–15 prosenttia on vastaan. Ja noin 70 prosenttia on ihmisiä, joiden mielipiteestä propaganda ja riippumaton media nyt taistelevat. Nämä ihmiset vastaavat edelleen ”kyllä” kun kysytään, onko tarpeen jatkaa Ukrainan sotaa ja mennä Kiovaan ja ”kyllä” kysymykseen ”tarvitaanko rauhaa”.

On jo selvää, että propaganda häviää pelin: yhä useammat ihmiset ovat lakanneet katsomasta ajankohtaisohjelmia. Viimeisimmän tv-tutkimuksen mukaan Venäjän tärkeimmän propagandistin, **Vladimir Solovjovin** ohjelma sijoittui viime kuukausina vasta 27. sijalle. Sen edelle nousi muun muassa mökeistä ja puutarhoista kertova ohjelma.

Venäjällä oppositio ja riippumattomat tiedotusvälineet ovat alkaneet ennustaa joukkomielenosoitusten alkamista. Niin tapahtuu, ”kun jääkaappi voittaa television”. Eli vain taloudellinen kriisi voi saada ihmiset kaduille. Ihmiset alkavat protestoida, kun hinnat nousevat kaupoissa niin paljon, että yksinkertaisintakin ruokaa on mahdotonta ostaa. Tai kun palkat viivästyvät.

Näissä olosuhteissa television propaganda lakkaa toimimasta.

Nyt tämä hetki näyttää olevan vielä kaukana: Kremlillä on edelleen paljon rahaa, koska öljyn, kaasun ja muiden resurssien myynti toimii edelleen, ja siksi tämä voi jatkua pitkään. Mutta yllätyksiä tapahtuu.

Tärkein on totuus

Tärkeintä on kuitenkin kertoa venäläisille totuus sodasta. Venäjällä on edelleen riippumattomia tiedotusvälineitä, jotka työskentelevät maan alla. Ja tuloksia on nähtävissä: venäläinen yhteiskunta alkaa ymmärtää, vaikkakin hitaasti, Putinin käynnistämän sodan täyttä kauhua ja siihen liittyviä seurauksia.

Kun sotaa vastustavien kriittinen massa kasvaa riittävän suureksi, Kreml pysäyttää sotimisen pysyäkseen vallassa.

Sodan voi lopettaa myös Ukrainan voitto, joka ei vaikuta kaukaa haetulta mahdollisuudelta.

Mutta valitettavasti edes se ei välttämättä saa Venäjää aloittamaan muutoksia kohti demokratiaa.

Ilja Jašin

David Krikheli

Venäjällä ihmiset, jotka kertovat totuuden Ukrainan sodasta ja siitä, mitä Venäjän federaation sotilaat tekevät Ukrainassa, haastetaan oikeuteen. Venäläinen poliitikko ja entinen kansanedustaja **Ilja Jašin** kertoi YouTube-kanavallaan Venäjän armeijan rikoksista Ukrainan Butšassa.

Syyttäjä vaati Jašinille yhdeksän vuoden vankeusrangaistusta.

Joulukuussa 2022 hänet tuomittiin kahdeksan ja puolen vuoden vankeuteen.

Venäjällä murhista annetaan lyhyempiä tuomioita.

Artjom Kamardin

Sota

Syyskuussa 2022 venäläinen nuori runoilija **Artjom Kamardin** lausui runoa Moskovan keskustassa neuvostoliittolaisen runoilijalegendan, **Vladimir Majakovskin**, muistomerkillä. Runossaan Kamardin vastusti mobilisaatiota lauseella ”Kunnia Kiovan Venäjälle”.

Seuraavana päivänä poliisi haki hänet että hänen puolisonsa **Alexandra Popovan** heidän kotoaan poliisiasemalle.

Siellä poliisi raiskasi Kamardinin käsipainotangolla, kuvasi sen videolle ja näytti sen Kamardinin puolisolle. Popovaa uhkailtiin joukkoraiskauksella.

Kamardinin kidutuksen jälkeen poliisi kuvasi runoilijan anteeksipyynnöt videolle. Poliisin mukaan häntä epäillään ”vihan ja vihamielisyyden yllyttämisestä väkivalloin”.

Nyt Kamardinin väitettyä rikosta tutkitaan. Hän on Butyrkan vankilassa Moskovassa.

Svetlana Poterjahina

OVD-Info

Syyskuussa 2022 Kazanin kaupungissa asuva **Svetlana Poterjahina** protestoi mobilisaatiota vastaan heiluttaen lippua, jossa oli sana ”rauha”. Hänet ja muut osallistujat pidätettiin, ja heitä pidettiin kaksi päivää poliisiasemalla. Poliisi uhkasi ”täyttää pippurilla” ja raiskata naiset, jos he eivät antaisi puhelimiaan. Puhelimet vietiin kuitenkin väkisin.

”Kun pyysin vettä, he sanoivat ’juo vessasta’. Joku toi meille paketin ruokaa ja vettä. Poliisi ei antanut meidän ottaa sitä vastaan. Yksi meistä pyörtyi, koska hän ei saanut ruokaa”, Poterjahina kertoi.

Poterjahina sai 500 euron sakon. Sakko on enemmän kuin kaksi kertaa Venäjän minimikuukausipalkan, 225 euron, suuruinen.

Kesken jäänyt valtio

Nyky-Venäjän loppu voi olla uuden, paremman ajan alku. Virolainen diplomaatti ja venäläiset mediavaikuttajat inhoavat Kremlin propagandaa ja odottavat demokratian aikaa.

"Putin on terroristi" lukee Venäjän suurlähetystön edessä Tallinnassa.

TEKSTI JA KUVAT IIDA SIMES

Kuuntele artikkeli voima.fi/audio

VIROSSA SEURATAAN huolestuneena Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa. "Me emme ole varautuneet yhtä hyvin kuin suomalaiset", sanoo **Harri Tiido,** virolainen diplomaatti ja mediassa aktiivinen politiikan kommentaattori.

Pitäisi olla kotivaraa ja pommisuojia. Kaikki Viron puolueet valmistautuvat maaliskuisiin parlamenttivaaleihin lupaamalla turvallisuutta aikojen huonontuessa. Naapurimaan sotiessa puolueet ovat lähentyneet toisiaan, mutta "vain EKRE eroaa joukosta". Kuten äärioikeistolaiset puolueet muuallakin Euroopassa, konservatiivinen ja populistinen Eesti Konservatiivne Rahvaerakond suhtautuu pakolaisiin negatiivisesti. EKREn poliitikot ovat kertoneet huolistaan, joiden mukaan maahan saattaisi ukrainalaisten pakolaisten myötä kasvaa "itäslaavilainen vähemmistö".

Harri Tiido ei lainkaan arvosta poliittista populismia. Vuonna 2020 hän erosi Viron Suomen-suurlähettilään tehtävästä vastalauseena kotimaansa hallitukselle, kun sisäministeri ja EKREn puheenjohtaja **Mart Helme** nimitteli Suomen pääministeriä "myyjätytöksi".

Harri Tiido työskenteli neuvostoaikoina toimittajana Viron radiossa. Suomen kielen hän oppi seuratessaan Suomen asioita. "Viro oli Neuvostoliitossa erityisasemassa Suomen vuoksi", hän kertoo. Viron radio, jossa Tiido työskenteli, oli Baltian maista ainoa, jolla oli ulkomaantoimitus eli ikkuna auki länteen. "Meitä ulkomaantoimittajia ei myöskään sensuroitu, koska sensorit eivät tienneet ulkopolitiikasta yhtään mitään", Tiido nauraa.

Tiido ei yllättynyt, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Hänen mielestään Putinin oli pakko hyökätä, koska uhoavan johtajan on toteuttava uhkauksensa.

Tiido on samaa mieltä historioitsija **Antony Beevorin** kanssa siitä, ettei valistuksen ajan vapauden ihanne koskaan saavuttanut Venäjää. Hänen mielestään maan poliittinen järjestelmä on peräisin muinaisilta mongoli- ja tataariheimoilta. "Jos Venäjä tarvitsee jotain, se laajenee. Tämän ajattelun olisi muututtava."

Kun Neuvostoliitto hajosi, siitä irronneet Baltian maat joutuivat muuttumaan parlamentaarisiksi, mutta "Venäjä ei ole koskaan rakentanut itsestään valtiota", sanoo Tiido huolissaan.

Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaan Tiido näkee Venäjän lopun alun. "Venäjän on hajottava. Ja sota loppuu niin, että Venäjä tulee tavalla tai toisella hajoamaan."

Arvoton ihmishenki

Venäläisiä toisinajattelijoita ja journalisteja on paennut runsaasti Baltian maihin. Toimittaja ja kirjailija **Artemi Troitski** muutti Moskovasta Viroon lähes 10 vuotta sitten. Venäjän viimeaikaiset sotatoimet surettavat häntä. Sodan lopputuloksesta hän on täysin varma: "Ukraina voittaa. Se tapahtuu viimeistään tämän vuoden lopussa, mutta toivottavasti jo pian."

Venäjän politiikasta Troitski ei löydä mitään hyvää. "Nyky-Venäjä on täysin fasistinen maa." Venäjällä ei ole valoisaa tulevaisuutta, mutta naapurimaalla voi olla. "Ukrainasta voi tulla vapaa ja demokraattinen sivistysvaltio, esikuva koko Euroopalle. Se on täysin ukrainalaisten käsissä."

Troitski on arvostellut myös *Voima*-lehdessä **Vladimir Putinia** raskaasti siitä asti, kun tämä asettui presidenttiehdokkaaksi vuonna 1999. Onko Putin onnistunut missään?

"Hän on onnistunut luomaan pelon koneiston. Mutta hän on epäonnistunut poliittisesti ja taloudellisesti. Venäjällä ihmishenki ei ole juuri minkään arvoinen. Suurin osa kansasta inhoaa omaa elämäänsä."

Tämän takia Kremlin levittämä propaganda on uponnut kansaan. "Televisio tarjoaa heille kertomuksia, joita kansa haluaa kuulla, kuten että 'Venäjä on suurin'", Troitski sanoo ja hymyilee surullisesti.

Toinen asia, missä Putin on onnistunut, on opposition hajottaminen. "Kaikki opposition johtajat ovat vankilassa tai paenneet, ja heidän kannattajansa pieninä ryhminä siellä täällä."

Suoraan vankilaan

Kirjailija **Kira Jarmyš** työskentelee venäläisen oppositiopoliitikko **Aleksei Navalnyin** avustajana – työskentelee edelleen, vaikka Navalnyi vangittiin Venäjällä tammikuussa 2021 heti palattuaan sairaalahoidosta Saksasta. Turvallisuuspalvelu FSB:n agentit olivat yrittäneet tappaa Navalnyin sivelemällä hänen kalsareihinsa myrkkyä.

Jarmyš kollegoineen asuu nyt Liettuan pääkaupungissa Vilnassa ja kampanjoi YouTuben ja viestipalvelu Telegramin avulla. Koko tiimin oli lähdettävä Moskovasta, sillä todennäköisesti heidät olisi vangittu, kuten heidät, jotka jäivät Venäjälle.

Kira Jarmyš

Vaikka Venäjällä demokratia on kaventunut olemattomiin, silti Jarmyš oli yllättynyt Navalnyin välittömästä vangitsemisesta hänen palatessaan kotimaahansa. "Me ajattelimme, että hän varmaan joutuu ainakin joksikin aikaa kotiarestiin tai hänet komennetaan poliisiasemalle muutaman päivän päästä."

Lentokone oli täynnä toimittajia, ja kentälle oli tulossa vastaan kannattajia. "Kun kone alkoi kierrellä Moskovan yllä ja kuulutettiin, että laskeudummekin Vnukovon sijaan Šeremetjevolle, aloimme aavistaa pahinta."

Šeremetjevon kenttä on suurempi kuin Vnukovon, eli Kreml ei varsinaisesti piilotellut Navalnyin pidätystä. Vaikka matka Vnukovosta Šeremetjevoon kestää maata pitkin pari tuntia, monet kannattajat ehtivät paikan päälle.

"En olisi uskonut, että Aleksei pidätetään heti. Hänet oli kuljetettu Venäjältä Saksaan sairaalaan koomassa, hän ei ollut tehnyt mitään laitonta."

Jarmyš – sen enempää kuin Navalnyikaan – ei usko Venäjän hajoamiseen, mutta demokratiaan kyllä. "Monille etäisille alueille voi olla hyödyllisempää kuulua isoon valtioon kuin erota siitä. Mutta Aleksei on aina kannattanut vahvaa paikallishallintoa. Ei koko maata pidä johtaa Kremlistä, vaan ihmisten pitää voida itse päättää omista asioistaan."

Entä jos opposition voittaessa Navalnyi ei voittaisikaan, vaan johtoon nousisi joku toinen?

"Jos ihmiset äänestävät niin, käyköön sitten niin."

Jarmyšin mielestä systeemi olisi toimiva, jos Venäjällä halukkaat voisivat asettua ehdokkaiksi ja kansa saisi itse päättää, ketkä alueita hallitsevat. Toisin kuin nyt.

Teatteritalo Universum

Aurinkoteatteri • Teater Mars • Sirius Teatern • Teatteri Venus

Katso kevään ohjelmisto
www.universum.fi

Perämiehenkatu 13,
Helsinki

Haluatko oppia poliittista vaikuttamista?
Tule mukaan eläinoikeusvaikuttajaksi!

- Eläinoikeusvaikuttajat on eläinoikeusjärjestö Animalian paikkariippumaton toimintaryhmä, joka saa tiedotusta ja toimintapyyntöjä Telegram-sovelluksen kautta.
- Ryhmä sopii eläinpoliittisesta vaikuttamisesta kiinnostuneille eläinten ystäville. Ryhmään liittyminen ei sido sinua mihinkään.

Skannaa QR-koodi
ja liity ryhmään!

animalia

Sissimedia haastaa hallitusta

Sissijournalismi kritisoi epädemokraattisia hallintoja. Uutisia myydään salaa USB-tikulla ja julkaistaan Telegramissa.

TEKSTI **KUKKA-MARIA AHOKAS** KUVAT **ALEKSANDA AKSENOVA**

COVID-PANDEMIA pahensi 2010-luvulla alkanutta kehityskulkua. Kansalaisyhteiskunnan tilaa on kavennettu ympäri maailmaa. Mielenosoituksia, kansalaisten kokoontumista, kansalaisjärjestöjen rekisteröintiä ja ulkomaista rahoitusta kontrolloidaan. Yhdistymis-, kokoontumis- ja ilmaisunvapauksia rajoitetaan etenkin Afrikan ja Lähidän maissa, ja esimerkiksi vuosien 2012 ja 2015 välisenä aikana hyväksyttiin 120 kansalaisyhteiskunnan tilaa heikentävää lakia 60 eri maassa. Etenkin niitä ihmisoikeus- ja demokratiajärjestöjä tukahdutetaan, jotka kyseenalaistavat poliittisia valta-asetelmia. Hallitukset ja yritykset eivät halua, että niiden toimia valvotaan, ja tämän vuoksi ne vainoavat etenkin toimittajia, käy ilmi *State of Civil Society* -raportista.

Hallitukset voivat rajoittaa medioiden toimintaa lainsäädännöllä, toimittajia uhkailemalla ja murhauttamalla. Sensuurikeinoja on paljon. Toimittajat ilman rajoja -järjestön raportin mukaan sananvapaus huonontui vuonna 2022 ennätyksellisen paljon. Tutkittuja maita oli 180, joista 28:ssa sananvapaustilanne on luokiteltu ”erittäin huonoksi”. Maailman 10 huonoimman lehdistönvapauden maan joukkoon kuuluivat esimerkiksi Myanmar (joka on sijalla 176), Kiina (175), Turkmenistan (177), Iran (178), Eritrea (179) ja Pohjois-Korea (180). Venäjä piti sijaa 155.

Uutisia USB-tikulla

Venäjällä sananvapaustilanne oli vaikea jo ennen Ukrainan hyökkäyssotaa. Toimittajia on uhkailtu, pahoinpidelty ja murhattu, minkä vuoksi heitä on paennut ulkomaille. Kaikissa maissa tilanne ei ole näin vakava, mutta toimitusten pitää tasapainoilla epäsuoran painostuksen kanssa. Esimerkiksi valtion virallisista tiedonannoista ja ilmoituksista saatavat mainostulot ovat medioille merkittävä rahoituslähde, jonka poisvetämisellä voidaan vaikuttaa sanomalehtien kirjoitteluun epäsuorasti. Sen vuoksi valtion mainostulojen jakautumista eri medioille mitataan *Media Pluralism Monitor* -tutkimuksessa, joka kartoittaa lehdistönvapautta eri maissa. Autoritaarisissa maissa mediat sensuroivat itse itseään rahoituksen menettämisen pelossa.

Hallitusta kritisoivia medioita voidaan estää myös teknisesti. Kuuban hallitusta kritisoiva, ”sissimediaksi” itseään nimittävä *El Esturnudo* -sivusto (suomeksi ”Aivastus”) on estetty koko maassa, mutta sitä voi lukea VPN-yhteyden avulla. VPN salaa käyttäjän tietoliikenteen, jonka avulla käyttäjä voi liikkua anonyymisti verkossa, eikä esimerkiksi matkapuhelinoperaattori pysty paikantamaan laitteen fyysistä sijaintia.

Toisaalta internetin käyttäminen on Kuuban yleiseen hintatasoon nähden suhteettoman kallista, minkä vuoksi kaduilla myydään *El Paquete Semanal* (”Viikkopaketti”) -nimistä sisältökokonaisuutta, joka sisältää etupäässä viihdettä kuten elokuvia ja tv-sarjoja, mutta myös kansainvälisten uutistoimistojen artikkeleita. Sisällöt on ladattu USB-tikuille ja DVD-levyille, joten niitä voi katsella ilman nettiyhteyttä. Paketin julkaisijasta ei kuitenkaan ole tietoa, joten ei ole varmaa, vaikuttaako hallitus sen sisältöön.

Epäkohtien vuoksi itsenäisesti toimivista eli indiemedioista on tullut yhä tärkeämpi osa tiedonkulkua autoritaarisesti hallituissa maissa. Ne raportoivat ihmisoikeusloukkauksista, korruptiosta ja hallinnon väärinkäytöksistä.

Uutistoimisto siirtyy someen

Niin sanotuissa sissimedioissa työskentelee sekä ammattitoimittajia että aktivisteja, joilla ei ole media-alasta aiempaa kokemusta. Suosituimmat

”miniuutistoimistot” ovat usein ammattitoimittajien perustamia, ja keino kiertää sensuuria. Moni niistä toimii sosiaalisen median alustoilla.

Esimerkiksi vahvistamattomien tietojen mukaan Venäjällä ja Latviassa asuvan **Katerina Gordeevan** YouTube-kanava on noussut merkittäväksi venäjänkielisen riiippumattoman journalismin kanavaksi. Epädemokraattisten maiden hallituksia kritisoivia uutisia liikkuu myös pikaviestipalveluissa kuten Signalissa ja Telegramissa. Etenkin Telegram on noussut yksityisyysasetustensa vuoksi merkittäväksi tiedonvälityskanavaksi, jolla Venäjän propagandaa haastetaan. Sen tilaukset nousivat Venäjällä merkittävästi heti maan hyökättyä Ukrainaan, koska Venäjä tukahdutti maan riippumattoman uutismedian ja kielsi sosiaalisen median alustat kuten Twitterin, Facebookin ja Instagramin.

Muun muassa riippumaton venäläistoimittaja **Farida Rustamova** julkaisee artikkeleitaan sodasta Telegramissa, ja hänellä on siellä yli 32 000 tilaajaa. Telegramissa voi kanavien tilaamisen lisäksi käydä ryhmäkeskusteluja ja kahdenvälisiä keskusteluja, soittaa videopuheluita ja lähettää tiedostoja muiden pikaviestinten tapaan. Sen suosio perustuu kuitenkin tiukaksi oletettuun tietosuojaan, minkä vuoksi myös mielenosoittajat muun muassa Iranissa ja Hongkongissa ovat alkaneet käyttää sitä pikaviestintään. Palvelu sanoo salaavansa kaiken viestiliikenteen – joskin tietoturva-asiantuntijat ovat kyseenalaistaneet väitteen.

Etelä-Amerikan Perussa toimittajia ei vainota samaan tapaan kuin Venäjällä, mutta mediat eivät voi toimia vapaasti. Paikallinen mediaomistus on keskittynyt oikeisto-oligarkeille, minkä vuoksi aihevalikoimat ovat puolueellisia. Itsenäiset mediat raportoivat muun muassa parhaillaan käynnissä olevista mielenosoituksista ja poliisiväkivallasta, joista suuret mediatalot eivät poliittisista syistä raportoi tasapuolisesti. Esimerkiksi La Encerrona (”*Eristyksissä*”) on itsenäinen, yleisimmillä somealustoilla kuten YouTubessa ja Facebook Watchissa toimiva uutistoimisto, jota johtaa ammattitoimittaja **Marco Sifuentes**. Hän oli tunnettu journalisti maassa jo ennen kuin ryhtyi täysipäiväisesti pitämään uutiskanavaansa. Hänen tiiminsä saa rahoituksen faneiltaan.

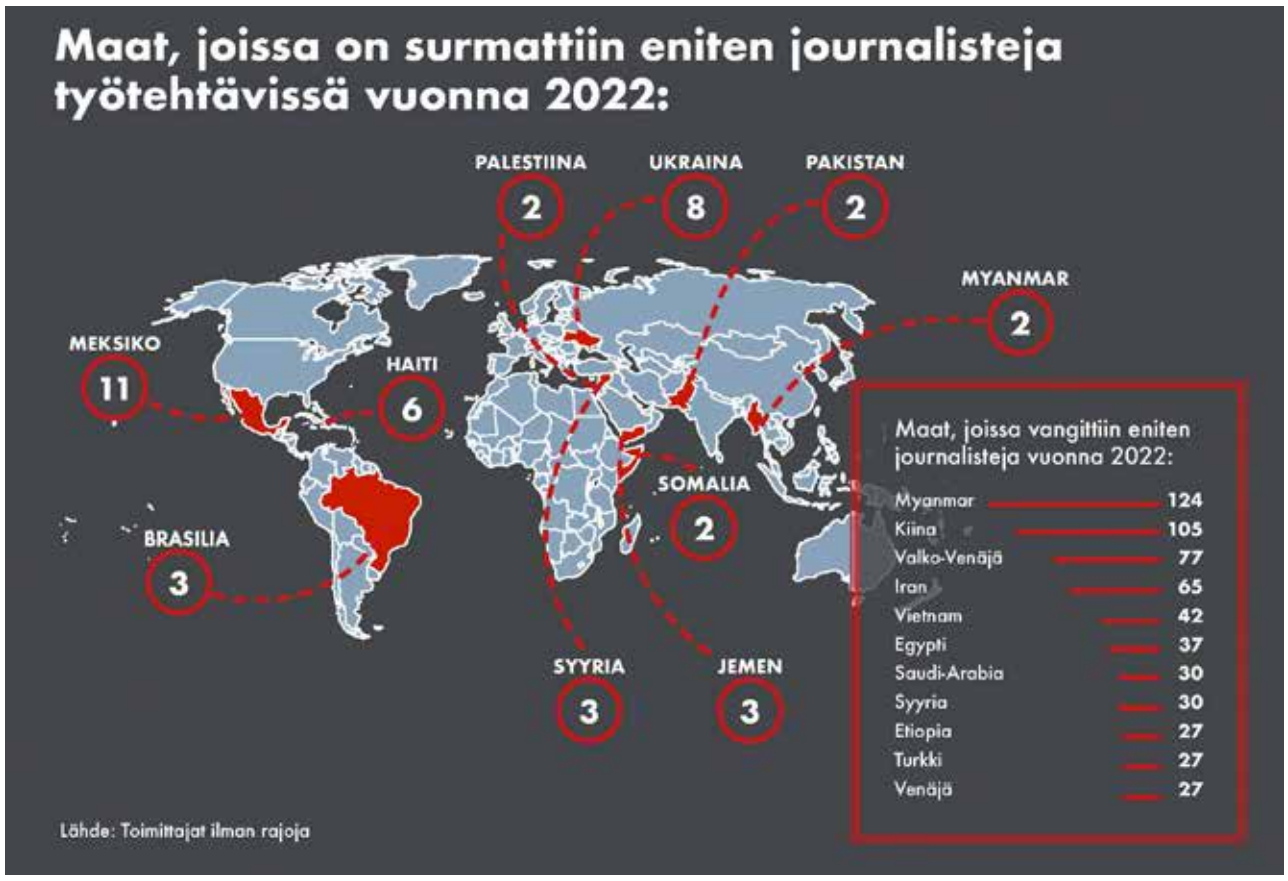

Joukkorahoitusta sissimedioille

Kuka maksaa kulut? Sissimediat kamppailevat saman ongelman kanssa kuin muutkin mediat. Toimittajat tarvitsevat palkkaa, ja vapaaehtoisvoimin aloitetut blogit ja muut kansalaismediat kaatuvat helposti aloittajiensa ajanpuutteeseen. Itsenäiset mediat eivät pysty myymään mainostilaa samaan tapaan kuin perinteiset mediat, minkä vuoksi ne ovat alkaneet hakea rahoitusta käyttäjien lahjoituksista etenkin joukkorahoituspalveluiden kautta.

Patreon on yksi yleisimmistä verkossa toimivista palveluista, joissa sisällöntuottaja voi voi hakea rahoitusta suoraan seuraajiltaan joko määräajoin tai julkaisujen perusteella. Katsojat voivat näin rahoittaa sananvapautta suoraan omasta lompakostaan. La Encerrona on yleisölle ilmainen, mutta Patreonissa fanit saavat ylimääräisiä sisältöjä maksamansa hinnan mukaisesti. Kakkostason rahoittajat saavat ensimmäisten joukossa ”uutisia, jotka ovat menneet viraaliksi – tai joiden kuuluisi olla sitä.”

Lehdistönvapausindeksi paljastaa demokratian tilan

TEKSTI **MIIA VISTILÄ**

MEDIAT voivat toimia vapaimmin läntisen Euroopan ja Pohjois-Amerikan maissa, mutta myös yleisesti medialle haastavissa Keski- ja Väli-Amerikassa sekä Afrikassa on maita, joissa media voi toimia kohtalaisen vapaasti ja median vapautta vahvistetaan, käy ilmi Toimittajat ilman rajoja -järjestön kokoamasta lehdistönvapauden indeksistä vuodelta 2022. Indeksissä mitataan median poliittista, juridista, sosiaaliskulttuurista ja taloudellista vapautta sekä toimittajien turvallisuutta.

Tulosten kärjessä ovat Pohjoismaat ja Viro, mutta esimerkiksi kahdeksantena on Costa Rica, jossa median toiminta on niin vapaata, valeuutisiakaan ei torjuta sääntelyllä, vaan väestön koulutukseen luotetaan. Esimerkiksi Trinidad ja Tobagossa korkein oikeus linjasi poliisin *Trinidad Expressin* toimitukseen tekemän etsinnän laittomaksi ja vahvisti näin toimittajien lähdesuojaa.

Afrikan maista tilastollisesti vapain media on Namibiassa, jossa korkein oikeus linjasi, ettei valtion turvallisuus käy syyksi estää mediaa julkaisemasta tietoja, kun *The Namibianin* ja *Al Jazeeran* paljastukset korruptiosta johtivat kahden ministerin eroon.

Suurin osa Aasian maista sijoittuu vertailun häntäpäähän. Mantereen vapain media on indeksin mukaan Itä-Timorissa ja Bhutanissa. Tosin Bhutanissakin mediaa rajoittaa esimerkiksi laki, joka kieltää yritykset luoda "väärinymmärryksiä tai vihamielisyyttä hallituksen ja kansalaisten välille". Etelä-Koreassa ja Japanissa valtio kunnioittaa median vapautta, mutta perinteet ja taloudelliset intressit rajoittavat median toimintaa vallan vahtikoirana.

Suomen Julkisen sanan neuvoston kaltainen median itsesääntelyelin on maailmalla harvinaisuus. Yleensä toimittajien toimintaa rajoittavat vain maan laki ja henkilökohtainen moraali.

Median rajoittaminen on yleistä autoritäärisissä valtioissa, jossa valtaa pitää yksi tai muutama hallitseva ryhmä ja poliittista toimintaa rajoitetaan monin tavoin.

Keski- ja Etelä-Amerikassa medialla on vaikeinta Venezuelassa, Kuubassa, Hondurasissa ja Nicaraguassa. Mediaan ei yleensä luoteta, poliitikot puhuvat mediaa vastaan ja netissä häiritään varsinkin naistoimittajia. Muun muassa Nicaraguassa ja El Salvadorissa presidentit **Daniel Ortega** ja **Nayib Bukele** ovat säädättäneet lakeja mediaa vastaan vaientaakseen kritiikkiä.

Median vapaus on vähäistä myös monissa Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan maissa. Esimerkiksi Algeriassa, Marokossa ja Iranissa toimittajen vangitseminen ja oikeuteen haastaminen on yleistä. Indeksin viideksi huonoimmalla sijalla olevassa Iranissa oikeuslaitosta johtaa entinen tiedusteluministeri **Gholam Hossein Mohseni-Ejei**, joka tunnetaan kovista otteistaan mediaa kohtaan.

Toimittajien turvallisuuden osalta Meksiko on 180 maasta toiseksi huonoimmalla sijalla. Sen lisäksi että journalisteja murhataan, heitä katoaa jäljettömiin. Huumekartellit ovat suurin syy meksikolaisten toimittajien ahdinkoon. Listauksen hännillä on Myanmar, jossa on tällä hetkellä eniten vangittuja journalisteja.

Tutustu Toimittajat ilman rajoja -lehdistönvapausindeksiin:rsf.org/en/index

Kuuntele artikkeli
voima.fi/audio

Journalistin sisäinen palo

Markus Leikolan mielestä toimittaja tarvitsee työssään luovuutta siinä missä romaanikirjailija omassaan. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja koronapandemia ovat puolestaan esimerkkejä aiheista, joiden käsittelyssä kannattaa kurkottaa myös televisiouutisten taakse.

TEKSTI **TUOMAS RANTANEN** KUVAT **NAUSKA**

”UTELIAISUUS on kaiken alku”, vastaa kokenut toimittaja ja kirjailija **Markus Leikola** kysymykseen hyvän toimittajan tärkeimmästä hyveestä. Erityistä hyötyä on kuulemma myös hyvästä muistista, yleissivistyksestä ja muodon tajusta.

”Eli että jo materiaalia kerätessään pystyy näkemään, minkä muotoiseen lopputulokseen se olisi hyvä sovittaa”.

Leikola työskenteli jo 1980- ja 1990-luvuilla suurissa suomalaisissa medioissa kuten *Talouselämässä*, *Iltalehdessä* ja Yleisradiossa. *A-studion* toimittajana hän teki ulkomaanreportaaseja keskittyen etenkin Itä-Euroopan mutkikkaisiin käänteisiin.

Vapaana kirjoittajana nykyään toimiva Leikola on vuosien varrella kirjoittanut myös tietokirjoja, romaaneja, runoja ja näytelmiä. Hän näkee paljon yhtäläisyyksiä tekstilajien välillä.

”Mielikuvituksen käyttö on journalistin työssä aivan välttämätöntä. Sen kautta löytyy oma näkökulma asiaan. Toisaalta, jos haluamme tietää esimerkiksi, mitä **Trumpin** päässä liikkui Capitol-kukkulan valtauksen aikana, fiktio on melkeinpä ainoa väylä sinne ytimeen.”

Nykyään netissä on helppo julkaista juttuja ilman pituusrajoituksia. Se johtaa usein siihen, että juttuun kirjoitetaan kaikki mieleen tuleva ja unohdetaan ryhtyä rajaamaan sitä merkityksellisyyden kriteerillä.

”Tämä on myös medialukutaidon tärkeimpiä osia. On tärkeä oppia ymmärtämään, että kaikki journalismissa näkemämme perustuu valintoihin, joita joku toimittaja on tehnyt. Se tarkoittaa myös sitä, että suljettujen ovien takana on muita näkökulmia, jotka eivät ole mahtuneet juuri sillä kertaa mukaan.”

Metajournalismia somesodasta

Viime syksynä Leikolalta ilmestyi Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja sen taustoista kertova tietokirja *Sodan ja rauhan kronikka* (Aula & Co). Se käsittelee tapahtumien kulkua aikajanalla, joka alkaa 20.2.2022 eli neljä päivää ennen hyökkäystä ja päättyy toukokuun puolessa välissä.

Päiväkirjamuotoon sidottujen tapahtumakuvausten ja niiden analyysien ohella kirjan näkökulma kurottaa pitkälle historiallisten, kulttuuristen, taloudellisten, ideologisten ja geopoliittisten rakenteiden syvyyksiin. Se on metajournalismia. Se osoittaa ja selittää asioita, jotka viimeisiin käänteisiin keskittyvässä uutisjournalismissa rajautuvat yleensä kuvan ulkopuolelle.

”Käsittelen sitä, mikä liittyy Ukrainan ja Venäjän yhteiseen ja erilliseen historiaan, kieleen ja kulttuuriin. Samalla halusin pohtia sitäkin, millainen esimerkki tämä on sodista ja konflikteista yleensä”, täsmentää Leikola.

Vaikka hänen mukaansa suomalainen media on hoitanut sodan raportoinnin pääosin hyvin, syntyneessä tunnehötäkässä juuri kaikenlainen suhteuttaminen on jäänyt vähemmälle.

”Esimerkiksi Butšan verilöylyssä kuolleiden määrä on sittenkin vain alle kymmenesosa siitä, mitä Jugoslavian hajoamissodassa Srebrenicassa kuoli vain 25 vuotta sitten. Eli on väärin sanoa, ettei meidän aikanamme täällä Euroopassa ole koettu mitään tämän kaltaista.”

— *Markus Leikola* —

- Syntynyt vuonna 1960 Helsingissä.
- Koulutukseltaan filosofian maisteri (psykologinen antropologia 1984).
- Toimittajana *Talouselämässä* 1984–85, toimituspäällikkönä *Iltalehdessä* 1988–89 sekä toimittajana ja tuottajana Ylessä 1985–88 ja 1989–96.
- Perusti 1996 yhdessä **Liisa Akimofin** ja **Harri Saukkomaan** kanssa A4 Media Oy:n, joka hävisi kilpailun neljännestä televisiokanavasta Sanoma Oy:lle.
- Toiminut vapaana kirjailijana ja kolumnistina vuodesta 2010.
- Tiedonjulkistamisen valtionpalkinto 1992, *Suomen Kuvalehden* journalistipalkinto 1993.
- Tuotanto 12 fiktioteosta, 11 tv-dokumenttia, 6 tietokirjaa, 5 kantaesitettyä draamateosta ja satoja kolumneja.

Leikolan mielestä käynnissä oleva konflikti on ensimmäinen somesota, koska koskaan aikaisemmin sodassa ei ole nähty vastaavaa reaaliaikaista kansalaisseurantaa.

”Vaikka Ukraina on monella tapaa köyhempi valtio kuin Venäjä ja lähes yhtä korruptoitunut, se on digisovelluksissa ja ohjelmoinnissa yksi eurooppalaisista suurvalloista. Kuvaavaa on se, että vain kaksi viikkoa sodan alkamisen jälkeen siellä julkaistiin kansalaisappi, johon ihmiset saattoivat laittaa valokuvia ja videoita havaituista vihollisen kohteista, jotka tekoäly sitten prosessoi sodankäynnin maaleiksi.”

Leikola puhuukin kahdesta rinnakkaisesta sosiaalisesta mediasta: siitä, joka näkyy Ukrainasta meille, ja siitä, jonka on tarkoitus hyödyttää vain asevoimia.

”Itse seuraan tavallisen median ohella sosiaalisen median kautta erilaisia kansalaismedioita. Tässä paljon parjattu Twitter on ihan keskeinen. Varsinkin silloin, kun eri tilejä voi verifioida toisiaan vasten.”

Sodassa vaikuttavat myös kummankin puolen propagandakoneistot. Klassisia esimerkkejä sotapropagandasta ovat vastustajan tappioiden liioittelu ja omien tappioiden vähättely tai niistä vaikeneminen.

”Kaikki valtiot tuottavat propagandaa jo rauhan aikana, myös Suomi. Nykyisen digitaalisen informaatiosodan aikana on ikään kuin jonkinlainen matala-asteinen tulehdus koko ajan päällä. Propagandalla pyritään muokkaamaan mielialoja ja mielipiteitä jo kauan ennen sodan alkamista.”

Vaikka tässä sodassa Ukraina – toisin kuin Venäjä – on sallinut toimittajien pääsyn sotatoimialueille, tämä ei tarkoita, etteikö Ukrainakin pyrkisi kontrolloimaan sitä, minkä informaation äärelle toimittajat päätyvät.

”Venäläisten propaganda tuntuu meistä kummalliselta, koska se on etupäässä suunnattu Venäjän kotiyleisölle. Samaan aikaan Ukrainan propaganda on nimenomaan suunnattu meille, ja siksi sitä on vaikeampi tunnistaa propagandaksi.”

Leikolan mukaan uutiskuvat kertovat yllättävän paljon sellaisesta vanhanajan sodankäynnistä, josta on todellisuudessa yhä vähemmän piirteitä jäljellä.

”Kun itse aikoinani toimin sotareportterina, törmäsin siihen, että missä hyvänsä maailmankolkassa paikalliset mummelit osasivat ehdottaa, että maksa minulle kymmenen dollaria ja minun poikani tulittaa tuolla kalašnikovilla kulman taakse, niin saat samannäköisen televisiokuvan kuin japanilainen kuvausryhmä viime viikolla.”

Paikan päällä asetelma on aina uutiskuvia monipuolisempi.

”Olen ollut Jugoslavian hajoamissodassa Kroatian kylissä, jossa toisella reunalla taistellaan samaan aikaan, kun siitä vain parin kilometrin päässä eletään ihan normaalia elämää. On hyvin vaikea tiivistää klikkiotsikoksi sitä, että täällä on toisaalta sota ja toisaalta ei. Siksi median silmät ja korvat ajautuvat usein toteuttamaan sitä mielikuvaa, joka meillä on esimerkiksi minkä tahansa *Tuntemattoman sotilaan* filmatisoinnin perusteella.”

Putinin demonisointi ei lisää ymmärrystä

Leikola peräänkuuluttaa rinnakkaisia näkökulmia, jotka avaavat uusia tulkintoja monimutkaisten prosessien käsittelyyn.

Yhtenä esimerkkinä hän mainitsee Itä-Eurooppaan perehtyneen historioitsija **Timothy Snyderin,** joka vastikään julkaisi blogissaan teorian siitä, että **Vladimir Putin** on kyllä toteuttamassa hiljaista etnistä puhdistusta, mutta ei niinkään Ukrainassa, vaan nimenomaan Venäjällä.

”Samaan aikaan kun sodan jaloista evakoiduista ukrainalaisista lapsista ja näiden äideistä kasvatetaan venäläisiä, Venäjän puolella sodassa on kuollut huomattavan paljon etnisten vähemmistöjen edustajia. Tähän ajatteluun sopii sekin, että kaikkien liberaalien, intellektuellien, taiteilijoiden ja jopa IT-ohjelmoitsijoiden voi antaa häipyä Venäjältä, koska jäljelle ajatellaan jäävän ne, jotka ovat valmiita ajattelemaan venäläisemmin.”

Esimerkki siitä, miten joku tietty käsite voi ohjata tulkintaa väärään suuntaan, liittyy puheeseen Wagnerin palkka-armeijasta.

”Palkka-armeijasta puhuminen luo mielikuvan kuin se olisi kenen tahansa rahalla ostettavissa. Mutta näinhän ei asia ole. Siksi meidän pitäisi puhua siitä ennemmin KGB:n tai FSB:n luomuksena ja Putinin käsikassarana, jonka avulla voidaan kirittää armeijaa ja jopa vaihtaa liian vahvaan asemaan nousevia kenraaleja, kun heidän joukkonsa eivät pysty yhtä hienoihin suorituksiin kuin tämä kaikkein julmin rosvojoukko.”

Voi myös kysyä miten hedelmällistä on tulkita sodan syitä vain Putinin henkisen tai fyysisen terveydentilan kautta.

”Snyder lähtee siitä, että Putinilla ja Venäjällä ei ole ollut muuta ideologiaa kuin jonkinlainen anti-ideologia, jossa oma puoli määritellään asettautumalla esimerkiksi läntistä liberalismia, homoja ja natseja vastaan. Sota Ukrainaa vastaan voi olla omalla tavallaan yritys luoda ja rakentaa jotain positiivisena esitettävää, johon kaikki haluavat kuulua – joko hyvällä tai pahalla.”

Suomalaisessa mediakeskustelussa tunteita herättivät äskettäin kirjailija **Sofi Oksasen** venäläisiä vastaan suunnattuun pommiin ostamat ”jaxuhali”-terveiset ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja **Jussi Halla-ahon** puheet siitä, miten sodassa vastustajan demonisointi on välttämätöntä.

”Demonisoijan kannattaa varautua siihen, että joutuu itse demonisoiduksi toisissa suhdanteissa. Minusta joissakin puheenvuoroissa on mennyt sekaisin se, että onko välttämätöntä demonisoida vihollinen sen silmissä, jonka pitäisi painaa liipaisinta, ja se, pitääkö myös katsomossa demonisoida”, tuumii Leikola.

Hänen mielestään on täysin mahdollista olla selkeästi Ukrainan puolella ja silti samaan aikaan myös yrittää tukea Venäjän kehitystä parempaan suuntaan.

”On meidän keskeinen turvallisuusetumme, että Venäjällä pystytään säilyttämään edes jonkinlaiset kansalaisyhteiskunnan rippeet. Vain sitä kautta Venäjästä voi tulla meidänkin kannaltamme vähemmän vaarallinen.”

Pandemia paljasti luottamuksen tärkeyden

Ukrainan sodan ohella toinen uutistoimituksia laajuudellaan ja monitasoisuudellaan koetellut media-aihe liittyy koronapandemiaan.

”Monilta journalistista instituutioilta tuntui puuttuvan riittävä käsitys siitä, kuinka tällaisessa asiassa tieto elää koko ajan. Eli esimerkiksi haisteltiin ristiriitaa ja arvovaltakysymyksiä päättäjien muutamien viikkojen takaisiin lausumiin viitaten silloinkin, kun vanha tieto ei yksinkertaisesti ollut enää sovellettavissa.”

Tätä syvensi myös toimituksissa harrastettu etätyö ja muu eristäytyminen.

”Kun toimittajat hajautettiin erinäköisiin kotikupliinsa, he eivät pystyneet erilaisissa kahviautomaattien porinapiireissä haastamaan toisiaan normaalilla tavalla. Toisaalta vaikka pääministeri **Marin** sanoi jo epidemian alussa, että hallitus tulee tekemään virheitä, niin journalismin puolella samaa ei ole kukaan myöntänyt missään vaiheessa.”

Epidemian torjunnassa yhteiskuntien sisäinen järjestys ja olosuhteet näyttäytyivät hyvin erilaisina esimerkiksi Kiinassa, Yhdysvalloissa ja Suomessa.

”Avoimuus ei tässä ole tärkein avaintekijä, vaan luottamus. Suomelle on ominaista se, että meillä kansalaisilla on melko vahva luottamus hallitukseen ja viranomaisiin. Tämä toimii myös toisinpäin niin, että hallitus ja viranomaiset voivat luottaa ihmisiin vaikka siinä, miten me omatoimisestikin toteutamme annettavia epidemiamääräyksiä. Nyt on näkyvissä aika suoraan, että yhteiskunnissa, joissa ei luoteta ylös- eikä alaspäin, on ruumiita tullut enemmän.”

Tästä käy esimerkkinä se, miten Britanniassa salaliittoteorioista innostuneiden QAnon-kannattajien määrä

nousi pandemian alettua mielipidetutkimuksissa muutamasta prosentista lähes kahteenkymmeneen.

”Se kertoo siitä, miten paljon siellä on potentiaalia hakea taikauskoista tukea yleensäkin, mikä samalla selittää brexitiä ja montaa muutakin asiaa Britanniasta. Täällä Suomessa usein ajattelemme, että Suomi, Saksa, Pohjoismaat ja Britannia ovat jotenkin samaa Pohjois-Eurooppaa, mutta tällaisten kriisien äärellä erot tulevat esiin.”

Leikolan kuvaaman luottamuksen kannalta perinteisillä journalistisilla käytännöillä on kantava tehtävä.

”Luottamuksen kannalta tiedon luotettavuus ja läpinäkyvyys on olennaista. On tärkeää, minkä tyyppisillä pelisäännöillä ja etiikalla jutut ovat syntyneet. Kuten sekin, että mahdollisesti käytetyt poikkeavat työtavat kirjoitetaan auki niin, että läpinäkyvyyttä on aina enemmän kuin jonkun keskivertoinfluensserin tekemisissä. Jos asiat muuttuvat kovin epäselviksi, yhteiskunnalta alkaa pudota pohja monissa paikoissa.”

Toimittajien muuttunut portinvartijuus

Leikola kertoo itse päätyneensä toimittajaksi lähinnä vahingossa. Opiskeluaikojen akuutissa rahapulassa vastaan oli kävellyt pari vanhaa tuttua, jotka olivat vakuuttaneet, että kirjoittamiseen tottuneelle hommasta maksetaan hyvin ja nopeasti.

Vaikka niistä ajoista maailma on muuttunut paljon, Leikolan mielestä toimittajien työnkuva on monessa suhteessa entisellään.

”Toimittajan työ on aina ja teknologiasta riippumatta ollut olennaisen seulomista. Uuden teknologian myötä lähteitä on enemmän ja helpommin saatavissa kuin aikaisemmin. Työnjohdollinen kysymys puolestaan on se, miten toimituksissa tehdään oikeita asioita riippumatta siitä, onko niitä paljon tai vähän.”

Toimittajiin on myös aina pyritty vaikuttamaan niin asiallisin kuin asiattomin keinon. Jopa maailman kuuluisimmista journalisteista moni on vankilassa tai maanpaossa tälläkin hetkellä.

”Kaikkein brutaaleinta painostusta on tietenkin journalistien tappaminen. Siihen nähden tämä kotoinen painostus on sittenkin vielä kevyemmän luokan lajia.”

Paljon merkittävämpiä muutoksia on tapahtunut toimittajien portinvartijaroolin suhteen. Tämä liittyy myös siihen, kenen ääni mediassa kuuluu.

”Tänään meillä on hirvittävä määrä sisältöä, joka tehdään toimitukselliset instituutioiden ulkopuolella. Siksi journalistit eivät voi entiseen tapaan itse valita, kuka saa äänensä kuuluviin suoraan tai välillisesti. Samalla toimitukset joutuvat perustelemaan joka päivä, miksi juuri journalististen lehtien, radioiden ja televisiokanavien julkaisema sisältö on parempaa – ja ennen kaikkea, miksi siitä pitäisi jonkun maksaa.”

Nykyisin yksityistä mediaa kuristaa taloudellinen paine, joka liittyy median kuluttamisen muutokseen, jossa ihmiset eivät tilaa lehtiä tai osta niiden irtonumeroita kuten ennen. Samaan aikaan journalistinen media näyttää häviävän kamppailun mainostajista sosiaaliselle medialle ja hakukoneille. Tähän päälle tulevat vielä akuutit harmit.

”Esimerkiksi kirjamyynnin joulumarkkinoiden täydellinen romahdus johtui todennäköisesti kohonneista sähkölaskuista, joiden takia ihmiset pelkäävät kuluttaa rahaa. En ihmettelisi yhtään, vaikka myös mediayhtiöitä menisi konkurssiin vielä tämänkin takia sekä kuluttajien että mainostajien rahoituksen vähetessä.”

Median näkökulmat uhkaavat yhdenmukaistua sen mukaan, miten kaupalliset toimijat kokevat palvelevansa parhaiten keskimääräistä maksavaa asiakastaan. Siksi jopa valtiovalta on katsonut asiakseen puolustaa median monimuotoisuutta.

”Median keskittymisen tutkiminen ja median uudet tukimuodot ovat olleet myös Marinin hallituksen ohjelmassa. Kukaan ei halua median olevan entistä riippuvaisempi valtiovallasta tai poliitikoista. Tätähän yritettiin välttää silloin, kun Yle-veroa säädettiin irti valtion perusbudjetista. Mutta ei sekään tällä hetkellä näytä olevan ihan ikuinen ratkaisu.”

Monipuolisen tietokirjallisen tuotantonsa ja laajoihin fakta-aineistoihin nojaavien romaaniensa ja näytelmiensä johdosta Leikolalla on maine kyltymättömänä ensyklopedistina. Tähän sopii sekin, että hän esiintyi eräässä television visailusarjassa taiteilijanimellä ”Besserwisser”.

Leikolan mielestä kaikkien toimittajien ei tarvitse tietää kaikkea kaikesta, vaan tiedon tuottamisessa ja jalostamisessa tarvitaan sekä ”generalisteja” että ”spesialisteja”.

”Uutisten eturintamassa olevilla toimittajilla on oltava edellytykset käsitellä ihan mitä vain, mutta kukaan ei edellytä sitä, että he osaavat kaiken syvällisesti. Soisin kuitenkin journalistisissa yhteisöissä lisääntyvän ymmärryksen siitä, että monimutkaisten ongelmien käsittelyssä tarvitaan myös eri alojen ja näkökulmien yhdistämistä.”

Alalle hakeutuville uusille tekijöille Leikola tarjoilee toimittajan ammattia jonkinlaisena kutsumustyönä.

”Vaikka paineen ja keskeneräisyyden sietoa tarvitaan, toimittajan työ on aina hyvä valinta. Tylsää ei varmasti tule olemaan koskaan. Kannattaa myös rakentaa itselle sellainen oma mediamiksi, jossa on mukana myös taidetta ja viihdettä ja sometustakin sopivasti – mutta ei niin paljon, että häntä alkaa heiluttaa koiraa,” Leikola tiivistää.

”Tärkeintä on avoin mieli, kiinnostus kaikkeen ja halu kysyä sitä, mitä ei ole vielä kysytty.”

Markus Leikola valmistelee paraikaa kahta näytelmää ja ”tiiliskivitrilogiaksi” nimeämänsä romaanisarjan kolmatta osaa. Kuuntele myös Leikolan haastattelu Median politiikkaa -podcastista osoitteessa voima.fi/audio.

Kuuntele artikkelit voima.fi/audio

YMMÄRRÄ MAAILMAA. KUUNTELE VOIMAA.

Tiesitkö, että julkaisemme myös ääniartikkeleita?

Voit kuunnella monia tämänkin numeron artikkeleita osoitteesta **voima.fi/audio**. Löydät ääniartikkelit myös lukuisista **suoratoistopalveluista**, esimerkiksi Spotifystä.

HENGÄSTYTTÄVÄN UPEA MENO

Helsingin Sanomat
@hsfi

Työelämä | Helsingin Käpylässä asuu mies, joka on virittänyt elämisen tehokkuuden huipputasolle – Nyt hän kertoo menetelmästä, jonka avulla ehtii ”elää enemmän”

Piilaakson puheenaihe | Jos työ vaatii, pätkäunillakin pärjää. Piilaakson juristipari nukkuu polyfaasista unta Helsingissä.

HS Visio 6:05

Moni kuuntelee äänikirjoja nopeutettuna, ja aivotutkijan mukaan se on hyvä asia – Testaa, miten hyvin ymmärrät nopeutettua puhetta

Tutkimus paljasti ristiriidan: lisätyö voikin ehkäistä uupumista – HS kokosi vinkit jaksamiseen

Liikunta | Miten voi kuntoilla, jos koko ajan väsyttää? Tässä on väsyneille suunniteltu kuntoohjelma

Perhe 27.9.2022 7:00

Suomen työviikot ovat Euroopan lyhyimpiä, nyt Huawein suomalaisjohtaja esittää Kauppalehdessä Suomeen seitsenpäiväistä työviikkoa – ”Teen koko ajan yli 80-tuntista viikkoa”

Urheilu

Antti Rintanen, 28, on jo lääkäri, neljän lapsen isä, maailmanmestari ja vaimokin tekee uraa: nyt hän paljastaa miten perheen aika riittää kaikkeen

Helsingin yliopisto | Vuodessa maisteriksi lukenut osaa nyt kymmentä kieltä ja sanoo, ettei häntä edes vielä uuvuta

Työelämä | Ultrajuoksukisan äärimmäiset olosuhteet vaativat tunteiden säätelyä ja itsetuntemusta, ja samat keinot toimivat myös työelämässä: ”Pitää olla nälkää tehdä suoritus myös silloin, kun se ei tunnu kovin hyvältä.”

HS Visio 7:00

Helsingin Sanomat
@hsfi

Juoksu | Jalkaproteesia käyttävä 46-vuotias nainen juoksi maratonin 104 peräkkäisenä päivänä

Paremmaksi ihmiseksi

Hintsa Performancen toimitusjohtaja Annastiina Hintsa, 33, eli pitkään elämää, jossa oli liian vähän unta, ruokaa ja omaa aikaa. Pitkistä ultrajuoksuista tuli tärkeä henkireikä.

6 **Hyvinvointi** | Pasi Koskinen huomasi kehossaan kyhmyn, joka oli syöpä – Alkoi suuri elämänmuutos, ja nyt hän juoksee uskomattomia matkoja

TILAAJILLE

Uupumus | Uupumuksesta toipunut lääkäri Anumari Karlsson asuu matkailuautossa ja tekee kaksipäiväistä työviikkoa: ”Elämänrytmin suojeleminen on ykkösasia”

Talous | Työuupumus

Tunnistaako työpaikoilla liikkuva burnout-robotti jatkossa työuupumuksen? VTT pyrkii tunnistamaan työuupumusta tekoälyn avulla

Juokse sinäkin ma

KOONNUT JANNE SIIRONEN JA KUKKA-MARIA AHOKAS

KAI VAUVASI SIJOITTAA JO?

Raha | Parhaita timanttijuttuja: Kolme vuotta sitten Viivi ja Antti Rintanen olivat köyhiä opiskelijoita ja asuivat kaupungin vuokra-asunnossa – Nyt heillä on lähes sata sijoitusasuntoa

Hyvinvointi 8.7.2022 18:33

Tutkimus: Vauvan alhaisella syntymäpainolla yhteys sijoitus-intoon aikuisena

Heikolla terveydentilalla on yhteys siihen, kuinka todennäköisesti ihminen ottaa taloudessaan riskejä.

Paljonko vanhemman pitää sijoittaa, että lapsella on 35-vuotiaana 60000 euroa? Ison pesämunan kasvattaminen on monille helppoa

Asuminen | Niina Nurminen ja Tero Lamminsivu tapasivat ja rakastuivat reilu vuosi sitten – Nyt heillä on jo yhdessä rakennettu omakotitalo ja useita sijoitusasuntoja

HUONOT AJAT RUNTELEVAT

Energia | Teemu Selänne kauhistelee Kirkkonummen-talonsa sähkölaskua

Urheilu 11.1. 9:05

Säästäminen | Sähkön hinta voi iskeä rinteisiin: hiihtohissit liikkuisivat 10 sekuntia hitaammin

Kotimaa | Lapsilisät

Yksi ostaa osakkeita, toinen ruokaa – näin HS:n lukijat käyttävät lapsi-perheiden ”joulubonuksen”

HS Visio | HS Visio

Podcast: Kuoleeko fine dining – ja miksi sillä on merkitystä meille kaikille?

INNOVOIMALLA KÖYHYYDESTÄ

Nina Laitiala jättäytyi kodittomaksi ja muuttaa nyt pakettiautoon: ”Miksi ottaa elämä vakavasti, kun sen voi tanssia ja leikkiä läpi?”

Helsinkiläinen Nina Laitiala kertoo olleensa peliriippuvainen, kunnes hän myi omaisuutensa ja muutti telttaan asumaan. Seuraavaksi Laitiala aikoo muuttaa pakettiautoon.

Ruoka | Parhaita timanttijuttuja

Tomi Rantanen söi kuukauden ajan alle euron hintaisia aterioita – ”Jos jatkaisi näin, säästäisi tuhansia vuodessa”

HS Helsinki | Kun kaveri oli haudattu, Ville Heinonen joi viinaa kaksi päivää – Sitten hän sattumalta keksi, miten löisi rahoiksi alkoholittomalla juomalla

Säästäminen | Sonja Hyrynsalmi kehitti systeemin punalaputettujen alennustuotteiden hyödyntämiseen ja laskee säästävänsä jopa 150 euroa kuukaudessa

Ruoka 9:00

Asuminen | Uusi ilmiö mullistaa omakotitalojen markkinat: Virtaset rakensivat kodin, jossa ei ole yhtään ylimääräistä tilaa

Kotimaa 8:30

Sanomalehtiotsikot on poimittu Helsingin Sanomista vuosilta 2021–2023.

raton

Jalkaproteesia käyttävä ultramaratonjuoksija brainstormaa asuntosijoitusstrategiaa ja kuuntelee podcasteja triplanopeudella keskellä 80-tuntista työviikkoa.

Kuvajournalismin helmiä

Uutiskuva 2021, kuvaaja Antti Yrjönen. Viimeisiä Elokapinan mielenosoittajia siirrettiin pois eduskuntatalon edestä Mannerheimintieltä kahdeksan jälkeen sunnuntai-illalla 20. kesäkuuta 2021.

SUOMEN KUVAJOURNALISTIT ry järjestää vuosittain Kuvajournalismikilpailun, jossa valitaan vuoden 2022 parhaat otokset kymmenessä eri sarjassa, kuten vuoden uutiskuva, urheilukuva, henkilökuva ja reportaasi. Video 2022 -sarjassa palkitaan vuoden paras journalistinen tai dokumentaarinen lyhytvideo. Myös yleisö saa äänestää omaa suosikkiotostaan tuomariston valitsemien kuvien joukosta. Yleisön suosikki 2022 -sarjassa äänestys on auki 20.2.–5.3.2023.

Kaikkien sarjojen voittajat julkistetaan maaliskuun lopulla. Näyttely vuoden 2022 voittajista sekä muista kilpailuun osallistuneista kuvista on auki Helsingissä Sanomatalon Mediatorilla koko huhtikuun ajan.

Kuvajournalismikilpailun raati koostuu kuvajournalismin ja dokumentaarisen kuvan ammattilaisista. Tänä vuonna kilpailun tuomaristoon kuuluvat visuaalinen journalisti ja graafinen suunnittelija **Lasse Rantanen**, dokumenttielokuvaohjaaja ja käsikirjoittaja **Kati Juurus** sekä saksalaisen *DIE ZEITT* -lehden apulaiskuvapäällikkö **Lara Huck**.

EMILIA MIETTINEN

Lisätietoja ja edellisten vuosien kilpailujen voittajat osoitteessa kuvajournalismikilpailu.fi. Kuvatekstit ovat peräisin kuvajournalismikilpailun sivuilta.

Yleisön suosikki 2020, kuvaaja Rio Gandara. Terveydenhuollon työntekijöitä Mehiläisen Hernesaaren Express-testauspisteellä 18. elokuuta 2020, Helsinki.

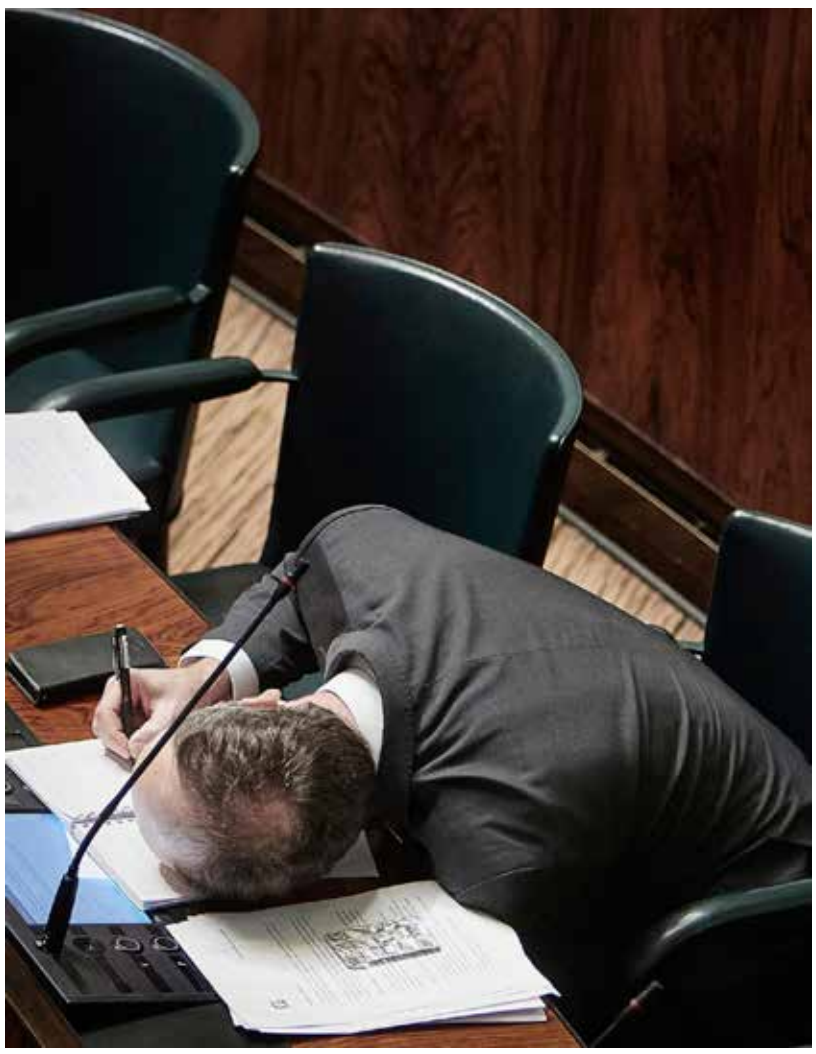

Henkilökuva 2020 kunniamaininta, kuvaaja Timo Pyykkö. Jussi Halla-aho (PS) eduskunnassa 27.2.2020.

Uutiskuva 2019 kunniamaininta, Heikki Saukkomaa. Presidentit Sauli Niinistö ja Donald Trump tapasivat Washingtonissa lokakuussa 2019.

Henkilökuva 2020 kunniamaininta, kuvaaja Kimmo Penttinen. Helsinkiläinen opiskelijakolmikko Fiona Musanga, Rewina Teklai ja Alice Muton perustivat oman elokuvakerhon, Ubuntu Film Clubin, joka näyttää "mustaa elokuvaa". Taustalla oli halu laajentaa ja tasaarvoistaa elokuvatarjontaa.

Lehtikuva 2019, kuvaaja Juha Metso. Lehmätilan ja lehmän loppu Haminassa. Nyt Ismo Kiurulla on edessään uusi elämä. Tulevaisuuteen hän katsoo hieman nieleskellen. Töiden etsiminen ei ole tuottanut oikein tulosta.

com-passion
Esityksiä 4.2.–4.5.2023

Teatteri Jurkka
www.jurkka.fi

Teksti ja ohjaus **Minna Nurmelin • ensi-ilta 2.2.2023**
Rooleissa **Birgitta Putkonen, Sinikka Salminen, Anu Sinisalo, Liisa Peltonen**

Teatterimuseo

Kaapelitehdas, Kaapeliaukio 3 G, 00180 Helsinki
Avoinna ti, to–su klo 11–18, ke klo 11–20
Liput 12/6 € tai Museokortti
www.teatterimuseo.fi

LAURI MAIJALAN KELTAMUSTA FAMILYCOMEDY

The Pimpsons

Lotta Kainua Satu Tuuli Karhu Ria Kataja Eero Ritala

LAVASTUS JANNE VASAMA VALOSUUNNITTELU TOMI SUOVANKOSKI PUKUSUUNNITTELU RIINA LEEA NIEMINEN MASKEERAUSSUUNNITTELU RIIKKA VIRTANEN ÄÄNISUUNNITTELU MARKUS TAPIO

KANTAESITYS **22.2.2023** | LIPUT **TIKETTI** JA **Q-TEATTERI** | TUNTURIKATU 16, 00100 HKI | (09) 4542 1333 (TI–PE 11–15)

WWW.Q-TEATTERI.FI

KOKO TEATTERI

Hämeentie 3,
00500 Helsinki
www.kokoteatteri.fi

17.3. / 22.3. /
24.3. / 29.3. /
5.4. / 12.4. /
14.4. / 21.4. /
22.4. / 26.4. /
28.4. / 10.5. /
12.5. / 13.5. /
17.5. / 19.5. /
20.5.

KESYTÖN
eli O:n markiisitar – Faster Pussycat! Kill! Kill!

Käsikirjoitus Enis Maci / Ohjaaja Anna Veijalainen
Esiintyjät Wilma-Emilia Kuosa, Cécile Orblin, Anu Palevaara, Petriikka Pohjanheimo, Sara Ritala, Cristal Snow, Jani Toivola

TEHDAS TEATTERI

050 4122344
LIPUT@TEHDASTEATTERI.FI
ITÄINEN RANTAKATU 64 A (MANILLA) TURKU

14.1.2023 ÄÄNIÄ TEHTAALTA
Teatterimusiikin konsertti juhlistaa jo kolmatta kertaa säveltäjiä, äänisuunnittelijoita ja -taiteilijoita.

27.1.-26.2.2023 SUPERMALLIT
kyseenalaistaa ihmisenä olemisen mallin tarpeen ja ensisijaisuuden. Ohjaus ja dramaturgia: Tommi Silvennoinen

17.-19.2.2023 NIXXXAVUORI
Teos sukeltaa performanssitaiteen kaanonin, suomalaisen teatterin ja julkisen torijuhlan kautta kysymyksiin häpeästä ja syyllisyydestä suhteessa kansalliseen identiteettiin.

3.3.-6.4.2023 HOUKAT
Itkulaulu- ja loitsuperinteestä inspiroituneella nykymusiikilla sävytetty varjoteatteriesitys pyhistä houkista, taiteilijoista ja aktivisteista, jotka kohoavat hullun maineesta hyvyyden esitaistelijoiksi.

Kouluttajat Grace Mazirwe, Markku Liukkonen ja Amua Rushita poseeraavat Ugandassa presidentin ja pääministerin patsailla.

Byamukama Aloysius

Yhteisöradioissa kuuluu paikallisten ääni

Suomalaisten suunnittelema radioportaali kokoaa yhteisöradiot yhteen Ugandassa ja Tansaniassa.

TEKSTI **MIIA VISTILÄ** KUVAT **VIKES**

UGANDASSA radion kuuntelu on oleellinen osa arkea. Yli kolme neljäsosaa väestöstä kuuntelee sitä päivittäin. Vastaanottimia, perinteisiä patteriradioita, on lähes kaikilla ja kaikkialla, radio on auki taustalla kun tehdään päivän askareita.

Yhteisöradiokanavat nostavat esiin paikallisia asioita vastavoimana kaupallisille ja poliittista eliittiä lähellä oleville kanaville. Ne toimivat usein maaseudulla asuvien tai erilaisten vähemmistöjen ääninä, ja niiden rahoitus tulee esimerkiksi erilaisista kehitysyhteistyöprojekteista.

Toimittajat ovat ammattilaisia, mutta ääneen pääsevät myös paikalliset asukkaat.

”Neuvon toimittajia, että älkää tulkitko ihmisten puheita, vaan menkää paikan päälle ja antakaa ihmisten itse olla äänessä”, kertoo tansanialaisen Jamii FM -yhteisöradion kanavajohtaja **Amua Rushita**.

Yhteisöradiot eivät ole puoluepoliittisia, mutta ne voivat horjuttaa vakiintuneita valtasuhteita nostamalla esiin paikallisia, usein poliittisesta päätöksenteosta sivuutettuja, maaseudulla asuvien ja vähemmistöjen asioita.

”Jos tulee ongelmia eteen, se kertoo siitä, että tekemisillämme on vaikutusta”, Rushita kertoo.

Radio on saavutettavin, halvin ja helppokäyttöisin media. Se ei vaadi kalliita laitteita, erityisiä taitoja tai tilin luomista. Esimerkiksi Ugandassa television katsominenkin vaatii oman tilinsä.

Sen lisäksi, että radiota kuunnellaan paljon, radioreportaaseja on suhteellisen halpa tehdä: ”Yksi toimittaja voi mennä paikan päälle, haastatella ihmisiä, editoida jutun ja julkaista sen. Televisiossa vastaavaan tuotantoon tarvittaisiin ainakin viisi ihmistä”, vertaa ugandalaisen Mama FM -yhteisöradion tekninen vastaava, insinööri **Grace Mazirwe**.

Käytännön apua ja voimautumista

Yhteisöradiot voimauttavat tekijöitään ja kuuntelijoitaan tarjoamalla käytännön apua ja kuulluksi tulemisen kokemuksia.

”Jo se voimauttaa, että toimittaja tulee paikalle ja osoittaa siten, että asia on tärkeä”, Rushita huomauttaa.

Kuuntelijat voivat myös soittaa radioon ja kertoa tilanteestaan. Radion kautta välitetään myös tärkeää paikallistietoa kylästä toiseen esimerkiksi uusista avatuista kouluista ja terveysasemista.

Ugandan pääkaupungista Kampalasta lähialueille lähettävä Mama FM käsittelee etenkin naisten, vammaisten ja muiden vähemmistöasemassa olevien asioita.

”Rohkaisemme naisia puhumaan: kertomaan elämästään ja ottamaan osaa julkiseen elämään. Se murtaa vanhoja sukupuolirooleja, ennen naiset olivat ujompia. Haluamme välittää viestiä myös miehille. Tavoitteenamme on nostaa marginaaliryhmien asioita esiin Ugandan mediassa, ja siihen kuuluu tasa-arvo perheessä ja julkisessa elämässä”, Mazirwe kertoo.

Mama FM:ltä tulee monenlaisia ohjelmia kuten ajankohtaisohjelmia ja ohjelmia nuorille, perheille, lapsille, vammaisille ja monille muille. Sisällössä on paljon *edutainmentia* eli viihdyttävästi paketoitua tietoa ja käytännön neuvoja: esimerkiksi terveystietoa, seksuaalikasvatusta, tietoa erilaisista palveluista ja lakiasioista kuten perintöoikeudesta tai yrityksen perustamisesta – tai miten ehkäistä väkivaltaa ja miten toimia, jos joutuu sen kohteeksi. Ohjelmissa tiedostetaan aina sukupuolinäkökulma.

Markku Liukkonen

Mama FM:n insinööri ja radioportaalin kouluttaja Grace Mazirwe (vas.) asentaa livestriimausohjelmistoa Jubilee Radiolle.

”Ohjelmamme ovat voimauttaneet naisia yhteisöissämme. Esimerkiksi jotkut naiset ovat aloittaneet pienyrityksiä, joihin he voivat nojata taloudellisesti olematta riippuvaisia miehistä. Naisilla on esimerkiksi kaupunkiviljelmiä tai pieniä kioskeja, joissa myydään vihanneksia ja päivittäistavaroita”, Mazirwe kertoo.

Ugandassa naisten näkyvyys ja tila julkisessa elämässä on noussut viime vuosikymmeninä. 2000-luvun alussa parlamentissa oli naisia kolme prosenttia, nyt lähes 30 prosenttia. Mediassa työskentelee edelleen enemmän miehiä kuin naisia. Mama FM:ssä on naisjohtajat, mutta kanavalla työskentelee myös miehiä. ”Tarjoamme naispuolisille journalisteille paikan, jossa he voivat oppia ammattia kohtaamatta vähättelyä tai seksuaalista häirintää.”

Portaali tuo paikalliset yhteisöradiot nettiin

Perinteisesti radioaalloilla lähialueiden ihmiset tavoittaneita kanavia voi yhä useammin kuunnella myös netin kautta missä päin maailmaa tahansa. Suomalaisten media-alan järjestöjen perustama Viestintä ja kehitys -säätiö eli Vikes on suunnitellut Tansaniaan ja Ugandaan radioportaalit, jotka kokoavat paikalliset yhteisöradiot nettiin yhdelle alustalle. Sivuston kautta voi kuunnella lähetystä tai vanhoja ohjelmia ja lukea ja jakaa uutisartikkeleita.

Tansanian yhteisöradioliiton ylläpitämässä Radio Tadio -portaalissa on mukana 34 yhteisöradiota. Sivuston uutiset ovat swahiliksi. Maassa, jossa puhutaan yli sataa eri kieltä, radiokanavat käyttävät peruskoulun ja politiikan valtakieltä swahilia, maan virallista kieltä, jota enemmistö puhuu toisena kielenään. Bisneksen ja korkeakoulutuksen kieli englanti on maan toinen virallinen kieli.

Ugandan yhteisöradioliiton Radio Comnetu -sivustolta löytyy 25 radiokanavaa ja paikallisuutisia myös englanniksi, joka on myös Ugandan virallinen kieli. Puhutuin paikalliskieli on luganda, jonka lisäksi maassa puhutaan noin 70 muuta kieltä. Radiot toimivat monilla kielillä. Esimerkiksi Mama FM julkaisee artikkeleita ja ohjelmia sekä englanniksi että lugandaksi.

Molemmissa maissa nettiradiot vaativat toimiluvan paikalliselta viestintäviranomaiselta. Radiot yhteen liittävälle portaalille ei ole aiemmin ollut omaa virallista lupamenettelyä. Vikesin hankeasiantuntija, radioportaalin käyttökouluttaja **Markku Liukkonen** kertoo, että ”molemmissa maissa virallisen toimiluvan saaminen on ollut hiukan työläs prosessi, mutta toivottavasti jo loppusuoralla”. Siksi portaaleja ei ole vielä virallisesti lanseerattu, vaikka ne jo toimivatkin.

Portaalin kautta saa laaja-alaisen kuvan siitä, mitä maassa tapahtuu, mukana olevien yhteisöjen ääni vahvistuu ja paikalliset ongelmat tulevat viranomaisten tietoon. Samalla myös kaupunkien väestö pääsee kuulemaan ja lukemaan elämästä kylissä. Itä-Afrikan maissa suuri enemmistö asuu edelleen maaseudun kylissä ja kaupunkilaisistakin suurin osa on kotoisin maaseudulta.

Rushita toivoo, että etenkin maassa olevat kehitysyhteistyöjärjestöt löytäisivät portaalin ja hyödyntäisivät sitä etsiessään ruohonjuuritason tietoa.

”Yhdessä on myös helpompi taistella disinformaatiota vastaan”, hän huomauttaa.

Työ voimauttaa myös toimittajia: ”Jo se on iso juttu monille, että oma nimi näkyy internetissä radioportaalissa julkaistun jutun yhteydessä”, Mazirwe kertoo.

Portaali ja sen tuoma yhteistyöverkosto helpottavat journalistista työtä. Uutisvinkkejä jaetaan radioiden välillä ja verkoston kautta päästään uutisten alkulähteille. Samalla se moninaistaa toimitustyötä: radio-ohjelmien perusteella tehdään myös kirjoitettuja uutisia, joihin tarvitaan kuviakin. Pitää myös päättää, mitä ja milloin jaetaan someen ja miten kommentteja moderoidaan.

Portaalin ylläpitäjillä ja sisällöntuottajilla on useita WhatsApp-ryhmiä, joissa jaetaan vinkkejä ja tsempataan toisia. Portaali tuo myös turvaa julkaisijoille. Portaali on sosiaalisen median tilejä vahvemmin omissa käsissä, kun ylläpitäjinä toimii tuttu porukka.

Portaali tarjoaa lisäksi teknisiä resursseja esimerkiksi säilyttämällä dataa. ”Aiemmin ohjelmia säilytettiin vain Ugandan viestintäviraston vaatimat kolme kuukautta. Sen jälkeen ulkoiset kovalevyt tyhjennettiin uutta sisältöä varten”, Mama FM:n Mazirwe vertaa.

”Radioportaaliin ladattu sisältö on pilvessä, tallennustila edullinen ja käytännössä rajaton”, kertoo portaalien ideoinnissa ja suunnittelussa keskeisesti mukana ollut Liukkonen.

Jamii FM:n Rushita pohtii radioportaalin tulevaisuutta: ”Tarvitsemme lisää rahoittajia, paikallisen teknisen tiimin hoitamaan palvelinyhteyksiä

Markku Liukkonen

Jamii FM -yhteisöradion kanavajohtaja Amua Rushita.

ja ylläpitoa sekä oman äppisovelluksen, jotta portaalia on helpompi käyttää kännykällä.”

Portaali yhdistää uuden ja vanhan

Alun perin radioportaali oli Liukkosen idea, joka syntyi bussimatkalla Arushasta Tangaan. Liukkonen ja Vikesin Itä-Afrikan asiantuntija, toimittaja **Peik Johansson** olivat vetäneet mediaväelle erilaisia koulutusprojekteja Tansaniassa jo vuosia, ja aloittivat portaalihankkeen pilottiprojektin 2016.

PORTAALIN KAUTTA SAA KUUAN SIITÄ, MITÄ MAASSA TAPAHTUU, MUKANA OLEUIEN YHTEISÖJEN ÄÄNI UAHUISTUU JA PAIKALLISET ONGELMAT TULEUAT UIRANOMAISTEN TIETOON.

Johansson ja Liukkonen käyvät paikan päällä, työskentelevät yhdessä paikallisten kanssa ja siirtävät osaamista eteenpäin, niin että projekti voi tulevaisuudessa jatkua ilman tukea. Nyt radioasemien portaalista vastaavat henkilöt ovat saaneet peruskoulutuksen ja kouluttavat sen käyttöön uusia ihmisiä. Esimerkiksi Mama FM:n Mazirwe ja Jamii FM:n Rushita kouluttavat radiokanavien toimittajia ja teknistä henkilökuntaa portaalin käyttöön. Molemmat vastaavat tekniikan toiminnasta omilla kanavillaan ja auttavat myös editoinnissa ja muussa toimitustyössä.

Projekti jatkuu ja koulutusta syvennetään ainakin vuoteen 2024 asti. Portaalin oma sovellus on tärkeä saada tehdyksi.

”2016 sovellukset eivät olleet vielä niin iso juttu, joten emme tajunneet ryhtyä heti sitä kehittelemään”, Liukkonen myöntää.

Tekniikan muutos on ollut nopeaa. ”2000-luvulla ennen älypuhelinaikaa koulutimme toimittajia internetin käyttöön. Silloin tietokoneita oli vähän ja nettiyhteydet hitaita. Sitten noin viidessä vuodessa 2010-luvun vaihteessa dataa tehokkaasti siirtävät 3G- ja 4G-verkot yleistyivät ja datan hinta laski”, Liukkonen muistelee.

Nyt nettiä käytetään useimmiten kännykällä, sovellusten kautta. ”Kuparikaapeliajasta siirryttiin suoraan älypuhelinaikaan. Tämä vaikuttaa siihen, miten nettiä käytetään. Esimerkiksi nettisivujen etsiminen hakukoneiden avulla ei ole yleistä, vaan avataan suoraan valmis sovellus, ja siksi myös yhteisöradioportaaleille olisi tärkeää saada oma äppi”, hän jatkaa.

Portaalien rahoitusta aiotaan lisätä mainoksilla. Sivulle voidaan myydä mainospaikkoja. Lisäksi järjestöt voivat sopia sen kautta tiedotuskampanjoista useamman radiokanavan kanssa, tai kaupallisetkin tahot ostaa mainostilaa useammalta kanavalta kerrallaan.

Rushita toivoo yhteisöradioportaalien leviävän moniin maihin, jotta tietoa saadaan ruohonjuuritasolta laajemmalle yleisölle. ”Sota-alueiltakin ja muista konflikteista voi raportoida ja jakaa tietoa, kun ihmisillä on puhelimet mukana ja jos nettiyhteys toimii”, hän pohtii.

Avoimella lähdekoodilla suunnitellut radioportaalit ovat teknisesti helposti kopioitavissa myös muihin maihin. Peik Johansson kertoo, että Vikesin tulevien vuosien suunnitelmissa puhutaan yhteisöradioportaalin viemisestä Keski-Amerikan maihin, joissa on paljon yhteisöradiokanavia.

”Suomeenkin on pohdittu portaalia. Se kokoaisi yhteen maahanmuuttajataustaisten toimittajien verkossa julkaisemaa aineistoa: tekstiä, kuvaa, videota tai ääntä useilla eri vähemmistökielillä sekä englanniksi ja suomeksi.”

Monenkeskistä kumppanuutta

Johanssonilla ja Liukkosella on kokemusta media-alan kehitysyhteistyöstä, *solidaarisuustyöstä,* monelta vuosikymmeneltä. Tansanian ja Ugandan ohella Vikes toimii Keniassa, Somaliassa, Nepalissa, Myanmarissa sekä viidessä eri Keski-Amerikan maassa. Vikes on pieni säätiö, joka on saanut rahoitusta ulkoministeriöstä, EU:lta ja suomalaisilta journalistijärjestöiltä.

Hankkeista vastaavat matkustavat kohdealueille. Yhdessä tekeminen solidaarisuuden hengessä on tärkeää ja oppia siirtyy moneen suuntaan.

Tekniikan kehitys ja nopea leviäminen mahdollistavat monenlaisia innovaatioita, eikä rikkaassa pohjoisessa olla automaattisesti köyhempiä etelän maita edellä. Esimerkiksi Keniassa pystyi siirtämään rahaa kännykällä jo 2007, jolloin tekstiviestipohjainen M-Pesa-palvelu avattiin. Eurooppaan vastaavat palvelut tulivat vasta 2010-luvulla. Tanskalainen MobilePay lanseerattiin 2013, ja kännykällä maksaminen on lyönyt läpi kunnolla vasta 2020-luvun vaihteessa.

Oppia voi ottaa myös tavasta suhtautua asioihin. ”Suomalaisessa työelämäkeskustelussa on vasta viime vuosina alettu puhua ketteryydestä ja joustavuudesta, Itä-Afrikassa olen oppinut, että asiat hoituvat, vaikka hankaluuksia tulee eteen. *Hakuna matata* eli ei hätää, yllättävistä käänteistä on turha stressata”, Liukkonen pohtii.

Sysmän
LUOMUHERKUT

Luomumysliä Sysmästä jo 20 vuoden ajan!

Osta lähimmästä ruokakaupasta!

Vantaan taidemuseo Artsi
23.9.22–12.3.23
Diego Bruno
Minna Henriksson
Tosiseikoista esitetty tilanne
Sammanställning över väsentlig fakta
The Statement of Facts
www.artsimuseo.com
VANTAAN TAIDEMUSEO ARTSI

VERDE

Vihreitä teemoja ilmastonmuutoksesta tasa-arvoon, ihmisoikeuksista luonnonsuojeluun. Laatujournalismia verkossa ilman maksumuureja.

verdelehti.fi verdelehti.fi verdelehti.fi verdelehti.fi verdelehti.fi

Kuuntele Vihreä Tuuma -podcastia:

AJATUSPAJAVISIO.FI/ PODCAST

ja monissa tutuissa palveluissa!

Viimeisimmissä jaksoissa vieraina esimerkiksi:

- kestävyysasiantuntija Mari Pantsar ja tietokirjailija Janne M. Korhonen reilusta siirtymästä
- apulaispormestari Anni Sinnemäki ja maisema-arkkitehti Niilo Tenkanen lähiluonnosta.

Tervetuloa uusille verkkokursseillemme:

visioverkko.fi

Ota Vihreää politiikkaa ja arkea haltuun silloin, kun sinulle sopii!

Reilu muutos
kirjoittanut
Oras Tynkkynen

Vihreä Feminismi
kirjoittaneet
Fatim Diarra ja
Eekku Aromaa

+ TULOSSA SEURAAVAKSI:
Vastuullisen kuluttajan ABC

Vihreä Feminismi -verkkokurssi is organised by the Green European Foundation with the support of Visio and with the financial support of the European Parliament to the Green European Foundation.

Ole osa taiteen tulevaisuutta –

Hae Turun AMK:n Taideakatemiaan

TURKU AMK

Hae esittävän taiteen ja musiikin AMK-koulutuksiimme:

- Musiikkipedagogi, päivä- ja monimuotokoulutus
- Tanssinopettaja, päiväkoulutus
- Teatteri-ilmaisun ohjaaja: sirkus, päivä - ja monimuotokoulutus
- Teatteri-ilmaisun ohjaaja: teatteri, päivä- ja monimuotokoulutus

Saat pedagogisen pätevyyden kaikissa näissä koulutuksissa.

Hae Master Schooliin – Taideakatemian YAMK-koulutukset:

- Creative Design Management
- Musiikkipedagogi
- Taiteen uudet kontekstit
- Valokuvataide

Yhteishaku 15.3.–30.3.2023

turkuamk.fi/haku | #TurkuAMK #Taideakatemia
Lisätiedot: eero.linjama@turkuamk.fi

KULTTUURITEHDASVERNISSA.FI
Kulttuuria ja taidetta Tikkurilassa.

OPISKELE VASTUULLISTA SISÄLLÖNTUONTATOA HELSINGISSÄ!

Luotettava journalismikouluttaja HEO Kansanopisto.

HEO

Ilmoittaudu mukaan osoitteessa **www.heo.fi**

Kriittinen korkeakoulu

Kirjoittajakoulu

Kaksivuotinen koulutus, jossa opetetaan luovaa kirjoittamista.

Tietokirjoittajakoulu

Vuoden ohjelmassa työstetään opiskelijoiden aineistoja ja/tai tietokirjakäsikirjoituksia sellaiseen vaiheeseen, että niitä voidaan tarjota kustantajille.

www.kriittinenkorkeakoulu.fi

Rauhaa digiajassa – mediataidoilla rauhaa rakentamassa

Kuinka käsitellä median kriisi- ja sotakuvastoja oppilaiden kanssa tunneilla? Entä kuinka sosiaalisesta mediasta tehdään turvallisempi paikka kaikille?

Tule opettajille suunnatuun täydennyskoulutukseemme, joka tarjoaa ymmärrystä ja välineitä mediasisältöjen turvalliseen, kriittiseen ja rakentavaan käyttöön, analyysiin sekä tuottamiseen opetuksessa. Koulutukset alkavat keväällä 2023 ja syksyllä 2023

rauhankasvatus.fi/rauhaadigiajassa

RKI RAUHAN-KASVATUS-INSTITUUTTI

Ihminen katsoo ihmistä

Valokuvanäyttely Suomessa asuvista moninkertaisista vähemmistöistä esillä Turussa.

TEKSTI **EMILIA MIETTINEN**

ALEKSANDRA LEMKEN valokuvanäyttely *Meistä / About Us* on on esillä viimeisen kerran Turun Brinkkalan galleriassa maaliskuun puoliväliin saakka. Suomessa asuvia etnisiä ja sateenkaarivähemmistön jäseniä esittelevä näyttely kiertänyt yhteensä 13 eri paikassa Suomessa ja Virossa vuoden 2021 toukokuusta lähtien.

Lemken kuvat nostavat näkyviin moninkertaisiin vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä. Projekti toteutettiin yhteistyössä Setan, Etelä-Suomen Etnon, Helsinki Pride -yhteisön ja Helsingin kaupungin kanssa. Kuvattavat löytyivät muun muassa eri somekanavissa jaetun etsintäkuulutuksen ja muiden verkostojen kautta.

Moninkertaisten vähemmistöjen näkyvyyden lisäksi Lemken tavoitteena oli herättää kuvattavissa ja heidän kaltaisissaan positiivisia tuntemuksia ja hyväksyntää itseä ja omaa identiteettiä kohtaan yhteiskunnassa, jossa on usein joutunut torjutuksi tai vähätellyksi.

Etnisyyden sekä sukupuolen ja seksuaalisuuden kirjoon kuulumisen lisäksi monia Lemken kuvattavista on syrjitty muistakin syistä. Esimerkiksi **Ilonaa** syrjittiin kotimaassaan Pakistanissa sekä ihonvärin että sukupuolen vuoksi, mutta myös uskonnon vuoksi. Koulunsa ainoana kristittynä häntä painostettiin kääntymään islaminuskoon. Suomessa syrjintä tulee räikeimmin ilmi etnisyyteen liittyvissä kysymyksissä.

Lemke ei ole kuviensa yhteydessä kertonut kuvattavistaan muuta kuin etunimen, koska ei halua teoksiaan erikseen nimeämällä tai muutoin tekstuaalisesti avaamalla asettaa kuvaamiaan henkilöitä ennakkokäsitysten kohteeksi. Myös Lemken riisuttu kuvallinen ilmaisu ja mallin usein suora katse kameraan haastavat katsojan näkemään kuvatun ihmisenä ja vertaisena, ei lokeroituna toisena.

Meistä / About Us
Brinkkalan galleria, Vanha Suurtori 3, Turku
20.1.-19.3., ti–su 10–18
Vapaa pääsy. Galleriatila ei ole esteetön

Janny, Stella and Kavina

Bea and Trang

Jay

Anne

Angel

Rico and Ilona

Boodi ja Onni

• Päivälehden museo
• Ludviginkatu 2-4
• Helsinki

MILJOONIEN UUTISTEN MUSEO

AVOINNA MA-SU KLO 11-17. VAPAA PÄÄSY!

Muisto, 1978. Akryyli kankaalle, 180 x 180 cm.

Heinon taidesäätiö. Kuva: Jussi Tiainen / Heinon taidesäätiö

JUKKA MÄKELÄ

11.2.–21.5.2023

SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO
Särkänniemi, Tampere | sarahildenintaidemuseo.fi
Avoinna ti–su 10–18 | Liput 15/5 € tai Museokortti

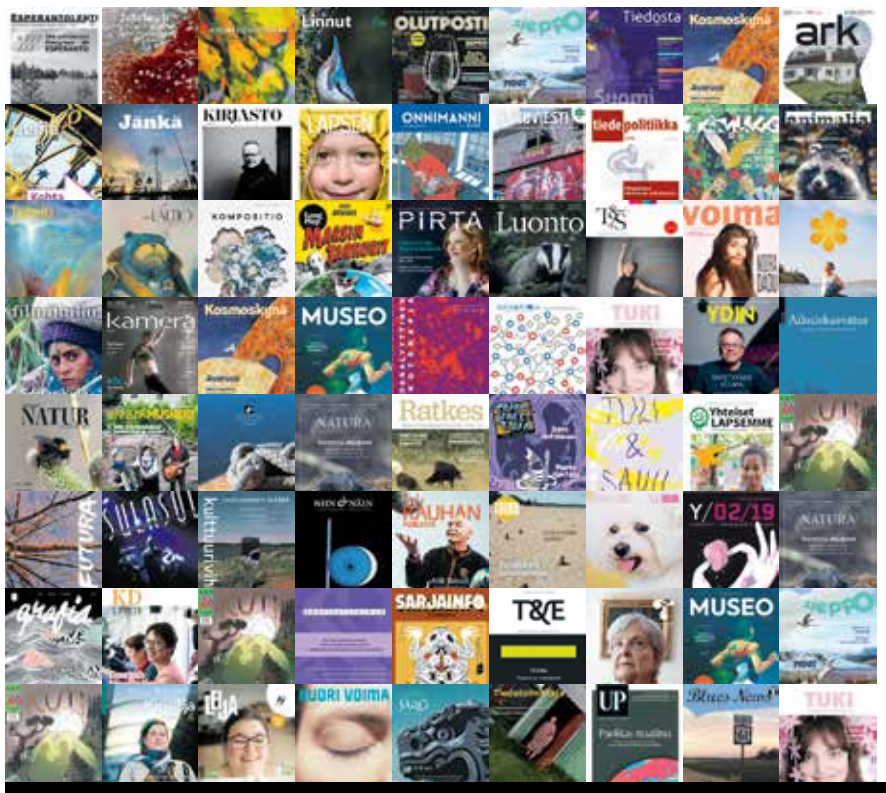

KU

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto median
Kaikki lehdet löytyvät osoitteesta WWW.

Kultin noin 160 erilaista jäsenlehteä edustavat tärkeällä tavalla median
www.kulttilehdet.fi tai painettuina versioina Kaapelitehtaan Konttorissa

NUORTEN LUONTO & SIEPPO
Nuorten Luonto (4 nroa vuodessa) on Luonto-Liiton lehti nuorilta nuorille. Vakioaiheita ovat ympäristönsuojelu, ympäristöystävällinen elämäntapa, luonnonharrastus ja kulttuuri. Sieppo (6 nroa vuodessa) on Suomen ainoa lasten luontolehti.

Tilaus jäsenille 29 €/vuosi, ilman jäsenyyttä 35 €/vuosi. luontoliitto.fi/liity

TÄHTIVAELTAJA
Suomen paras scifi-, fantasia- ja kauhukulttuurilehti. Käsittelyssä kirjallisuus, elokuvat, sarjakuvat ja tv-sarjat. Mukana artikkelit, haastattelut, novellit ja arvostelut. Neljä 100-sivuista numeroa vuodessa. Ilman on paha elää!

Vuosikerta 32 €
www.tahtivaeltaja.com
www.tahtivaeltajablogi.com

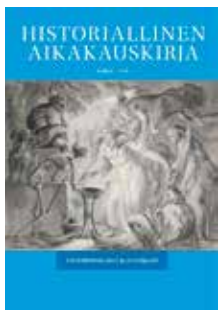

HISTORIALLINEN AIKAKAUSKIRJA
Tieteellinen aikakauslehti, joka parissa viihtyvät sekä ammattitutkijat että historian harrastajat. Lehti syventää ajankohtaisten ilmiöiden taustoja ja tarjoaa uusia näkökulmia menneisyyden tapahtumiin.

Tilaukset: 4 numeroa vuodessa
kotimaahan 50 € / 30 € (opiskelijat)
www.historiallinenaikakauskirja.fi/tilaukset/

SARJAINFO
50 vuotta täyttänyt Sarjainfo on maan ainoa sarjakuva-alan yleislehti. Tekijät, ilmiöt, tapahtumat ja kritiikit neljästi vuodessa.

Tilaus Suomen sarjakuvaseuran jäsenyydellä 30 € / 35 € / vuosi. sarjakuvaseura.fi

TIEDONANTAJA
Systeemi on rikki ja se vaatii vaihdoksen! Vahvasti marxilainen Tiedonantaja toimii kanssasi yhteiskuntaa muuttaen, työväen, sorrettujen, rauhan ja ympäristön puolesta. Tilaajana voit valita lukutavaksi paperilehden, digilehden tai kummatkin.

11 numeroa vuodessa 100 € / 75 € (opiskelijat ja työttömät), 3 kk 38 € / 33 €. Tilaukset www.tiedonantaja.fi/tilaa, toimisto@tiedonantaja.fi ja (09) 774 3810

DIPLO&NG
Le Monde diplomatique & Novaja Gazeta on Maailmanpoliittinen aikakauslehti, jonka selkäranka on 30 kielellä ja 47 eri painoksena ilmestyvä Le Monde diplomatiquen lehtiperhe

Kuusi numeroa vuodessa. Kestotilaus 29,90 € sisältää myös digilehden (pelkkä digi 25 €/vuosi). Tilaukset: mondediplo.fi/tilaa www.mondediplo.fi

SUOMEN LUONTO
Lehti kaikille luonnonystäville! Ajankohtaista ja luotettavaa luontotietoa sekä perusteellisesti taustoitettuja vastauksia kysymyksiin luonnon ja ympäristön tilasta, painettuna ja verkossa. Tuotot käytetään Luonnonsuojeluliiton työhön.

Tutustumistarjous: 3 nroa + digi 19,40 €, Tilaukset: suomenluonto.fi/tilaa

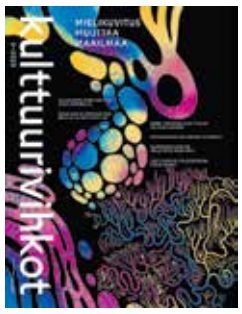

KULTTUURIVIHKOT
50-vuotias vasemmistolainen aikakauslehti sivistyksen ja solidaarisuuden asialla kuudesti vuodessa.

Kestotilaus 47 € / vuosi, määräaikainen 54 € / vuosi. Tarjous: Ensimmäiset puoli vuotta vain 16,90 € (kesto), kaupan päälle uusin numero (kuvassa).

n moniäänisyyden puolesta jo vuodesta 1991.
.KULTTILEHDET.FI. Tutustu ja tilaa.

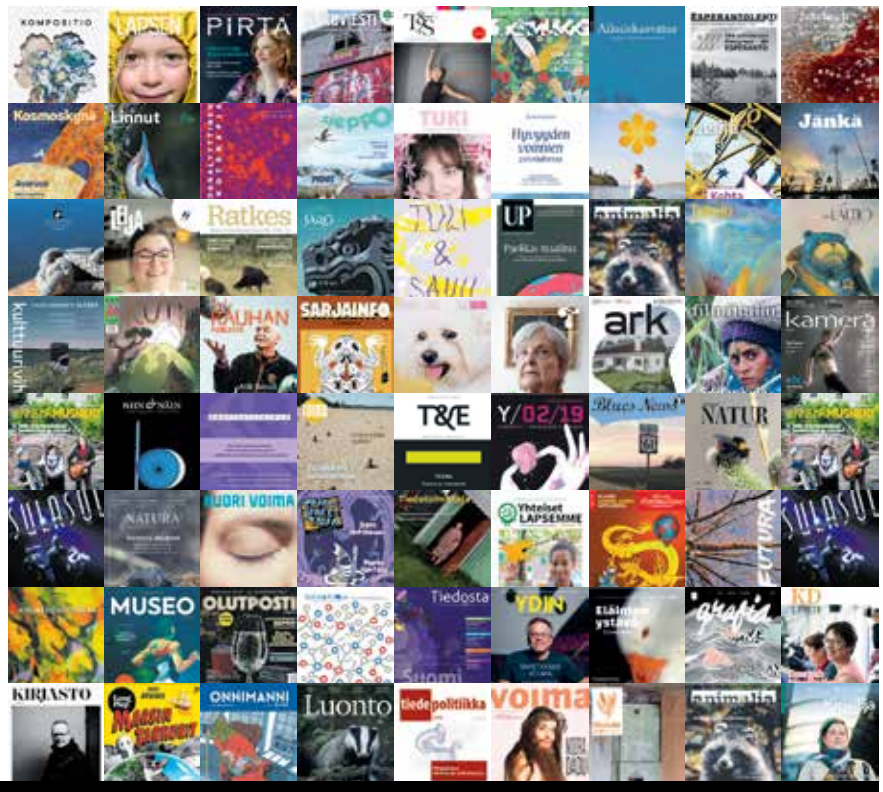

monimuotoisuutta. Lehtikirjoon voit tutustua osoitteessa
ja Oulun Valveessa. Paras tapa tukea lehtiä on tilata niitä!

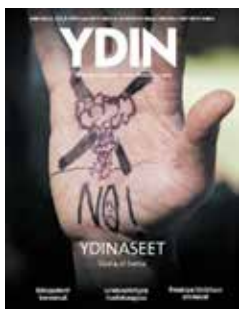

YDIN
Kiihkeässä vastakkainasettelun ilmapiirissä Ydin tarjoaa moninäkökulmaisuutta ja rauhallisuutta. Vastuu paremmasta maailmasta on intohimomme.

Neljäsataa sivua vuodessa 28 eurolla laatua ja ydinasiaa. www.ydinlehti.fi

ELÄINTEN YSTÄVÄ
SEY Suomen eläinsuojelun julkaisema eläinsuojelun erikoisaikakauslehti, joka nostaa eläinsuojeluaiheita yhteiskunnalliseen keskusteluun. Eläinten ystävän jutut kattavat eläinsuojelun koko kirjon ruohonjuuritasolta aina yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Lehteä voi lukea ilmaiseksi osoitteessa www.elaintenystava.fi.

2 numeroa vuodessa 25 €. Tilaukset sey@sey.fi, www.elaintenystava.fi

RAUHANPUOLUSTAJA
Rauhanpuolustajien jäsenlehti. Rauhan puolustaminen on paitsi sodan vastustusta myös globaalia vastuuta myös sosiaalisen ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Rauhan puolesta sotaa vastaan.

Vuosikerta 36 €. Rauhanpuolustajien jäsenille ilmainen. www.rauhanpuolustajat.org/lehdet

LAPSEN MAAILMA
Lapsen Maailma tarjoaa ennakkoluulotonta ja painavaa tietoa lasten & perheiden arjesta. Ajankohtaista asiaa myös mm. lasten oppimisvaikeuksista sekä nuorten mielenterveysongelmista. Lehteä kustantaa Lastensuojelun Keskusliitto.

Digitilauksen hinnat 59 € (12 kk) ja 39 € (6 kk) www.lapsenmaailma.fi

KRISTOSOFI
Lehti syventyy ihmiselämän tarkoitukseen ja inhimillisen kulttuurin edellytyksiin: aseettomuuteen, rauhan rakentamiseen, uskontojen viisauteen ja ihmisen kehitysmahdollisuuksiin jälleensyntymisen ja karman valossa. Julkaisija: Kristosofinen Kirjallisuusseura r.y.

10 numeroa 25 €, tarjous uusille tilaajille 15 € Tilaukset: anja.kesavuori@gmail.com, 050 369 7534

VAPAA AJATTELIJA
Sekulaarin kulttuurin, ihmisten yhdenvertaisuuden, uskonnon ja katsomuksen vapauden, tiedepohjaisen maailmankuvan, kriittisen ja rationaalisen ajattelun sekä humanismin äänenkannattaja. Julkaisija Vapaa-ajattelijain Liitto ry on uskonnottomien edunvalvonta-, ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestö.

Ilmestyy neljä numeroa vuodessa; vapaa-ajattelijat.fi/va-lehti; tilaushinta 30 €, val@vapaa-ajattelijat.fi

VOIMA
Ilmaisena telineistä jaettava yhteiskunnallinen kulttuurilehti, jota kannattaa tukea tilamaalla se kotiin. Varmistat samalla että numeroita ei jää väliin.

9 numeroa vuodessa / 39 euroa Tilaa lehti: kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi tai soita 044 238 5109

TULVA
Feministinen aikakauslehti Tulva rakentaa tasa-arvoista ja antirasistista maailmaa sanoin ja kuvin. Tarkkailemme yhteiskuntaa ja sen ilmiöitä kriittisesti, toiveikkaasti ja lähestyttävästi. Tulva ilmestyy kolmesti vuodessa.

Kestotilaus 32 € / vuosi. www.tulva.fi

Kenen lauluja media laulaa?

Vaikuttajamarkkinointi voi näyttää toisinaan journalismilta, mutta se on silti mainontaa. Vaikuttaja ei ole myöskään kaveri, jonka viesti olisi kuin ystävän neuvo.

TEKSTI **JARI TAMMINEN** KUVA **ALEKSANDA AKSENOVA**

”**PERUSPERIAATE** on se, että markkinointi on markkinointia ja journalismi on journalismia”, toteaa asiantuntija **Salla Nazarenko** Suomen Journalistiliitosta. Perinteisesti raja journalismin ja mainosten välillä on ollut pääsääntöisesti selvä, mutta viime vuosina rajan tunnistaminen on muuttunut vaikeammaksi.

Median ytimessä on ajatustenvaihto, ja pitkän aikaa viestit valuivat ylhäältä alas, journalisteilta yleisölle. Netti yleensä ja sosiaalinen media erityisesti ovat kuitenkin muuttaneet pelikenttää perustavalla tavalla. Nyt viestit kulkevat molempiin suuntiin, ja monet kansalaiset ovat sekä median kuluttajia että sisällöntuottajia.

Markkinat kasvavat vauhdilla

Median moniäänistyminen on monella tavalla hieno asia. Enää ei voi elätellä kuvitelmaa yhden totuuden yhteiskunnasta, ja vallan narratiivin rinnalle on noussut uusia ääniä. Samalla mediamaisemaan on kuitenkin ilmestynyt uusia sudenkuoppia. Somevaikuttajat eli influensserit ovat osa mediaympäristöä, jossa mainos saattaa näyttää vilpittömältä kokemusten jakamiselta tai muistuttaa journalismia. Mainoksen välittäjä voi olla vaikuttaja, joka sosiaalisen median kautta on muodostunut niin tutun tuntuiseksi, että vaikuttaa lähes kaverilta.

Vaikuttajalla tarkoitetaan yleisesti ottaen henkilöä, joka saavuttaa omien sosiaalisen median kanaviensa kautta suuren yleisön, mutta vakiintunutta määritelmää vaikuttajalle ei ole. Eivät suinkaan kaikki, mutta monet vaikuttajat käyttävät kanaviaan joko osittain tai pääosin kaupallisten viestien välittämiseen, mikä tekee mediaympäristöstä vaikeammin hahmotettavaa.

Vaikuttajien toimenkuva on vaikeasti määriteltävä. Olisi jokseenkin yhtä epämääräistä lokeroida kaikki lehdessä työskentelevät toimittajat, graafikot, mainosmyyjät ja muut ”lehtityöntekijöiksi”. Kaupallisten lehtien tekijöiden lisäksi samaan lokeroon menisivät myös muun muassa kaikki ei-kaupallisten harraste- ja kulttuurilehtien tekemiseen osallistuvat talkoolaiset.

”Kannattaa erotella henkilöt, joille se on elinkeino ja ne, jotka tekevät sitä harrastuksena tai jotakin asiaa ajaakseen. On esimerkiksi vaikuttajia, jotka laittavat Instagramiin sisältöä vaikka seksuaaliterveydestä tai ihmisoikeustyöstä, eivätkä saa siitä rahaa”, Nazarenko toteaa.

Vaikuttajamarkkinointi alana on kasvussa. Siihen erikoistuneita toimistoja löytyy Suomesta useita, ja myös perinteiset mediatalot ovat lähteneet apajille. Esimerkiksi *Suomen Kuvalehteä*, *Tekniikan Maailmaa* ja *Annaa* julkaiseva Otavamedia kuvailee tarjoamiaan vaikuttajamarkkinointipalveluita seuraavasti: ”Mieti, kumman sanaan sinun on helpompi luottaa: yrityksen julkaisemaan mainosviestiin vai ystävän antamaan vinkkiin? Vaikka yrityksen oma markkinointiviestintä on tehokasta, mikään ei voita tutulta ihmiseltä saatua suositusta. Tässä tapauksessa tuo tuttu ihminen on vaikuttaja, niin kutsuttu *influencer*, jota seurataan ja jonka valintoihin ja mielipiteisiin luotetaan”.

Vaikka vaikuttajamarkkinointia ei Otavan lehtien sivuille päästettäisikään, netissä erilaiset sisältötyypit sekoittuvat lukijalta helposti.

Digimainonnan etujärjestö IAB Finlandin ja markkinointitutkimusyritys Kantar TNS:n tutkimuksen mukaan vaikuttajamarkkinointiin käytettiin Suomessa vuonna 2021 lähes 40 miljoonaa euroa. Kasvua edellisvuoteen oli yli 40 prosenttia.

Perinteisenkin median pitää olla valppaana

Usein vaikuttajamarkkinoinnin viestejä on hieman tai hyvinkin hankala mieltää mainoksiksi. Tunnistamisen vaikeudesta kertoo se, että aina toimittajatkaan – joilla on omat prosessinsa työnsä tukena – eivät huomaa välittä-

vänsä mainoksia journalismin kylkiäisenä. Loppuvuodesta 2022 tästä saatiin kaksikin näkyvää esimerkkiä.

Lokakuussa *Ilta-Sanomat* julkaisi laajan artikkelin, jossa haastateltiin yhtä Suomen taloudellisesti menestyneimmistä vaikuttajista. **Nata Salmela** kertoi artikkelissa neuvolapalveluihin liittyvistä näkemyksistään ja kuvaili, kuinka oli tuskastunut julkisen neuvolan palvelun hitauteen, jonka jälkeen ylisti yksityiseltä lääkäriasemalta saamansa palvelun nopeutta ja kattavuutta. Vasta jälkikäteen julkisuuteen nousi tieto siitä, että Salmelalla oli ollut yhteistyösopimus neuvolapalveluita tuottavan Mehiläisen kanssa.

Heti perään marraskuussa *Helsingin Sanomat* puolestaan julkaisi mielipidekirjoituksen, jossa joukko vaikuttajia sitoutui luopumaan somen kuvafilttereiden käytöstä. Tekstissä haettiin läpinäkyvyyttä kauneusihanteisiin ja lisää realismia siihen, mitä noiden ihanteiden tavoittaminen tarkoittaa. Kirjoittajat viittasivat kirjoituksessaan kosmetiikkabrändi Doven teettämään tutkimukseen, jonka mukaan ”yli puolet suomalaisista 10–17-vuotiaista tytöistä on harkinnut oman ulkonäkönsä muuttamista nähtyään sosiaalisessa mediassa kuvia, jotka korostavat epärealistisia kauneusihanteita”.

Läpinäkyvyyden vuoksi tekstin allekirjoittaneiden vaikuttajien olisi pitänyt kertoa yhteistyösopimuksistaan Doven kanssa. Koska yhteistyötä ei mainittu, kosmetiikkayhtiön – sinänsä hyvän ajatuksen sisältämä – mainosteksti päätyi valtakunnan suurimman sanomalehden sivulle ilman mainintaa siitä, että kyseessä oli mainos. Ja kun yhteistyö tuli julki, Dove ja kampanjan suunnitellut viestintätoimisto Drum jättivät palkkaamansa vaikuttajat yksin julkisuuteen selittelemään tapahtunutta.

Vanha peli, uudet vaatteet

Kaupallisesti motivoitujen näkemysten ujuttaminen mediaan ei ole uusi ilmiö.

”Lobbarit ja viestintätoimistot myyvät asiakkailleen niin sanottua ansaittua näkyvyyttä. Karrikoidusti ’maksatte meille summan x, niin teistä tulee jutu lehteen’. Tämmöistä palvelua on myyty kauan, eikä se ole halpaa. Korkea hinta tarkoittaa, että taustalla on hyvin taitavia ja verkostoituneita henkilöitä, jotka pystyvät paketoimaan asiat journalisteille sopivaan muotoon, ja jos mukana on joku uutinen, se usein meneekin läpi”, Nazarenko muistuttaa.

Ilmiö on vanha, mutta sitä on osaltaan vauhdittanut median kriisiytynyt rahoituspohja. Journalistisen työn käydessä hankalammaksi monet toimittajat ovat vaihtaneet viestintätoimistoihin, yritysten viestintäjohtajiksi ja lobbareiksi. Näissä tehtävissä he pystyvät hyödyntämään karttunutta ymmärrystään median toiminnasta, journalistista osaamistaan verkostojaan.

Kuka on äänessä?

Journalismin ja vaikuttajamarkkinoinnin sekoittuminen synnyttää ilmeisiä kysymyksiä siitä, miten viestejä tulisi milloinkin tulkita. Entä vaikuttaako markkinointityö toimittajan uskottavuuteen journalistina? Journalistiliitossa roolien sekoittumisesta ei olla vielä huolissaan.

”Tämä ei ole ollut meille mikään valtavan suuri kysymys, mutta olisi tärkeää, että markkinoinnin ja journalismin välinen raja olisi selvä kaikille. En näe ongelmana että esimerkiksi free-toimittaja tekee myös kaupallista yhteistyötä vaikka Instassa. Se vuorostaan saattaa mahdollistaa pitkäjänteisyyttä vaativat ja huonosti palkatut hommat, ihmisoikeusreportaasien kirjoittamisen ja tutkivan journalismin kaltaisen työn.”

Täysin vaivatonta tämä ammatillinen tasapainottelu ei ole. Kilpailevat roolit saattavat tahattomastikin vaikuttaa toisiinsa.

”On hankala kysymys, vähentääkö se journalistin uskottavuutta, jos yhtenä päivänä on markkinoimassa ja seuraavana kirjoittaa suurta yhteiskunnallista artikkelia. Mutta kenttä on tämmöinen”, Nazarenko toteaa.

yle Tube

VIDEOPALVELU YouTube on osa tiedonvälityksen infrastruktuuria ja alusta, jossa on tarjolla lähes mitä tahansa. Sieltä löytyy myös *Yle Kioskin* videoita. Verovaroin tuotetun journalismin vieminen YouTubeen on epäilemättä harkittu osa Ylellä jo vuosia käynnissä ollutta nuorennusleikkausta, sillä alustan kautta on mahdollista tavoittaa sellaisia yleisöjä, joita perinteisemmät Ylen kanavat eivät saavuta. Samalla journalismi kuitenkin asetetaan mainosten, sekoilun ja salaliittojen rinnalle, ja antamaan välillisesti uskottavuutta kaikelle sisällölle YouTubessa. Tilanne on sekä uhka että mahdollisuus.

”YouTubessa toimii esimerkiksi paljon venäläisiä oppositiomedioita. Siellä toimii myös monia sananvapauteen sitoutuneita toimijoita, ja näkisin sen suurempana mahdollisuutena”, Journalistiliiton **Salla Nazarenko** toteaa.

Journalismin, mainosten ja huuruisten salaliittojen erottaminen toisistaan kuitenkin edellyttää katsojilta medialukutaitoa sekä sisällöntuottajien sitoutumista läpinäkyvyyteen.

Tilda Sederholm

Tiede on niin vaikeaa

SUOMALAISET OVAT KIINNOSTUNEITA tieteestä, sen kertovat erilaiset kyselyt kerta toisensa jälkeen. Yleismediakin on viime vuosina alkanut kertoa yhä ahkerammin eri alojen tutkimustuloksista.

Periaatteessa hyvä juttu, käytännössä ei välttämättä. Faktat ovat monasti vähän sinnepäin, valitettavan usein myös tieteeseen ja tekniikkaan keskittyvissä aviiseissa.

Otetaan muutama satunnainen esimerkki.

”Uranus on 2,8 miljardin kilometrin päässä – ja silti voit nähdä sen paljain silmin. Juuri nyt on nähtävissä epätavallisen upea tähtitaivaan valoshow.” (*Tieteen Kuvalehti*, 22.10.2021)

”Upea valoshow” tarkoittaa käytännössä sitä, että Uranus näkyy pilkkopimeällä paikalla juuri ja juuri paljain silmin, jos tietää, mikä himmeistä valopisteistä on Uranus. Eli luvassa on pettymysten pettymys.

”Mustat aukot ovat tiheää ainetta avaruudessa, joiden painovoimaa aineet, kaasut tai valon liikkeet eivät pysty pakenemaan.” (*HS*, 29.11.2015)

Mustat aukot eivät ole ollenkaan ainetta, ne ovat pelkkää gravitaatiota.

”Tällaisia kirkkaita meteoriitteja syntyy, kun pienet asteroidit osuvat ilmakehään ja palavat kokonaan tai miltei kokonaan kitkan vuoksi.” (*Tekniikan Maailma*, 30.1.2020)

Jos asteroidi osuu Maahan, olemme pahimmassa tapauksessa tuhon omia. Meteoriiteista taas päästään median kestoerheeseen: tähdenlennoista uutisoitaessa käsitteet menevät lähes poikkeuksetta sekaisin.

Avaruudessa kiitävä pieni, halkaisijaltaan alle metrin mittainen kivenkappale on *meteoroidi*, Maan ilmakehään syöksyvän meteoroidin aiheuttama valoilmiö on *meteori* eli tähdenlento, ja maanpinnalle selvinnyt kappale on *meteoriitti*. Mikä tästä tekee niin ylivoimaisen vaikeaa?

SAMAA VOISI POHTIA monien muidenkin käsitteiden kohdalla. Linnunradasta ja Aurinkokunnasta puhutaan ristiin ja rastiin, vaikka toinen on satojen miljardien tähtien muodostama galaksi, ja toinen Auringon sekä sen kiertolaisten muodostama systeemi.

Aurinko puolestaan on tähti, mutta muut tähdet eivät ole aurinkoja, vaikka niin sitkeästi tavataan sanoa. Aurinko on oman planeettajärjestelmämme keskuskappale, jonka erisnimi on Aurinko.

Jos miehen nimi on Matti ja naisen nimi Liisa, kaikki miehet eivät ole matteja eivätkä kaikki naiset liisoja.

KÖMMÄHDYKSIÄ SATTUU, mutta tiedeuutisten virheissä ehkä häiritsevintä on se, että ne olisi helppo välttää. Tiedonvälityksen historiassa ei koskaan ole ollut niin vaivatonta tarkistaa faktoja.

Miksi niin ei tehdä? Usein vedotaan kiireeseen, mutta faktojen tarkistaminen on nykyisin paitsi vaivatonta, myös nopeaa. Lisäksi se yksinkertaisesti kuuluu asiansa osaavan ja ammattikuntansa eettisiä sääntöjä noudattavan journalistin toimenkuvaan.

Monet tieteelliseen tutkimukseen liittyvät näkemykset ovat kiistanalaisia ja tulkinnanvaraisia, mutta virheitä on alvariinsa myös perusasioissa, jotka tiedetään takuuvarmasti.

Netti on täynnä hömppää ja huuhaata, mutta kyllä sieltä faktaakin löytyy. Etenkin niistä perusasioista.

Vai onko toimittajien olettamus, että tieteen popularisointi tarkoittaa eksaktiudesta tinkimistä ja oikeellisuudesta piittaamattomuutta, koska tiede on niin vaikeaa?

Olenpa kuullut sellaisenkin toteamuksen, että tiedejuttujen erheet ja epätarkkuudet eivät haittaa, koska kukaan ei niitä huomaa.

Tällaista ”pikkuseikkoihin” puuttumista saattaa joku pitää joutavanpäiväisenä pilkunviilaamisena, mutta ainakin omalla kohdallani herää epäilys, mitä kaikkea on pahasti pielessä myös sellaisten alojen uutisoinnissa, joista en ole perillä yhtä hyvin kuin avaruuden asioista.

MARKUS HOTAKAINEN

Kirjoittaja on tietokirjailija, tiedetoimittaja ja luontovalokuvaaja.

Tiktokia mielenterve

Sosiaalinen media tarjoaa kokemusasiantuntijoille monipuolisia työkaluja muiden tukemiseen.

TEKSTI **MATILDA KOIVISTO** KUVA **LAURA NUUTINEN**

”Aloitin tiktokkaamisen vuosi sitten toinen päivä tammikuuta. Tuli vain sellainen tunne, että hitto; mä alan tehdä videoita!”

30-vuotias helsinkiläinen **Laura Nuutinen** on koulutettu kokemusasiantuntija. Hän jakaa tietoa ja omia kokemuksiaan mielenterveysasioista Tiktokissa *Kokemusasiantuntija Laura* -tilillään, ja on työskennellyt muun muassa Helsingissä psykiatrian poliklinikalla ja Diakonissalaitoksella.

”Kun uutisoidaan niin paljon kaikesta negatiivisesta, haluan jakaa muille hyvää energiaa, positiivisuutta sekä omia selviytymiskeinoja”, hän sanoo.

Tiktokkaamisen alkuvaiheessa Nuutinen kertoi seuraajilleen erilaisista ahdistuksen hallintakeinoista. Hän paljastaa itsellään olevan tapana asettaa niskaan kylmäpussi ja näpertää sitten hama-helmiä.

”Se on minulle kaikkein toimivin rauhoittumiskeino”, hän sanoo.

Tunteen mukaan ei ole pakko toimia

Nuutisen mielenterveyden ongelmat alkoivat vuonna 2009, kun Nuutisen ollessa kesätöissä kaupan kassalla ostoksensa maksamatta jättänyt asiakas uhkasi häntä aseella.

”Muutuin avoimesta ja iloisesta täysin sulkeutuneeksi ja ahdistuneeksi”, Nuutinen sanoo. Kuusi vuotta myöhemmin lääkäri diagnosoi hänellä kaksisuuntaisen mielialahäiriön.

Nuutinen kertoo kevään 2020 olleen merkittävin käännekohta kuntoutumisen kannalta.

”Minulla oli pahin olo ikinä”, hän sanoo. ”Taustalla oli itsetuhoisuutta ja muutamia itsemurhayrityksiä. Tajusin, että haluan ja tarvitsen muutosta.”

Nuutisen kodin seinällä roikkuu taulu, jonka teksti kehottaa toimimaan toisin kuin tunne sanoo.

”Se oli isoin juttu, jota alussa opettelin”, hän toteaa.

”Vastaan ihan kaikille”

Nuutisen Tiktok-tiliä seuraavat ihmiset murrosikäisistä keski-ikäisiin.

”He, jotka tunnistavat minut kadulla, ovat usein yläkouluikäisiä”, hän kertoo.

Tiktokissa on myös mahdollista olla vuorovaikutuksessa yhdessä seuraajien kanssa reaaliaikaisesti live-videoiden välityksellä. Tosin käyttäjän on oltava vähintään 18-vuotias voidakseen julkaista reaaliaikaista sisältöä.

”Kun kysyn livenä kuulumisia, moni tunnustaa rehellisesti, että nyt on ollut vähän paska päivä”, Nuutinen sanoo. ”Vastaan ihan kaikkiin asiallisiin kommentteihin”, hän lisää ja kertoo saaneensa seuraajiltaan paljon positiivista palautetta aktiivisuudestaan.

Oman lajinsa muodostavat videot, joissa Nuutinen vastaa seuraajiensa kommenttikentässä esittämiin kysymyksiin. Lisäksi hän julkaisee toisinaan seuraajien suosimia ASMR-videoita, joissa hän pyrkii rentouttamaan katsojia kuiskuttelemalla kuulumisiaan ja rapisuttelemalla mikrofonia.

Somessa piilee myös riski

Sosiaalinen media ei ole aina hyväksi.

Mielenterveysalan kansalaisjärjestö MIELI ry:n johtava asiantuntija ja psykiatrian dosentti **Kristian Wahlbeck** kertoo, että tutkimusten mukaan mielenterveyden ja sosiaalisen median käytön välillä on annos-vaikutussuhde: ”Mitä pi-

ASMR värisyttää kuulijaansa

ASMR on lyhenne englanninkielisistä sanoista *autonomous sensory meridian response*. Se tarkoittaa autonomisia, rauhoittavia ja miellyttäviä aistielämyksiä. Esimerkiksi kuiskaukset voivat luoda kuulijalle hyvän olon tuntemuksia, kihelmöintiä tai väristyksiä, jotka kulkevat pään takaosasta selkärankaa pitkin aina lihaksiin saakka. ASMR-elämyksiä voi saada kuuloaistin lisäksi myös näkö- ja tuntoaistin kautta. Osa ihmisistä kuitenkin kertoo, ettei ole koskaan kokenut ASMR:ää.

Usein ensimmäiset ASMR-kokemukset sijoittuvat lapsuuteen, jolloin rauhoittavan aistielämyksen kokenut ei vielä tunnista tai osaa nimetä kokemustaan. Tyypillinen ASMR-reaktion laukaisija on parturi- tai lääkärikäynti, jossa toinen ihminen tulee lähelle tunnelman ollessa samalla rauhallinen.

ASMR-videot ovat pätkiä, joiden avulla pyritään luomaan katsojalle rentoutumisen kokemus kuiskailemalla, liikuttamalla käsiä tai antamalla henkilökohtaista huomiota. Rauhoittumistarkoitukseen tuotettujen ASMR-videoiden suosio on ollut suuressa kasvussa jo useamman vuoden ajan, ja tavallisesti niistä haetaankin apua esimerkiksi nukahtamisvaikeuksiin. Osalle ihmisistä ASMR-videot toimivat myös keinona kohentaa keskittymistä opiskellessa tai töitä tehdessä.

ASMR-videoita on esimerkiksi YouTubessa ja Tiktokissa. Suurimman tehon videoista saa irti kuuntelemalla niitä hyvillä kuulokkeilla.

ydestä

dempi ruutuaika vuorokaudessa, sitä heikompi mielenterveys. Pakonomainen somen käyttö siis heikentää mielenterveyttä.”

Wahlbeck muistuttaa myös nettikiusaamisen ja vihapuheen kielteisistä vaikutuksista sekä ulkonäköpaineista, joita poseerauskulttuuri luo nuorille.

Nuutinen tiedostaa, että sosiaalisessa mediassa tuotetaan myös sisältöä, jonka vaikutukset mielenterveydelle eivät ole myönteisiä.

”PAKONOMAINEN SOMEN KÄYTTÖ HEIKENTÄÄ MIELENTERVEYTTÄ.”

”On esimerkiksi sellaisia *mitä syön päivässä* -videoita. Olen pohtinut, ovatko ne lopulta hyväksi kasvaville nuorille. En itse halua tehdä sellaisia videoita”, Nuutinen sanoo. Hän kertoo myös Tiktokissa kiertävästä trendistä, jossa ideana on listata, mitä kukin on saavuttanut kuluneen vuoden aikana.

”Osa ihmisistä lähestyy asiaa negatiivisesta kulmasta, ja luettelee erilaisia epäonnistumisia. Siinä syntyy kilpailua siitä, kenellä menee huonoiten”, hän selittää.

Tärkeä osa elämää

Silloin tällöin joku kertoo kommenttien välityksellä omista mielenterveysongelmistaan ja niiden aiheuttamista vaikeuksista, ja selostusta seuraa rypäs muiden seuraajien avautumisia. Välillä Nuutinen saa aiheesta myös yksityisiä viestejä. Silloin hän pyrkii ohjaamaan apua tarvitsevat oikeanlaisten palveluiden pariin. Hän on tehnyt myös videon, johon kokoamistaan chateista voi saada apua mielenterveydellisiin pulmiin.

”Moni on kertonut saaneensa videoistani apua omaan oloonsa. Yksi sanoi viime viikolla, että hän on oppinut olemaan oma itsensä ja luottamaan itseensä videoideni avulla”, Nuutinen pohtii vakavana. ”Tulee sellainen olo, että tällä duunilla, jota teen, on paljon merkitystä.”

Juuri työn merkityksellisyys energisoi Nuutista, joka kokee olevansa kokemusasiantuntija 24 tuntia seitsemänä päivänä viikossa.

”Se työ on todella iso osa minua”, hän tunnustaa ja kertoo saavansa välillä kommentteja, joissa kyseenalaistetaan kokemusasiantuntijuus palkkatyönä.

”Kaikilla on kokemustietoa. Mutta tämä on eri asia. On mahdollista käydä kokemusasiantuntijan koulutus, ja tehdä siitä itselleen ammatti”, Nuutinen valottaa. Koulutukseen pääsee esimerkiksi Kokemustalo ry:n kautta.

Esimerkiksi terveydenhuollon sote-uudistuksessa kokemusasiantuntijoilla on paikkansa palvelujen kehittäjinä ihmislähtöisemmiksi. Palkkatyön lisäksi taustalla pyörii oma yritys, jonka kautta hän käy kertomassa tarinaansa muun muassa sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille.

Seuraajilleen Nuutisella on tärkeä viesti:

”Jokainen on tärkeä ja arvokas ihminen, oli tausta millainen tahansa.”

Tiktokkaaja Laura Nuutinen haluaa jakaa hyvää energiaa ja positiivisuutta seuraajilleen.

Tiktok huolestuttaa länsimaissa

TIKTOK on kiinalainen sosiaalisen median palvelu, jossa käyttäjät voivat jakaa lyhyitä videoita. Sen omistaa ja sitä kehittää teknologiayritys ByteDance, jolla on kytköksiä Kiinan hallintoon. Tiktokin ja Kiinan hallinnon välinen suhde on aiheuttanut laajasti huolta ja epäluuloisuutta länsimaissa.

Vuonna 2022 itävaltalainen tietoturvatutkija **Felix Krause** paljasti Tiktokin kykenevän seuraamaan käyttäjiään tallentamalla heidän kaikki toimensa sovelluksen omassa selaimessa.

Uutisia kestävästä kehityksestä & ihmisoikeuksista

Maailma.net

AMOS Rex

→ www.amosrex.fi/kouluille

Tilaa Amos Rexin opekirje

KONST SAMFUNDET KPMG Clear Channel GRANO Scandic

Activision: Call of Duty: Modern Warfare 2

IMMERSIIVISTÄ PROPAGANDAA

Audiovisuaalinen viihdeteollisuus on aina ollut erittäin militaristista. Videopelit ovat ennen kaikkea sotateollisuuden sivutuotteita.

TEKSTI **JULIUS HALME**

OLEN luurankonaamioinen soturi aavikolla. Ensimmäinen tavoitteeni on paikantaa iranilainen kenraali. Seuraava on kohdistaa ballistinen ohjusisku hänen seurueeseensa. Muutaman minuutin päästä teloitan läjittäin Quds-joukkoja ja hijabiin pukeutuneen siviilinaisen. Vaihtoehtoja murhaamiselle ei anneta.

Kohtaus on viime lokakuussa julkaistun *Call of Duty: Modern Warfare 2* ensimmäisestä tehtävästä. Se muistuttaa läheisesti Yhdysvaltain Bagdadissa vuonna 2020 tekemää ohjusiskua, jossa kuoli iranilainen kenraalimajuri **Qassem Suleimani**. YK:n mukaan isku oli kansainvälisen oikeuden vastainen.

Videopelit eroavat perinteisestä mediasta monessa mielessä. Pelaaminen vaatii käyttäjältä tavanomaista suurempaa aktiivisuutta ja tarkkaavaisuutta, jotta pelissä voi edetä. Syntyy *immersio*, uppouttava kokemus, joka sitouttaa pelaajan virtuaaliseen lumemaailmaan. Tätä kokemusta perinteinen media ei toistaiseksi voi synnyttää. Mutta perinteisen median tavoin myös videopelit sisältävät piileviä narratiiveja, jopa suoranaista propagandaa.

Sotarikokset, ihmisoikeusrikkomukset ja kansainvälisen oikeuden loukkaaminen eivät ole uutta *Call of Dutyn* maailmassa. Pelkästään sarjan uusimman osan juonessa syyllistytään ainakin 38 erilaiseen rikokseen ja sotarikokseen.

Sarjan vanhemmassa, kylmään sotaan sijoittuvassa *Black Ops Cold War* -osassa yksi protagonisteista toteaakin, että jokainen heidän tehtävänsä on laiton. Pelin etenemisen onneksi paikalla oleva presidentti **Ronald Reagan** antaa laittomuuksille siunauksensa. Onhan kyse vapaan maailman turvallisuudesta.

Pelisarja on jo pitkään tarjoillut klassisen propagandan piirteitä sisältävää narratiivia, jossa korostuvat miehinen sankaruus, mustavalkoinen vastakkainasettelu vihollisen kanssa ja voittamisen kulttuuri. Lähi-itä esitetään alkukantaisena paikkana, joka toimii keskittymänä terroristeille ja järjestäytyneelle rikollisuudelle.

Call of Duty -sarjan ensimmäiset osat sijoittuivat toiseen maailmansotaan eivätkä sisältäneet jatko-osiensa tapaan runsaasti amerikkalaista *jingoismia* eli yltiöisänmaallisuutta. Pelit ottivat uudenlaisen suunnan ensimmäisen, vuonna 2007 julkaistun *Modern Warfare* -pelin myötä. Kerronta muuttui elokuvamaisemmaksi, ja pelit sijoittuivat nykypäivään.

Tästä lähtien pelien juoniin on sisältynyt narratiivi amerikkalaisten ylivertaisuudesta muihin valtioihin nähden sekä sotilaallisten väliintulojen välttämättömyydestä. Yhdysvallat nähdään uhattuna demokratian puolustajana ja on aina oikeutettu invaasioihinsa globaalin terrorismin pysäyttämisen nimissä.

Pentagonin ja peliteollisuuden suhde

Call of Duty: Modern Warfaren (2019) kampanjaohjaaja **Jacob Minkoff** toteaa *Game Informerin* haastattelussa, että peli ei ole poliittinen. ”Mutta muistuttaako se geopoliittisesti maailmaa, jossa elämme? Totta helvetissä”, hän jatkaa.

Minkoffin vastaus saattaa kuulostaa oudolta. Eräässä pelin tehtävistä rekonstruoidaan Persianlahden sodan ”Kuoleman moottoritie”. Pelissä tuhoajat ovat tosin venäläisjoukkoja, ei Yhdysvaltojen johtama liittouma.

Kysymystä poliittisuudesta väistellään myös fiktiivisyyteen vetoamisella, mikä ei kuitenkaan muuta pelin sisältöä tai vapauta sen tekijää vastuusta.

Ala on jo pitkään kiistänyt tekevänsä poliittisia pelejä. Videopeleihin erikoistuneen *Polygon*-sivuston mukaan mediapolemiikki saattaa maksaa peliyhtiölle seitsennumeroisia summia, kun kriisinhallintayhtiöt hälytetään paikalle, kalliit ohjelmistot asennetaan monitoroimaan julkista keskustelua ja henkilökunta joutuu vastaamaan viesteihin sosiaalisessa mediassa ja foorumeilla. Välillisiä kuluja syntyy sijoittajien kaikotessa kohujen takia.

Pelistudiot palkkaavat aktiivisesti sotilaskonsultteja varmistaakseen autenttisuuden peleissään. Joskus kohuksikin asti. Iran–Contra-skandaalissa 1980-luvulla ryvettynyt Yhdysvaltain merijalkaväen eversti **Oliver North** toimi käsikirjoituskonsulttina, ääninäyttelijänä ja promoottorina *Call of Duty: Black Ops II* -pelin tuotannossa.

Pyöröovi toimii toiseenkin suuntaan. Vuonna 2014 *Call of Dutyn* käsikirjoittaja-ohjaaja **Dave Antony** palkattiin yhdysvaltalaiseen Atlantic Council -ajatushautomoon mallintamaan tulevaisuuden sodankäyntiä.

Armeija jalkautuu internetiin

Eri valtioiden viranomaiset ovat hyödyntäneet audiovisuaalista sotapropagandaa aina ensimmäisestä maailmansodasta lähtien, jolloin propagandafilmejä esitettiin elokuvateattereissa ennen varsinaista näytöstä.

Pelillistetty propaganda on saman ilmiön jatkumoa, eikä se ole Yhdysvaltain armeijalle uusi kikka. Yleisen mielipiteen muokkaamisen lisäksi pelimaailmaa hyödynnetään varsin konkreettisenkin taisteluhengen kohottamiseksi: pelit ovat nykyisin osa värväysprosessia. Vuoden 2002 hittipeli, *America's Army*, oli ensimmäinen armeijan kehittämä videopeli.

Peli oli ilmainen, mikä ei ollut tavanomaista tuohon aikaan. Ilmaisuus tarkoitti, että nuoret pelaajat pystyivät hankkimaan sen ilman vanhempien lompakolla käymistä, toisin sanoen ilman vanhempien valvontaa.

Perustuslain takaamia oikeuksia ja vapauksia puolustava kansalaisjärjestö American Civil Liberties Union totesi pelin rikkovan kansainvälistä lainsäädäntöä lasten osallistumisesta aseelliseen konfliktiin kohdistamalla värväys-

Presidentti Reagan oikeuttaa laittomat tehtävät ”vapaan maailman edistämisellä”. Ruutukaappaus pelistä Call of Duty: Black Ops Cold War.

keinoja alle 18-vuotiaisiin. Yhdysvallat sai huomautuksen YK:n lapsen oikeuksien komitealta vuonna 2008.

U.S. Army Esports -joukkue perustettiin vuonna 2018 modernisoimaan värväysprosessia.

Vuonna 2020 joukkue siirtyi Twitchiin, joka on nuorten suosima pelien striimaus-alusta. Koronapandemian koteihinsa juurruttamat ihmiset löysivät kanavan nopeasti. Chattiin ilmestyi striimaajille osoitettuja kysymyksiä, kuten ”mikä on Yhdysvaltojen lempisotarikoksesi?”. Kiusalliset kyselijät saivat nopeasti kenkää kanavalta. Poispotkimispäätökset jouduttiin myöhemmin pyörtämään perustuslain vastaisina.

Twitch joutui nopeasti puuttumaan armeijan jakamiin linkkeihin, joissa kerrottiin mahdollisuudesta osallistua arvontaan. Palkinnoiksi luvattiin viihde-elektroniikkaa. Yhteystiedot täytettyään pelaaja kuitenkin sai ilmoituksen, jossa kiitettiin kiinnostuksesta armeijaan liittymiseen ja kerrottiin värvääjän olen yhteydessä heihin pian.

Twitchiin liittymisen minimiikäraja on 13 vuotta.

Nykypäivänä myös monet e-urheilu-turnaukset ovat Yhdysvaltain armeijan sponsoroimia.

Viime joulukuussa mediasivusto *Vice* sai haltuunsa armeijan sisäisiä dokumentteja, joista käy ilmi, että armeija suunnitteli käyttävänsä lähes seitsemän miljoonaa dollaria pelitapahtumien ja striimaajien sponsorointiin. Sponsoroinnilla pyrittiin kasvattamaan kohderyhmää eli tavoittamaan uusia värvättäviä Z-sukupolven eli 18–24-vuotiaiden joukosta. Markkinointibudjetti oli yhteensä 6 875 000 dollaria. Armeija kuitenkin vetäytyi sponsorisopimuksesta ahdistelukohussa ryvettyneen peliyhtiö Activision Blizzardin kanssa, joten toteutunut budjetti ei ole tiedossa.

Akateemisiakin kriitikkoja löytyy

Myös media- ja pelitutkijat ovat havahtuneet ilmiöön. Videopelien, etenkin sotapelien, ideologioita tarkastelevissa tutkimuksissa on hyödynnetty erilaisia yhteiskuntafilosofisia teorioita ja käsitteitä.

Tampereen yliopiston pelikulttuurien huippuyksikössä työskentelevän tutkija **Emil Lundedal Hammarin** mukaan mukaan sotapelit, ja videopelit ylipäätään, ovat osa hegemonista järjestelmää, joka vahvistaa länsimaista konsensusta 2000-luvun kolonialismin, imperialismin ja globaalin kapitalismin oikeutuksesta.

Sotapelien talouspoliittista luonnetta tutkivassa artikkelissa Hammar ja brittiläinen sosiologian tutkijatohtori **Jamie Woodcock** summaavat:

”Kaiken kaikkiaan sotapelien poliittista taloustiedettä määrittää kolme keskeistä näkökohtaa: ensinnäkin sen sekoittuminen 2000-luvun imperialistisen kapitalismiin; toiseksi sen symbioottinen suhde sotilas-teolliseen järjestelmään; ja kolmanneksi ohjelmistotyökaluihin ja koulutusohjelmiin sisäänrakennetut ideologiat, jotka ehdollistavat ohjelmoijia militarismin ja ’kapitalistisen realismin’ kyseenalaistamattomaan ylivaltaan.”

Vaikka virtuaalisella aavikolla taisteleminen on omiaan irrottamaan suurten peliyhtiöiden asiakkaan ajatukset arkitodellisuudesta, jokainen luurankonaamioinen sotilas on huomaamattaan ja haluamattaan samalla globaalin talouspoliittisen ja militaristisen vallankäytön pimeässä ytimessä.

Peliarvio

Metropoliseikkailu onnistuu outoilussaan

TEKSTI **ANNI VIHERVIRTA**

BABBDIN KAUPUNKI on brutalistinen pilvenpiirtäjien muodostama betonisokkelo, jossa vallitsevat apatia ja seisahtuneisuus. Kuultavissa on vain sähköinen humina ja tyhjiä katuja pyyhkivä viima. Hylätyltä vaikuttavassa metropolissa on vielä muutama jumiin jäänyt, vähäsanainen ja karkeakasvoinen asukas.

Tehtävä on selkeä: selvitä, mistä saa junalipun, hae se ja astu kaupungista pois vievään junaan. Ideana on mieluummin tutkiskelu kuin nopea läpijuoksu. Pieniä kujia ja porraskäytäviä koluamalla voi löytää salaisia esineitä ja kulkemista helpottavia työvälineitä.

Mekaniikaltaan mysteeripeli *Babbdi* on yksinkertainen kävelysimulaattori. Eri esineet tuovat sen verran vaihtelua, ettei pelaaminen turruta, ja kaupungissa saa kulumaan juuri sen verran aikaa kuin haluaa.

Babbdi on karuudessaan näyttävä, hetkittäin jopa kaunis. Korkealta pilvenpiirtäjästä katsottuna autioitunut rumilus muuttuu ihmeelliseksi monumentiksi. Kiviseinämää rikkoo kulman takaa löytyvä keidas. Viemärin pimeästä löytyy porukka tanssimassa tulen ympärillä. Pitkin kaupunkia ripotellut hahmot ovat kryptisiä ilman kliseisyyttä.

Peli onnistuu yhdistämään löyhän tarinan uskottavaan outoiluun. Kunpa sen jättiläiskaupunki vain olisi jättimäinen. Pelaaja toivoo paradoksaalisesti löytävänsä vielä yhden kujan tutkittavakseen lähtemisen sijaan.

Lemaitre Bros.:
Babbdi
★★★★

ILMOITUS

Uskon EU-jäsenyyden etuihin Suomelle, mutta en lue itseäni kiilusilmäiseksi EU-uskovaiseksi. EU on hyödyllinen ja tarpeellinen, mutta kaukana täydellisyydestä.

Kansanäänestyksessä 1994 äänestin puolesta, sillä EU oli mielestäni Suomelle oikea seuravalinta Euroopassa. Monen muun lailla ajattelin, että jäsenyys vahvistaisi turvallisuuttamme ja antaisi tilaa kaupalle, vahvistuvalle taloudelle ja kansalaisten hyvinvoinnille.

Olen jäsenyyden alkumetreistä lähtien ollut läheisyysperiaatteen suuri kannattaja. Siirretään EU-päätöksentekoon vain ne asiat, joita Suomessa ja muissa jäsenmaissa ei voida paremmin hoitaa. Näin päätöksenteko pysyy mahdollisimman lähellä ihmisiä ja vaikuttaminen on helpompaa.

Tarvitsemme Euroopan laajuista yhteistoimintaa. Hyvä esimerkki yhteisiä päätöksiä vaativasta asiasta on ilmastonmuutos. Ilmaston lämpeneminen ei tunne rajoja, joten päästöjen vähentämisestä on sovittava yhdessä ja kaikkia jäsenmaita sitovalla tavalla.

Myös kauppasopimuksissa EU-edut ovat kiistattomia. EU neuvottelee lähes 450 miljoonan ihmisen markkinoille paremmat sopimukset kuin jäsenmaat yksin pystyisivät tekemään. Vain EU on riittävän suuri yhteisö laittamaan kuriin monikansallisia suuryrityksiä, kuten Facebookia, Googlea tai Amazonia, koskipa se sitten näiden yritysten henkilötietojen käsittelyä, tietosuojaa tai verotusta.

Kansalaisille taloudellisia säästöjä tuovia EU:n ratkaisuja ovat myös esimerkiksi ulkomaanmatkustajien roaming-maksut tai elektronisten laitteiden laturistandardi. Roamingpäätöksen on arvioitu tuovan suomalaisille vuosittain useiden satojen miljoonien eurojen säästön ja laturien yhdenmukaistamisen säästöt eurooppalaisille kuluttajille ovat noin 250 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi laturien yhteiset standardit tulevat vähentämään pelkästään latureista aiheutuvan elektroniikkaromun määrää Euroopassa arviolta noin 10 000 tonnia vuodessa.

Moni asia kannattaa kuitenkin pitää kansallisessa päätöksenteossa, koska jäsenmaat osaavat asiat paremmin. Metsänhoito on viisainta pitää kansallisesti päätettävänä, sillä metsänhoidon ohjeistaminen EU-parlamentin kokoussalissa Brysselissä ei tuo lisäarvoa kansalliseen päätöksentekoon, mutta kylläkin paljon byrokratiaa. Koulujen opetussuunnitelmat ja kansalaisten sosiaaliturvaa koskevat päätökset tulevat nekin paremmin hoidettua kansallisilla päätöksillä.

Kun Euroopan unionin kehittämisen seuraavista askelista päätetään – varmaankin Suomen eduskuntavaalien jälkeen – on siis hyvä nojata läheisyysperiaatteeseen. Päätetään asiat mahdollisimman lähellä ihmisiä ja siirretään unionin päätöksentekoon ja EU-parlamentille vain ne asiat, joita jäsenmaissa ei pystytä hyvin hoitamaan.

S&D

Eero Heinäluoma
Euroopan parlamentin jäsen
S&D-ryhmä

eeroheinaluoma.fi

Metsään ja takaisin

Muusikko Asa viihtyy mökillä, ihailee Vladimir Vysotskya ja haluaisi olla raaempi kirjoittaja.

TEKSTI **EMILIA MÄNNYNVÄLI** KUVA **PINJA NIKKI**

ASAN (**Matti Salo**) seitsemästoista studioalbumi *Täytyy mennä metsään* ei ihan ensikuulemalta aukene. Musiikki on kyllä esimerkiksi sillä tavalla kuulijaystävällistä, että laulua on paljon, mutta jotain hämärää tässä nyt on – eikä vain *Twin Peaks* -vibojen ja muiden sumuisten vaikutteiden puolesta.

Sanoitukset ovat tavallistakin moniulotteisemmat. Tuntuu, että albumi ei antaudu käsitettäväksi noin vain, vaan se vaatii kiireetöntä kohtaamista, intuitiivista kuulemista ja järkeilyn hyllyttämistä. Levyä on kuunneltava silmät kiinni.

”Se on tarkoitushakuista. Idea on ollut rikkoa kaavoja ja tehdä lauluja, jotka eivät kuulosta selkeiltä. Niin sanotusti syvään päätyyn ja diippiä matskua.”

Asa sanoo tehneensä paljon musiikkia idea edellä ja penänneensä myös kavereiden teksteistä, että mistä tämä kertoo.

”Ihmiseen on rakennettu halu järkiperäistää kaikki. Mutta mitä pidemmälle menen musiikin ja taiteen tekemisessä, sitä selvemmin huomaan sen estävän taiteeseen kiinni pääsemistä. En halunnut, että *Täytyy mennä metsään* -albumin ideat ovat selkeitä. Enemmänkin siinä teemat lomittuvat.”

Se, mistä albumi kertoo, on artistin mukaan oikeastaan täysin toissijaista.

”Sillä ei ole mitään väliä”, Asa sanoo hymyssä suin. ”Ja sitten kun tiedät sen, sun pitää repiä kartta taas.”

Kuulemma tuottaja **Tero Holopainenkin** oli jossain vaiheessa alkanut kysellä, että mistä tämä oikein kertoo.

”Me oltiin, ettei me tiedetä eikä pidäkään.”

Asa kertoo ennen ajatelleensa, että on tärkeää tietää biisin idea ja tarkoitus.

”Muistan, kun ystävät pyysivät mua koripallonhehkutusbiisiin. Mietin vain, että eihän se ole mikään laulun aihe. Sitten olen saanut fiittipyyntöjä räppäreiltä keskellä yötä, niillä on yksi säkeistö, jossa ei ole mitään aihetta… Ja mietin, että on kyllä paljon parempi, ettei ole mitään aihetta kuin että on paska aihe.”

Räppi bard-runoutena

Monitulkintaisuus on tavallaan antiteesi ajan hengelle, joka vaatii, että kaiken pitäisi olla helposti pureskeltavaa ja selkeää. Tulkintojakin tuntuu usein olevan vain yksi oikea, tai ainakin siihen tulisi pyrkiä.

”En mä tiedä dissataanko diippiä räppiä nykyään, mutta selkeys on tosi toivottavaa. Meikäläisen styget ovat sen verran vinksallaan, että en mä niitä kaikille suosittele. Useimmat ihmiset tahtovat jatkuvuutta ja tasapainoa elämään eivätkä mitään psykoterapeuttista turpaanvetoa.”

Asalle räpissä on kuitenkin kysymys sanoituksista. Tämä korostui varsinkin uran alkuvaiheessa.

”Mä näen räpmusiikin venäläisenä bard-runoutena, että sävellyksellä ei ole niin väliä. Kun me alettiin tehdä tätä, niin laitettiin taustalle kuusi sekuntia mitä vaan mikä toimii ja oltiin tyhmiä siihen päälle.”

Muutamassa vuosikymmenessä koko räpskene on mullistunut ja musiikki muuttunut. Asa näkee siinä myös lyyrisiä mahdollisuuksia.

”Uuden ajan räpin myötä sanoitusten muoto on muuttunut tosi lyhyeksi ja voi olla, ettei lyriikoista saa mitään selvää, kun voksut on efektoitu soittimiksi. Siinä on abstraktille runoudelle paikka, mitä mun mielestä räpistä on puuttunut. Ettei kaikki värssyt ole sitä yhtä ja samaa leveilyä omasta elämästä.”

Räppi on myös valtavirtaistunut.

”Räpistä on tullut popmusiikkia ja biisit ovat lyhentyneet. Mulla oli hirveä överi tästä muodosta, että räpätty säkeistö ja laulettu kertosäe. Sanoin Terolle, että haluan tehdä toisinpäin. Yritetään tehdä lauletut R’n’B-säkeistöt ja räppihuukit.”

Asa sanoo intoilevansa autotunen kaltaisista uusista jutuista.

”Mä olen onnellinen, ettei räppi ole samaa kuin meidän nuoruudessa. Elämä menee eteenpäin.”

Poliittisuuden vaatimus

Selkeyttä idioottimaisuuteen asti ei vaadita nykyisin vain kaupallisessa mielessä, vaan myös mustavalkoinen poliittisuuden vaade on tullut taiteen kentälle pitkän uinumisen jälkeen.

Kokeeko nimenomaan yhteiskunnallisena sanoittajana tunnettu Asa painetta ottaa kantaa milloin minkäkin asian puolesta tai vastaan?

”En. Haluan laittaa sitä musiikkiin välillä ja tykkään kyllä kuunnella poliittista räppiä, mutta olen salaa vähän onnellinen, etten pysty enää olemaan niin yksiulotteinen. Se on liian pelkistettyä eikä siinä anneta kuulijalle vaihtoehtoa ajatella toisin. On vaikeaa olla yhtä aikaa sentimentaalinen ja yhteiskunnallinen… [**Vladimir**] **Vysotsky** on musta tosi hyvä artisti. Hänellä on poliittisuus,

rakkaus ja älykkyys kauniissa tasapainossa.”

Asa mainitsee *Sinivuokko*-kappaleen uudelta albumilta.

”Siinä tavallaan kuittaillaan kiihkoisänmaallisille ihmisille, mutta pääasiassa siinä vittuillaan poliisille mun sisällä.”

Pahiksen etsiminen peilistä ei kuulosta viestiltä, jota monikaan haluaisi kuulla. Kuitenkin vaikkapa monet fasismin tutkijat ovat löytäneet sen siemeniä nimenomaan tavallisuudesta. **Hannah Arendt** esimerkiksi katsoi pahuuden olevan hyvin arkista. Se versoo sokeasta tottelemisesta ja halusta kuulua joukkoon.

Asa korostaa taiteen kokeellisuuden ja kriittisyyden merkitystä ajattelulle laajemminkin. Musiikissa pitää olla särmää, ettei se taannu konservatiivisuuden palvelukseen.

Miten artisti itse pyrkii välttämään helpon ja varman tien houkutusta? Lähes kaikki olisivat tyytyväisiä, jos musiikki olisi aina samaa.

”VIIMEISET VIISI LEVYÄ OLEN JULKAISSUT VUODEN LOPUSSA, NIIN NIITÄ EI TARVITSE LÄHETTÄÄ EMMA-PALKINTOSARJAAN EIKÄ NIITÄ HUOMIOIDA MISSÄÄN.”

”Jos olisin hinkannut tätä vielä vuoden, voisin ehkä kuunnella sitä kotonakin ja olla tyytyväisempi”, Asa aloittaa. Seuraa resepti, jolla hyvät biisit syntyvät:

”Välillä mietin, että tässähän mä vaan päästän höyryjä ulos, että missä on se abstrakti runopoika, tähän tarvitaan nyt sumua. Ja tähän taas jotain yhteiskunnallisuutta… Samaan aikaan tunneälyä, että myöntää jonkin häpeän tai ilon aiheen rehellisesti, ja se runollinen puoli. Joillain levyillä nämä yhdistyvät, joillain koen niiden olevan epätasapainossa.”

Taiteen tekeminen on jatkuvaa kehitystä.

”Mussa on runoilijana kilttiä hippimäisyyttä, josta mä haluaisin eroon. Haluaisin olla kirjoittajana raaempi.”

Ei mikään vakiokasvo

Asa ei ole lehtien kansissa kasvojaan liiemmin kuluttanut, vaikka mahdollisuuksia siihen on taatusti tarjoutunut. Kuinka tietoinen päätös on ollut pysyä poissa julkisuuden kirkkaimmasta valokeilasta?

”Tein sen päätöksen heti 1997 kun näin, miten Fintelligens sai ihan himmeän huomion ja hehkutusta. Samaan aikaan tuli Kiasmalla tomaatteja niskaan maalaajilta ja jengi oli suunnilleen tappamassa, että pyytäkää anteeksi vanhemmalta sukupolvelta.”

Toinen syy on tavallaan romanttinen.

”Mä rakastan sitä, kun saan itse mukamas löytää vaikka uuden leffan. Mulle on ihan mahdottomuus esitellä itse uusi biisi ja sanoa, että käykää kuuntelemassa ja pistäkää kommenttia. Viimeiset viisi levyä olen julkaissut vuoden lopussa, niin niitä ei tarvitse lähettää Emma-palkintosarjaan eikä niitä huomioida missään. Tietenkin haluan jonkun löytävän valmiin jutun, mutta kuten ystäväni **DJ Polarsoul** sanoi, ei tämä ole mikään vitun laulukilpailu.”

Kolmas syy on hieman yllättävä.

”Ja tällä uudella levylläkin joutuu käsittelemään ihan himmeitä häpeän tiloja…”

Mitä ansioituneen ja arvostetun artistin muka pitää hävetä?

”Häpeä kulkee julkisessa ammatissa aina vierellä. En tiedä olenko nykyään tavallista kovempi tyrimään, mutta esimerkiksi viimeksi sanoin Asunnottomien yössä keikan lopuksi, että turvallista kotimatkaa kaikille. Sitten viis sekuntia hiljaa – ei kun pitäkää toisenne lämpimänä… Mutta kun antaa mikrofonin mun tapaiselle adhd-ihmiselle, joka ei ole oppinut esiintymään, niin jotain tyhmää tulee aina sanottua.”

Tulossa levy köyhyydestä

Tulevaisuudessa Asa kertoo haluavansa siirtyä kirjoittamiseen ja kirjallisuuteen, mutta sitä ennen on tehtävä vielä ainakin kolme levyä. Vauhti on jatkossakin tuttu levy per vuosi, mutta niitä tehdään myös lomittain. Seuraavalla levyllä räppäri käsittelee köyhyyttä Suomessa.

Asa & Bäändin kanssa mennään taas alkuvuodesta studioon.

”Olen fiilistellyt viime aikoina Idlesiä. Saattaa olla, että siitä tulee jotain transsiräppiä. Jos mä vaan runoilen hissukseen ja basisti ja rumpali jumittavat jytinää paikallaan ja kaksi kitaraa vetävät jotain Sigur Rós -vinkunaa.”

Mutta milloin ilmestyy Jätkäjätkien uusi albumi?

”Se nauhoitettiin vuosia sitten ja on nyt 3rd Raililla miksauksessa. Ollaan kuunneltu demoversioita Asa & Bäändin keikkareissuilla ja se kuulostaa ihan ookoolta.”

Tuoreella *Täytyy mennä metsään* -levyllä kuuluu tietynlainen draaman kaari kodin etsimisestä sen löytämiseen. Kaupungista lähdetään ja sinne palataan, mutta siinä välissä levyä äänitettiin keskellä metsää mökillä.

”Kun skedeyksessä on recci-kammo, niin studiossa on sama. Vasta kun aloin laittaa valmiita biisejä järjestykseen tajusin, että tämähän kertoo siitä, että mökillä on mukavampaa. Mun olkapäiden asento on parempi, kun ei ole ketään, kelle esittää mitään.”

Kirjoittaja on *Kansan Uutisten* toimituspäällikkö ja entinen *Voiman* päätoimittaja. Artikkeli ilmestyy molemmissa lehdissä *Voiman* ja *Kansan Uutisten* julkaisuyhteistyönä.

Levyarviot

Designers: *Designers*

WeJazz 2022

Belgialainen kontrabasisti **Joachim Florent** on säveltänyt tämän levyn, ja tuo valtava, eläimellinen, oman tahtonsa ilmaiseva, välillä arvaamaton puujötikkä – siis arvon kontrabasso, ei Florent – on yksi parhaimmista syistä arvostaa tätä levyä. Australialainen rumpali **Will Guthrie** tarjoaa niin ikään parastaan. Syytä on iloita myös pianisti **Aki Rissasen** ja suomalaisen jazzin puolesta, että ennen niin eristyneet suomalaiset muusikot ja levyfirmat voivat nykyään tehdä maailmalla, tässä tapauksessa pariisilaisessa studiossa, Designersin kaltaista taidetta.

Tämä sopii työnteon taustamusiikiksi, mutta vasta monen kuuntelukerran jälkeen, kun musaan on tottunut. Avauskappale *Lebanon* vaatii kuulijalta keskittymistä. *Moulindjekissa* kuuntelija näkee elämänsä filminauhana. *Point Ligne sur Plan* komppi-ilotteluineen on takuulla keikkojen Se Biisi, jonka yleisö keskeyttää nousten hurmaantuneena aplodeeraamaan kunkin sankarin soolon jälkeen.

Levyn viimeinen biisi on *White Keys*, ja sehän lupaa hirveitä: jos C-duurissa mennään, tarjolla ei ole edes blues-nuotteja. Mutta ei sentään, jazzia on siinäkin.

IIDA SIMES

Sarolta Zalatnay: *Hadd Mondjam El*

Svart Records 2023 (Alkuperäinen julkaisija Hungaroton – Pepita 1973)

Sarolta Zalatnay on kotimaassaan Unkarissa julkisuuden vakiokasvo, jonka historiasta löytyy tosi-tv-tähteyttä, poliittista aktivismia, rintasyöpä, *Playboy*-kuvia sekä linnatuomio veropetoksesta. Zalatnay aloitti kuitenkin poplaulajana. 1960-luvun lopulla hän flirttaili kansainvälisen viihdeuran kanssa Lontoossa, mutta palasi kotiin Unkarin hallinnon uhattua häntä karkotuksella.

Vuonna 1973 alunperin julkaistu *Hadd Mondjam El* on Zalatnayn neljäs albumi. Aikanaan flopannut levy on sittemmin ansaitusti noussut kulttimaineeseen. Siinä on samaa rockia, bluesia, groovea ja raakaa voimaa kuin **Muskan** samana vuonna ilmestyneessä esikoislevyssä. Ja Zalatnayn äänessä on samaa orgaanista, syvältä kouraisevaa raspia kuin **Janis Joplinilla** – mutta aina halutessaan hän laulaa heleästi ja kauniisti kuin pyhä Lucia konsanaan.

Levyllä ei ole yhtään täytebiisiä, vaan kaikki – jyystöstä ja räimeestä kepeään ja keinuttelevaan – ottavat oman paikkansa kokonaisuudessa vaivatta. Tätä voi varauksetta suositella kaikille 60- ja 70-lukujen rockista ja vahvoista naisäänistä pitäville.

EMILIA MIETTINEN

Laineen Kasperi: *Rare 7.0*

3rd Rail Music 2022

Laineen Kasperia voi hyvin luonnehtia oman tiensä kulkijaksi suomalaisella rap-kentällä. Artistin musiikissa alakulttuurinen pohjavire muodostaa hienon symbioosin lyyrisesti nerokkaan tarinankerronnan kanssa. Etelä-Karjalan sydämestä, Lappeenrannasta, lähtöisin oleva artisti on vaikuttanut lukuisten näyttämöteosten äänisuunnittelijana aina Tukholman kuninkaallisesta baletista läpi kotimaisen teatterikentän.

Vuoden 2022 lopussa ilmestynyt *Rare 7.0* on korona-ajan tuote, sillä työttömäksi jääneellä taiteilijalla ei ollut muuta kuin aikaa vääntää uutta musiikkia. Levy onkin niin artistin näköinen tuotos kuin olla saattaa: sanoitukset, tuotanto, miksaus ja kansitaide ovat Laineen omaa kädenjälkeä.

Kokonaisuus avaa jatkuvasti uusia ulottuvuuksia kuuntelijalle. Yhteiskunnallisesti kantaaottava levy kommentoi muun muassa cancel-kulttuuria, politiikkaa ja modernia yltäkylläisyyden täyttämää elämäntapaa. Jos monipuolisuutta löytyy kappaleiden sävellyksistä, niin sitä tarjoaa myös lyriikka, joka rikkoo nokkelalla tavalla perinteisiä riimittelyn raameja.

ANTTI KURKO

KUUNTELE LEVYT

Koostamme Voiman arvioimat levyt soittolistaksi.
Kuuntele Spotifyssä: voima

Tulisessa pätsissä. Anneli Jäätteenmäki (Sofia Smeds) paasaa kapitalismin kiroista ja heittää löylyä sellaisella raivolla että Jeanne d'Arc (Inke Koskinen) ja Anneli Auer (Miia Selin) joutuvat siirtymäään alemmille lauteille.

Kari Sunnari

Naisia mediaroviolla

Linda Wallgrenin Jeanne d'Arcin housut -näytelmässä tutkitaan kolmen naishahmon kautta, kuinka tosi ja myytit sekoittuvat medioituneessa valtapelissä.

TEKSTI **TUOMAS RANTANEN**

SAUNAN LAUTEILLA raskaan päivän iltaa viettävät yhdessä vuonna 1431 kerettiläisenä poltettu **Jeanne d'Arc,** entinen pääministeri **Anneli Jäätteenmäki** ja miehensä murhasta syytetty **Anneli Auer**. Orleansin neitsyt ihmettelee ääneen, mikähän niissä housuissa oli niin iso juttu, että hänen piti niiden takia kuolla.

Tampereen Työväen Teatterin näytelmässä *Jeanne d'Arcin housut* selviää, että vaikka d'Arcin kannalta raskauttavaa oli Jumalan järjestyksen rikkominen juuri vaatetuksen osalta, ratkaisevat syyt hänen tuomioonsa olivat enemmän poliittisia kuin uskonnollisia.

"Jeanne d'Arcin kohtalosta löytyy symboliikkaa aika monelle eri asialle. Esimerkiksi sille, miten ihminen joutuu oman totuutensa takia karusti kärsimään ja oikeusmurhan uhriksi. Näytelmässä on kyse laajemminkin siitä, miten valtapeleissä todellisuudesta tulee fiktiota ja fiktiosta todellisuutta. Ja samalla sukupuolen vaikutuksesta tähän kaikkeen", selittää näytelmän kirjoittaja ja ohjaaja **Linda Wallgren**.

Anneli Jäätteenmäen kohdalla näytelmän valokiila kohdistuu prosessiin, jossa hän vuonna 2006 joutui eroamaan pääministerin tehtävästä vain parin kuukauden jälkeen. Eroa edelsi kohu siitä, että Jäätteenmäki oli käyttänyt kampanjoinnissaan salaisiksi tulkittuja asiakirjoja pääministeri **Paavo Lipposen** ja USA:n presidentin **George W. Bushin** välisestä epävirallisesta neuvonpidosta liittyen Suomen rooliin Irakin vastaisessa liittoumassa.

"Minua kiinnosti se, miten julkisuudessa puitiin lähinnä Jäätteenmäkeen kohdistuvaa syytöstä eikä se, mitä ne dokumentit sisälsivät. Tässä oltiin samalla lailla, kuten d'Arcin vaatetuksen kohdalla, ikään kuin sivuraiteella sen suhteen, mistä oikeasti oli kyse – eli siitä, että hän oli käynyt jotenkin hankalaksi myös omalle puolueelleen."

Syntipukin kova kohtalo

Anneli Auer eroaa näytelmän muista päähenkilöistä siinä, että hän ei ole missään vaiheessa pyrkinyt käyttämään poliittista valtaa. Siksi hänen kohdallaan ilmentyy enemmän se, miten median kerrontatavat ohjaavat yleistä mielipidettä.

Wallgrenin mielestä on aina hyvä kysyä, mitä muiden tekemisissä peitellään, kun yhdestä tehdään syntipukki.

"Vieläkään ei tiedetä, miten murha oikeasti tapahtui, eikä näytelmäkään ota siihen kantaa. Sen sijaan siinä käsitellään sitä, miten samaan aikaan, kun tutkinnassa tehtiin isoja virheitä, hänestä kirjoitettiin syyllistä jonkinlaisen arkkidemonisen naismurhaajahahmon pohjalta. Sensaatiohakuisuus, vihjailevat väitteet ja kuvat kylmässä valossa alaviistosta muuttuivat todeksi, kun niitä tarpeeksi toistettiin", Wallgren huokaa.

Näytelmän mediasatiiri piirtyy terävänä kohtauksessa, jossa Auer kokkailee aamiaista muiden julkkisten kanssa television realityohjelmassa. Jakson lopussa yleisöä pyydetään äänestämään, onko hän syyllinen miehensä murhaan.

"Median vallankäytön murros on erityisen suuri liittyen sosiaaliseen mediaan, kuvanmuokkaukseen ja yleensä väärän tiedon leviämiseen. Tätä valtaa käyttävät esimerkiksi isojen mediatalojen omistajat, muut rahavallan edustajat ja poliitikot. Olen huolestunut siitä, ettemme herää ajoissa vahvistamaan sellaista medialukutaitoa, jonka kautta ihmiset oppivat huomaamaan miten heihin vaikutetaan. Sitä ilman yksilöille asetettu vastuu kasvaa liian painavaksi."

TEATTERI ON MEDIANA PIENELLE YLEISÖLLE RAJATTUA JA HETKEEN SIDOTTUA.

Teatterikin on media

Wallgren on käsitellyt yhteiskunnallisia teemoja myös monissa aiemmissa ohjauksissaan, esimerkiksi **George Orwellin** *Eläinten vallankumoukseen* nojautuneessa *Farmissa* (Ryhmäteatteri 2016) ja **E. L. Karhun** tekstiin perustuneessa *Prinsessa Hamletissa* (Q-teatteri 2017). Jälkimmäinen käsitteli *Jeanne d'Arcin housujen* tapaan korostuneesti julkisuuden naiskuvaa.

"Vaikka tekisin kuinka henkilökohtaisen esityksen, varmaan sekin olisi poliittinen siinä mielessä, että siinä fiktion kautta harrastettaisiin yhteiskunnallisilla valtarakenteilla leikkimistä, niiden karnevalisoimista ja kohtuuttomuuden näyttämistä", hymähtää Wallgren.

Hänelle teatteri on mediana pienelle yleisölle rajattua ja hetkeen sidottua taidetta, jossa voi fiktion keinoin puhuttelevalla tavalla esittää oleellisia näkemyksiä ja kysymyksiä todellisuudesta.

"Teatterissa piristävää on myös hitaus ja etäännyttävyys. Sen äärellä voi rauhassa ajatella asioita esittämättä niitä samalla tavalla totena kuin vaikka televisiouutisissa on tapana. Teatteri on myös kollektiivista siten, että yleisön reaktio on osa mediatapahtumaa ihan eri tavalla kuin jos seuraa yksin kotona uutisia televisiosta tai netistä."

Olennaista Wallgrenin mielestä on myös taiteilijan ymmärrys siitä, millaisia asioita hän haluaa teoksillaan tuoda maailmaan, ja se, miten hän kohtaa ihmiset työyhteisössä, jossa teosta tehdään.

"Pohjimmiltaan taiteen merkitys on herättää ajatuksia siitä, miten olla osana maailmaa ja muiden kanssa."

Linda Wallgren: Jeanne d'Arcin housut. Esitykset Tampereen Työväen Teatterissa 28.4. asti ja Espoon Kaupunginteatterissa 31.3.–1.4.
Kuuntele Linda Wallgrenin haastattelu Teatterin politikkaa -podcastista: www.voima.fi/audio

TEKSTI **TUOMAS RANTANEN**

Jussi Virkkumaa

Karamazovit catwalkilla

FJODOR DOSTOJEVSKIN *Karamazovin veljekset* -ikiklassikon (1880) keskeisiä henkilöitä ovat elostelija Fjodor Karamazov sekä hänen kolme aikuista poikaansa. Heistä vanhin on isänsä heittelehtivän tunne-elämän perinyt Dmitri, keskimmäinen filosofoiva ateisti Ivan ja nuorin hurskas Aleksei.

Turun Tehdas Teatterissa esitettävä **Tommi Silvennoisen** *Supermallit – ruumillinen oratoria* esitellään ennakkotiedoissa ”tulevaisuuden muotinäytöksenä, jolle Karamazovin veljekset toimivat mallistona”.

Hyvin kehollisen ja vähärepliikkisen teoksen ensimmäinen kohtaus tapahtuu huoneessa, jonka tärkeitä elementtejä ovat lattialla viheriöivä multakasa ja isän murhaa ilmentävä hajonnut nojatuoli. Sen päällä on hattu ja parraksi mieltyvä peruukki. Tilassa huojuu myös kolme hahmoa (**Antton Kainulainen**, **Sofia Molin** ja **Antti Tiensuu**), jotka eläytyvät läsnä olevaan tragediaan toisistaan poikkeavin elkein.

Esityksen edetessä hahmot kompuroivat esitystilaa halkaisevalle catwalkille, jonka toisessa päässä loimottaa tuonpuoleiseen kutsuva valoportti. Hahmojen *via dolorosa* kestää kauan, ja sen aikana he kukin poikkeavat reitiltä omalla tyylillään. He myös taantuvat lapsiksi elleivät peräti alkuihmisiksi, tuntevat eksistentiaalista pakokauhua ja sitä lievittävää yhteisöllisyyttä, horjuvat kehoissaan ja identiteeteissään ja jopa eläytyvät omaan kuolemaansa.

Alkuteosta vasten on tulkittavissa, että kyse on erilaisista variaatioista elämän olemuksen äärellä kärvistelystä. Rakenteellisesti esitys vihjaa, että kaikki nähtävä saattaa olla hidastettua kuvaa mielen myllerryksestä yhden olemassaolon tragedian oivaltamisen mikrohetkessä.

Karkean kaunis *Supermallit* osoittaa myös, miten klassinen draama ja draaman jälkeinen esitystaide mahtuvat mainiosti samaan teokseen.

Esitykset Tehdas Teatterilla 26.2. asti

Jesper Dolgov

#Metoo nukketeatterissa

ANTIIKIN *Leda*-myytti kertoo kuninkaallisesta neidosta, jonka ylijumala Zeus ahneesti viettelee joutseneksi naamioituneena. **Anu Kaajan** tomaanissa *Leda* (2017) 1700-luvun ylhäinen maalaisnainen kirjoittaa tutulleen kirjeitä, joissa soveltaa tätä myyttiä oman aikansa hyväksikäyttötarinaan. Siinä hurskas nunnanoviisi Adele joutuu seurapiirimaailman röyhkeän isokenkäisen raiskaamaksi. Kertomuksen monitasoista feminismiä kuvaa, että kertojan oma ääni tuntuu moralistiselta ja vääristyneeltä.

Kaajan teoksesta on tehty **Merja Pöyhösen** johdolla saman niminen nukketeatteriesitys Turun kaupunginteatteriin. Sen alussa näyttämöä hallitsee **Helena Markkulan** tekemä yksityiskohtia pursuava kertojanukke, jonka liikehdinnästä vastaa parhaimillaan koko esityksen nukettajajoukko (**Sirpa Järvenpää, Reetta Moilanen**, **Riina Tikkanen** ja **Maija Westerholm**) yhdessä.

Samalla kun kertojan sadistisesti kurittamaa palvelijaa esittää ihmisnäyttelijä, tarinan muut tasot näyttämöllistetään **Jenni Rutasen** loihtimilla pelkistetyimmillä nukeilla, esineillä ja jopa puhallettavalla seksinukella.

Esityksen luovan rohkea toteutus on taidokas. Teos ilmentää sattuvasti, kuinka nukketeatteri ilmaisulajina mahdollistaa väkivallan etäännytettyn kuvauksen. Kuten sitäkin, miten nukketeatterissa kaunokirjallinen syvällisyys, kuvataiteellinen kekseliäisyys, hallittu kehollisuus ja hiottu dramaturgia voivat parhaiten yhdistyä.

Lisäesityksiä mahdollisesti myöhemmin.

T&S
TEATTERI&TANSSI+SIRKUS
SUOMEN AINOA ESITTÄVIEN TAITEIDEN AIKAKAUSLEHTI • TEATTERITANSSI.FI

POSTIMUSEO

Postimuseon näyttelyt museokeskus Vapriikissa
Alaverstaanraitti 5, Tampere
15 €/7 € tai Museokortti • www.postimuseo.fi
VAPRIIKKI

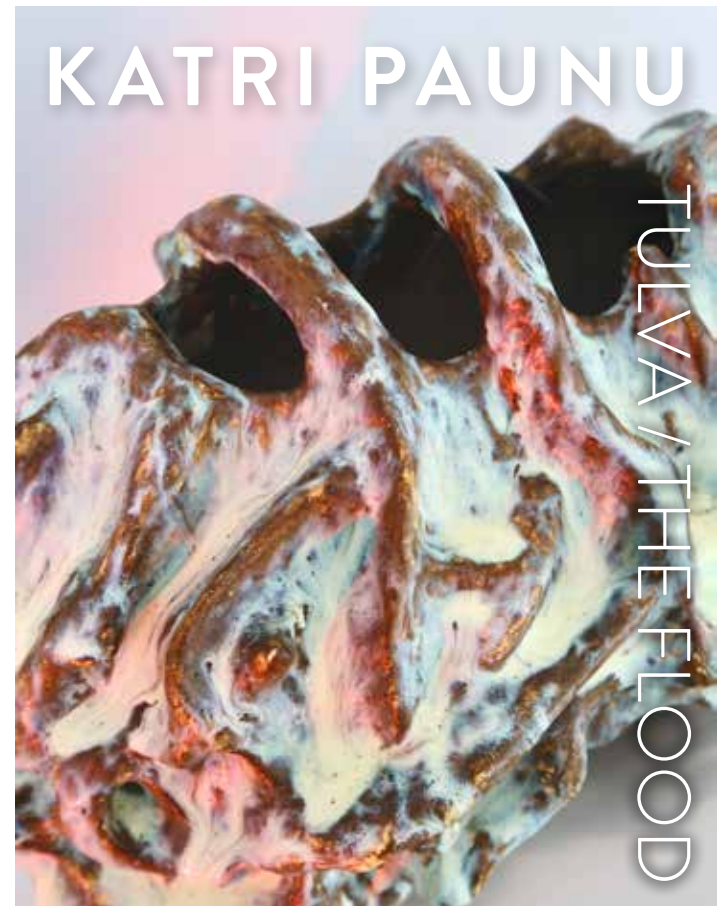

RAUMAN TAIDEMUSEO
18.2. - 14.5.2023
www.raumantaidemuseo.fi
Kuninkaankatu 37, Rauma | ti-pe 12-17, la-su 11-16
RAUMAN TAIDEMUSEO

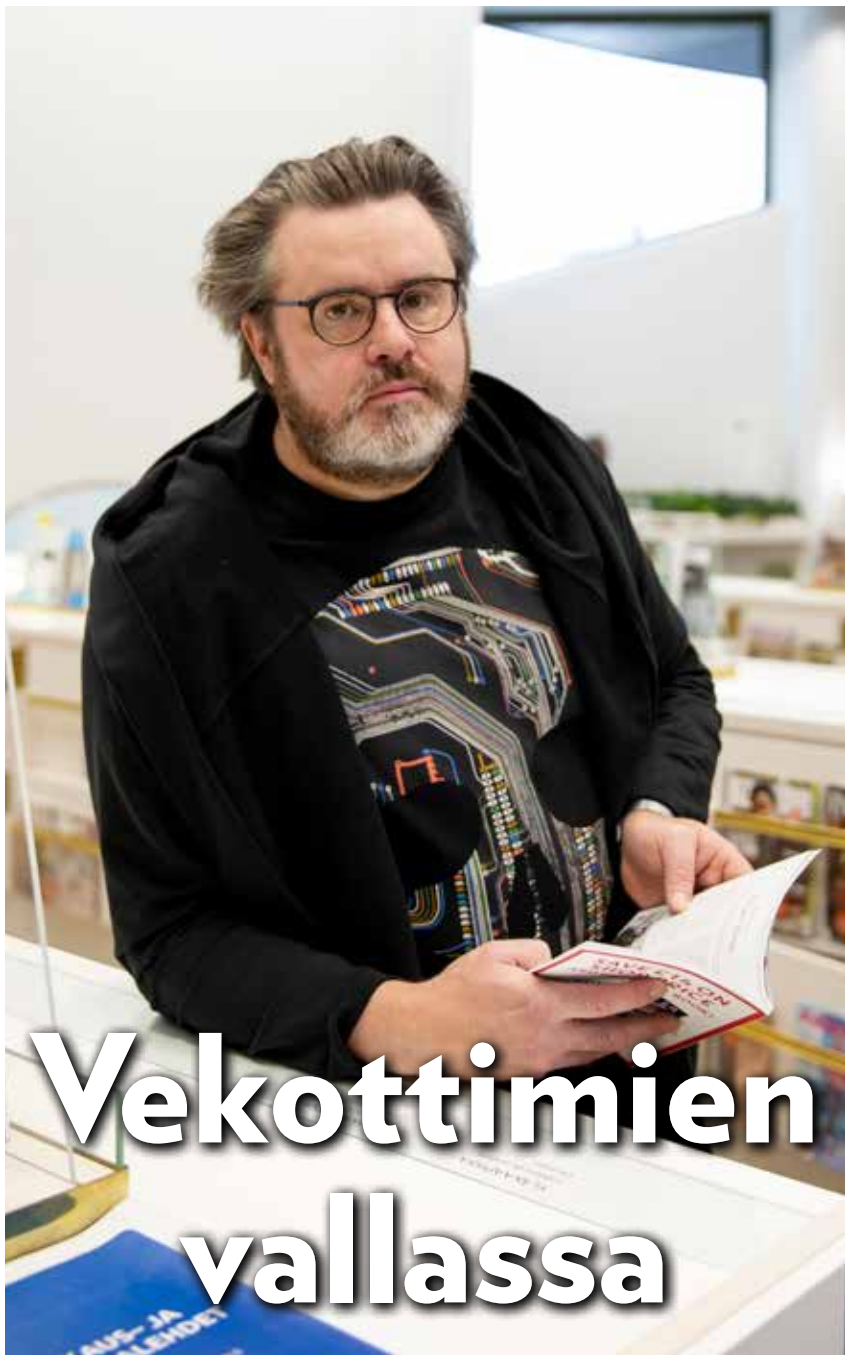

Vekottimien vallassa

Kimmo Jylhämön mukaan askeesin tarve kasvaa digitalisaation myötä. Luomuelämä voi olla tulevaisuuden luksusta.

TEKSTI **ANTTI KURKO** KUVA **PINJA NIKKI**

”MATRIX on edelleen yksi osuvimmista populaarikulttuurin tulevaisuuskuvista”, **Kimmo Jylhämö** toteaa.

Matrix kertoo maailmasta, jossa koneisiin kytketyt ihmiset elävät virtuaalimaailmassa erottamatta sitä todellisuudesta. Elokuvan olennainen kysymys on, miten meidän tulisi suhtautua siihen, että virtuaalinen ohjaa meitä? Entä kuinka siitä voisi irtautua?

Kimmo Jylhämö on filosofi ja journalisti sekä tiedekustantamo Vastapainon kustantaja ja toimitusjohtaja. Uudessa kirjassaan *Digi-askeesi – Miten elää ja ajatella digitaalisella aikakaudella* Jylhämö tarkastelee suhdettamme digitaalisuuteen. Hänen väitteensä on, että digitaalisuus muuttaa ihmisyyttä radikaalisti ja tähän kehitykseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

”Voi olla, että luomumaailmasta kehittyy tulevaisuudessa luksusta. Siellä olisi varakkaiden lisäksi enää ne, jotka eivät suostu palvelemaan alustatalouden toimijoita ja olemaan Matrixin ohjailtavissa”, Jylhämö pohtii.

Vaikka väite voi kuulostaa rajulta, sitä tukevia viitteitä löytyy. Kaksi kansainvälistä menestysteosta kirjoittanut israelilainen historiantutkija **Yuval Noah Harari** kertoi *Helsingin Sanomien* haastattelussa antaneensa älypuhelimensa täysin avustajansa käyttöön. ”Suojelen aikaani ja mieltäni. Osa maailman lahjakkaimmista ihmisistä on tehnyt vuosikymmeniä töitä saadakseen älypuhelimen avulla huomioni. En usko, että olen tarpeeksi fiksu ja vahva vastustamaan sitä”, Harari kertoi haastattelussa ja myönsi tilanteensa oleva etuoikeutettu.

”HALUAMME PEREHDYTTÄÄ LAPSET ROBOTIIKAN ALKEISIIN JA OPETTAA HEITÄ KOODAAMAAN. ONGELMA ON KUITENKIN, ETTÄ KAIKKI EIVÄT OPI LUKEMAAN TAI KIRJOITTAMAAN.”

Esimerkkejä on muitakin. Monet teknologiayritysten johtajat, kuten Applen edesmennyt perustaja **Steve Jobs**, ovat yrittäneet suojata lapsiaan itse markkinoille lanseeraamiensa laitteiden vaikutuksilta.

Onko keisarilla vaatteita?

Kimmo Jylhämö on insinööriperheen vesa, joka luonnehtii itseään tekniikasta innostuvaksi entiseksi nörttilapseksi. Hän opetteli itsenäisesti koodaamaan 13–14-vuotiaana. Hyvien arvosanojen kautta ovet avautuivat yliopistoon. Tietojenkäsittelyn opinnot vaihtuivat kuitenkin pian filosofian opiskeluun, jossa koodaustaidot osoittautuivat avuksi. Koodaamisen kautta vahvistunut ymmärrys logiikasta tuki monimutkaisen tieteenalan sisäistämistä.

Nykyisin koodaamisesta on tullut osa opetusta. Samaan aikaan kuitenkin lasten ja nuorten matematiikan taidot heikkenevät, vaikka koodaamisessa matemaattisesta ja loogisesta ymmärryksestä olisi paljon hyötyä.

”Meitä ohjaa lupaus digitalisaation antamasta lisäarvosta, jossa samaan aikaan perustyö näyttäytyy mitättömänä ja itsestään selvänä. Haluamme perehdyttää lapset robotiikan alkeisiin ja opettaa heitä koodaamaan. Ongelma on kuitenkin, että kaikki eivät opi lukemaan tai kirjoittamaan”, Jylhämö toteaa.

Lukeminen ja oppiminen vaativat työtä, ja sitä tosiasiaa eivät digitalisaation tarjoamat työkalut muuta miksikään. Elämme Jylhämön mukaan digihurmoksen tilassa, jossa digitalisaatiota ajetaan vain sen vuoksi, että se innostaa. Ilmiö toistuu hänen mukaansa lähes kaikilla sivistyksen tasoilla ala-kouluista yliopistoon.

Digitalisaatio on kiistatta merkittävästi hyödyttänyt eri asioissa, mutta sen vaikutuksia ei Jylhämön mukaan osata tarkastella kriittisesti. Tämä näkyy erityisesti koulumaailmassa. Digitaalisuuden myötä raportoiminen, teknologian hallitseminen ja jatkuvan vuorovaikutuksen ylläpitäminen vanhempiin on muuttunut opettajan päätyöksi.

— *Kimmo Jylhämö* —

- Syntynyt Tampereella 1970
- Kustantaja, toimittaja ja filosofi
- Toimi *Voiman* päätoimittajana vuosina 2004–2014
- Julkaissut kolme kirjaa: *Digi-askeesi – Miten elää ja ajatella digitaalisella aikakaudella* (Vastapaino. 2022), *Louserit vuittuun… ja muita Voiman vastamainoksia* (toim. Kimmo Jylhämö & Klaus Welp, Into 2011), *Politiikkaa, idiootti! – Vastakkainasetteluja Žižekin kanssa* (toim. Kimmo Jylhämö & Hanna Kuusela, Into 2009)

Kohti digi-askeesia

Jylhämö puhuu mielellään kirjojen ja sanomalehtien lukemisesta esimerkkinä. Lukutaidolla on merkittävä rooli aivojemme toiminnassa: se kehittää kykyämme analogiaan, empatiaan ja luovuuteen. Pitämällä lukutaitoa yllä vaalimme taitoamme sisäistää tietoa, päätellä asioita, ottaa huomioon muita näkökulmia ja olla kriittinen. Silti lukutaito on vaarassa.

Digitaalisena aikakautena tarvittaisiin Jylhämön mukaan enemmän kuria ja itsen hallintaa, jotta käyttäjä hyötyisi laitteista, tai vekottimista, kuten hän niitä itse mielellään nimittää. Vekottimien äärellä tarvitaan enemmän itsesäätelyä, askeesia, jotta keskittyminen ei herpaantuisi jatkuvasti sosiaalisen median sovellusten piippauksiin, älykellon antamiin liikuntakehotuksiin tai rajattomalta tuntuvan viihdesisällön houkutuksiin. Toisaalta paperisen kirjan lukeminen ei myöskään ole digilaitteista erillään oleva suoritus, vaan ympäröivien laitteiden rakentama virtuaalinen maailma vaikeuttaa myös siihen keskittymistä.

Media vaikuttaa siihen, miten koemme ympäröivän maailman. Perinteisesti journalistinen media on tarjonnut kuvan yhteisesti ymmärretystä todellisuudesta, joka on suodattunut journalististen käytäntöjen ja prosessien kautta. Alustatalouden myötä tällainen kollektiivisesti jaettu todellisuuskäsitys uhkaa horjua. Botit ja alustamediat kuten Googlen, Facebookin tai TikTokin algoritmit tarjoavat jokaiselle käyttäjälle oman henkilökohtaisesti kuratoidun todellisuutensa.

”Alustatalouden toimintaan liittyvä suurin demokraattis-poliittinen ongelma on se, että niihin sisältyy lukuisia mustia laatikoita,” Jylhämö sanoo.

Mustalla laatikolla tarkoitetaan laitetta, järjestelmää tai oliota, jonka sisällöstä ei ole tietoa, joten sen toiminta on läpinäkymätöntä. Jylhämön mukaan nämä mustat laatikot mahdollistavat meidän huijaamisemme ja hyväksikäyttämisemme joko tiedostaen tai tiedostamatta. Siksi niille ei pitäisi antaa valtaa.

Lähes kaikkien mustien laatikoiden takana on kuitenkin aina joku ihminen, joka päättää.

Kirja-arviot

Millenniaalin aikuisuuden kriisi

TEKSTI **MIIA VISTILÄ**

BIBBS ON 39-VUOTIAS tukholmalainen influensseri, aikanaan bloginsa kautta mediataivaalle noussut, nyt jo himmenevä tähti, jolla on takanaan ura tosi-tv:ssä ja MTV:llä. Rahansa hän on käyttänyt elämään, juhlintaan ja sisustamiseen. Kun hänen puolisonsa, uran huipulta rinnalla pysynyt Baby ilmoittaa haluavansa erota, velkainen ja luottotiedoton Bibbs haluaa pariskunnan vuokra-asunnon itselleen. Baby lupaa siirtää sopimuksen hänelle sadan tuhannen kruunun eli noin yhdeksän tuhannen euron hintaan. Mutta mistä rahat?

Alkaa viikon eeppinen sekoiluputki, jonka aikana Bibbs tekee yhden halvan keikan ja käy läpi ystäviään ja tuttujaan. Kuka voisi auttaa, ja mitä hänen olisi annettava rahojen vastineeksi?

Lähtökohtiinsa nähden *Päivät, päivät, päivät* kertoo hyvin vähän rahasta. Sen sijaan se on raadollinen kuvaus sosiaalisen median kehityksestä ja ansaintalogiikasta, identiteetistä ja persoonasta pääomana, valheiden ja totuuden välisen rajan liudentamisesta sekä elämästä vaihtuvien mielialojen ja -halujen heiteltävänä. Samalla se on erittäin kuivan mustan huumorin romanttinen komedia, jossa paljastuksia riittää, kun ystäväpiirin ihmissuhteita keritään auki.

Tarina vastuuttomasta aikuisuudesta ja anteeksipyytelemättömästä oman edun tavoittelusta muistuttaa **Lena Dunhamin** *Girlsiä* tai **Elina Loisan** *Julkeita*. Se pöyristyttää, saa tuntemaan myötähäpeää ja koukuttaa kuin kännidraamaan nojaava tosi-tv ikään.

Tone Schunnesson: Päivät, päivät, päivät
Suomentanut Katriina Huttunen
Johnny Kniga 2022, 228 s.

Uutistyön arkea kuivalla huumorilla

TEKSTI **MIIA VISTILÄ**

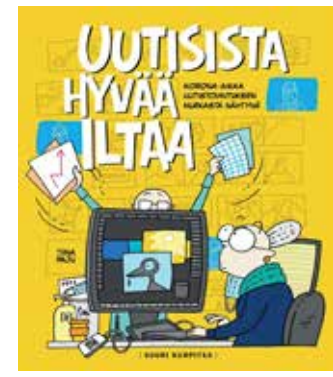

JOS HALUAT TIETÄÄ, millaista on uutisgraafikon työ, lue tämä kirja.

Uutisista hyvää iltaa on pirteä poikkeus korona-ajasta tehtyjen omaelämäkerrallisten sarjakuvien joukossa. Pandemian luoma poikkeusaika jää sivurooliin, kun keskiöön nousevat uutisgraafikon työn hektinen arki sekä työnhaun hankaluudet alalla, jolla määräaikaisia työsuhteita ketjutetaan ja pätkätöitäkin on vaikea saada.

Parasta teoksessa on arjen hankalien käänteiden kuvaus arkisen kuivalla huumorilla. Tarkimmin kuvaillaan graafikon hommia, mutta sivutuksi tulevat muutkin työt, joita tv-uutisten ruutuun saattamiseksi vaaditaan. Välillä sukelletaan päähenkilön lapsuusmuistoihin.

Mustavalkoisen sarjakuvan kerronta kulkee vahvasti tekstin varassa. Sivuilla on etenkin albumin edetessä paljon enemmän luettavaa kuin katsottavaa, vaikka tekstin muodoilla ja eloisilla sivusommitteluilla onkin kikkailtu kauniisti. Rakenteeltaan teos muistuttaa tekstipohjaisen somen postausten virtaa: lyhyistä tekstipätkistä ja välissä olevista kuvista muodostuu arjesta valikoiden kertova monipuolinen kokonaisuus.

Tiina Paju piirsi vuosina 1987–2016 **Sari Luhtasen** käsikirjoittamaa *Maisa ja Kaarina* -sarjakuvaa *Anna*-lehteen. Kaksikko sai vuonna 2019 elämäntyöstään Puupäähattu-sarjakuvapalkinnon.

Tiina Paju: Uutisista hyvää iltaa – Korona-aikaa uutistoimituksen nurkasta nähtynä
Suuri Kurpitsa 2022, 52 s.

Valtavirran feminismi ei muuta maailmaa

TEKSTI **IIDA SIMES**

BRITTISOSIOLOGI ALISON PHIPPS on valkoinen, ja silti hän kritisoi ansiokkaasti valtavirtafeminismiä sen ”valkoisesta vallankäytöstä”: ”Valkoisuus on ovelaa: valkoinen ylivalta on niin vahvasti osa mieltämme, että päädymme toistamaan sen käskyjä, vaikka väitämme (ja uskomme) vastustavamme sitä.”

Me too -liikkeen perustavoite, naisten kokeman seksuaalisen häirinnän ja väkivallan tekeminen näkyväksi, ei ole väärä. Phipps on kuitenkin pettynyt liikkeen rakenteeseen ja metodeihin.

Me too -liike syntyi mustan **Tarana Burken** hätähuutona. Julkisuuteen se nousi vasta, kun valkoinen filmitähti **Alyssa Milano** alkoi käyttää *#metoo*-tunnusta. Vaikka Milano myönsi heti Burken olleen idean takana, media ei tehnyt Burkesta keulakuvaa. Jopa haastatteluissa, joissa molemmat olivat läsnä, Milano sai olla enemmän äänessä.

Me too edetessä Phippsille paljastui pahempi ongelma: liikkeen kyvyttömyys katsoa sorron ydintä. Liike syytti naisten kokemasta häirinnästä vain naisia häirinneitä miehiä. Phipps turhautui tämän katsantokannan ohuuteen.

Me too ei johda riittäviin muutoksiin, vaan päinvastoin, se jopa hämärtää fokusta, koska se antaa ymmärtää, että naisten turvallisuus riippuu vain muutamien miesten käytöksestä. Naisten sortaminen on globaali ongelma, jota kansanliikkeen pitäisi suomia tarjoamatta syyllisiksi muutamia ”pahoja miehiä”. Kun Me too katsoo ohi pääsyyllisestä, kolonialistiseen kapitalismiin perustuvasta maailmanjärjestyksestä, liike pönkittääkin naisia sortavaa systeemiä .

Naisviha on hyvin näkyvää nykyään. Debateissa pitää erottaa, ketkä ovat todellisia uhreja, ja keillä on ”kuviteltu” uhriasema, johon ”naisvihamielistä, rasistista ja muuten taantumuksellista politiikkaa tekevät vetoavat”.

Kun maailman kuuluisin nettisolvaaja **Donald Trump** aloitti Yhdysvaltain presidenttinä, ”Naisten marssi keskittyi Trumpiin – suurimpaan, pahimpaan kaikista ’pahoista miehistä’. Mutta se ei laajentanut kritiikkiään järjestelmiin, jotka tuottivat hänet.”

Pahin valtavirtaisen feminismin ongelma on sen luottamus patriarkaattiin. Feministit huutavat apuun väkivaltakoneistoa, kuten poliisia, sen sijaan että yrittäisivät syvimmillä tasoilla muuttaa rakenteita. ”Valkoinen” naisliike tulee usein myös sortaneeksi transnaisia korottaessaan ensiarvoiseksi oletuksen biologisesta naisesta.

Kolonialistinen patriarkaatti sortaa rodullistettuja pahimmin, mutta sen syytä ovat valkoistenkin ongelmat. Rohkeasti kirjoittava Phipps kutsuu eri taustoista tulevia ihmisiä muokkaamaan uutta maailmaa.

Alison Phipps: Minä, et sinä – Me too ja valtavirtafeminismin ongelmat
Suomentanut Elina Halttunen-Riikonen.
Niin & näin 2022, 180 s.

Naiset ottavat paikkansa elokuvateollisuudessa

Viime vuosina naispuolisten tekijöiden määrä on lisääntynyt suomalaisissa elokuvatuotannoissa. Katsojien enemmistö koostuu jo valmiiksi naisista.

TEKSTI **ELISA HELENIUS**

TYTÖT TYTÖT TYTÖT, *Kikka!, Pahanhautoja, Tove, Sydänpeto, Tottumiskysymys, 70 on vain numero, Skimbagirls…*

Viime vuosina Suomessa on tullut levitykseen yhä enemmän naisten ohjaamia, käsikirjoittamia ja tuottamia elokuvia, jotka kertovat tyttöjen ja naisten elämästä. Teokset ovat keränneet myös katsojia ja palkintoja.

”Aloimme jo kymmenen vuotta sitten tiedottaa julkisuuteen, että elokuvien rahoitus jakautuu epäsuhtaisesti, koska naisilta tulee vähemmän hakemuksia kuin miehiltä. Kannustimme naisia hakemaan rahoitusta. Samaan aikaan naiset alkoivat myös perustaa omia tuotantoyhtiöitään”, kertoo Suomen elokuvasäätiön viestintäpäällikkö **Reetta Hautamäki**.

Suomen elokuvasäätiön julkaisusta selviää, että vuonna 2021 kotimaisista pitkistä elokuvista noin 23 prosenttia oli naisten ohjaamia. Vuonna 2020 vastaava luku oli noin 42 prosenttia. Vielä 2000-luvun alussa naiset ohjasivat vuodessa vain kaksi tai kolme elokuvaa ja miehet 11–16 elokuvaa.

Vuonna 2021 Elokuvasäätiö antoi tukea jo 80 naispuoliselle ja 78 miespuoliselle käsikirjoittajalle. Toisaalta miespuoliset käsikirjoittajat hakivat ja myös saivat hieman isompia tukia kuin naiset. Viime vuonna pitkän fiktion ohjaajien tuen saajista 44 prosenttia oli naisia ja 56 prosenttia miehiä.

”Kun naisten on ollut perinteisesti miehiä vaikeampi päästä töihin elokuva-alalle, he panostavat hakemuksien tekoon miehiä enemmän”, Hautamäki toteaa.

Jotta naiset voivat hakea rahoitusta ideoilleen, heidän täytyy ensiksi pyrkiä opiskelijoiksi elokuvakouluihin.

”Kaikkihan lähtee alan koulutuksesta. Viime vuosina naisia on otettu enemmän sisään elokuva-alan oppilaitoksiin. Tässä on siis taustalla luonnollinen kehittyminen, että kun naisia valmistuu alalle enemmän, he myös hakevat enemmän rahoitusta.”

Tuottajat valitsevat, keiden tarinoita kerrotaan

Suurin ero elokuva-alalla miesten ja naisten määrässä on tuottajissa. Suomen elokuvasäätiön tukea viime vuonna saaneista tuottajista 13 prosenttia oli naisia ja 63 prosenttia miehiä, ja neljännes tuista meni naisten ja miesten yhteisille tuotannoille.

”Tuottajilla ja yhtiöiden omistajilla on paljon vaikutusvaltaa.

He valitsevat, kerrotaanko naisten kokemuspiiriä lähellä olevia tarinoita vai keski-ikäisten miesten kujanjuoksusta”, huomauttaa tuottaja **Miia Haavisto**.

Haavisto perusti vuonna 2017 Tekele Productions Oy:n. Hän on tuottanut niin Helsinki-filmissä kuin Tekeleessä työskennellessään muun muassa elokuvat *Huonot naiset*, *Eden*, *Miami*, *Lost Boys* ja *Tom of Finland*. Haavisto on valmistunut sekä juristiksi että dokumenttielokuvaohjaajaksi.

Haaviston mukaan tuottajat valitsevat itseään kiinnostavia aiheita, sillä he joutuvat sitoutumaan elokuvan kehittelyyn neljäksi tai viideksi vuodeksi. Tarinasta pitää löytyä tarttumapintaa tuottajalle, jotta hän jaksaa vuosien ajan perustella rahoittajille, miksi haluaa tuottaa juuri kyseisen elokuvan.

Naisvetoiset elokuvat ovat löytäneet hyvin yleisöä teattereissa. Haaviston mukaan tämä johtuu siitä, että elokuvissa kävijöistä enemmistö on naisia. Lisäksi kotitalouksissa naiset tekevät usein päätöksen, mitä elokuvaa mennään yhdessä katsomaan.

Sukupuoli saa näkyä, ammattitaito tärkeämpää

Miia Haaviston mukaan elokuva-ala on yhä varsin miehinen.

”En koe, että minulle on alalla hirveästi hyötyä siitä, että olen nainen. Nuorempana yritin häivyttää sukupuoltani töissä. En esimerkiksi puhunut lapsistani. Nykyisin en enää yritä peittää naiseuttani, koska minulla on parempi ammatillinen itsetunto nyt, kun työvuosia on kertynyt. Ajattelen myös, että kaikki kuitenkin tietävät, että olen nainen.”

Tämä näkyy kokemuksissa syrjinnästä. Miehistä 25 prosenttia, naisista 56 prosenttia ja muunsukupuolisista ja niistä, jotka eivät määritelleet sukupuoltaan 70 prosenttia on kohdannut syrjintää. Vastaajat ovat kokeneet syrjinnän kohdistuneen useimmiten sukupuoleensa, seuraavaksi eniten nuoreen ikäänsä ja kolmanneksi koulutustaustaansa.

Sukupuolen perusteella tapahtuva syrjintä ilmenee esimerkiksi niin, että naisille ja muunsukupuolisille tarjotaan miehiä helpompia työtehtäviä, he pääsevät vain harjoittelijoiksi ja heidät jätetään miesvoittoisen työporukan ulkopuolelle, käy ilmi **Katja Oksanen-Särelän** ja **Ari Kurlin Niiniahon** tutkimuksesta elokuva-alalle vuosina 2005–2019 valmistuneiden työllistymisestä.

Haavisto toimii professorina elokuvataiteen laitoksella Aalto-yliopistossa ja on nähnyt muutoksen alalla.

”Omana opiskeluaikanani meitä oli viisi ohjaajaopiskelijaa, joista minä olin ainoa nainen. Tilanne on nyt ihan erilainen. Tuottajaopiskelijoissa näyttäisi olevan nykyisin naisenemmistö.”

Haavisto muistuttaa, että esimerkillä on valtava vaikutus. Naisia hakeutuu alalle enemmän, kun he näkevät mediassa juttuja naisista elokuva-alalla. Tulevaisuudessa toivottavasti päästään tilanteeseen, jolloin sukupuolikysymyksiä on tarpeen pohtia vähemmän.

”Meillä työskentelee elokuva-alalla ihan jumalattoman päteviä, kekseliäitä ja mielenkiintoisia naisia. Minusta on ollut tervetullutta, että nykyisin on vähemmän kiinnitetty huomiota siihen, mitä sukupuolta kukakin edustaa. Mediassa on alettu puhua enemmän tekijyydestä ja päästä pois nais-etuliitteestä.”

Skábmagovat

Saamelaiselokuvat kertovat vaiettuja tarinoita

Sunna Nousuniemen lyhytelokuva seksuaalisesta väkivallasta on tärkeä keskustelunavaus saamelaisyhteisössä.

TEKSTI **KERTTU MATINPURO**

”**TARINANKERRONTA** on aina ollut vahva osa saamelaiskulttuuria. Se on ollut kuulumisten vaihtamista, maailmankuvan muokkaamista, taitolaji ja yhteisöllinen ajanviete. Elokuvat ovat näin meidän kulttuurimme jatkumoa. Ne ylläpitävät meidän maailmankuviamme ja haastavat sitä, miten historiaa on kerrottu”, sanoo ohjaaja **Sunna Nousuniemi**.

Nousuniemi on tehnyt kaksi lyhytelokuvaa, joista viimeisin *Boso mu ruovttoluotta – Puhalla minut henkiin* (2021) nähtiin tänä vuonna Inarissa tammikuun lopussa järjestetyn alkuperäiskansojen elokuvafestivaali Skábmagovien ohjelmassa.

Maailman pohjoisin alkuperäiskansojen elokuvafestivaali Skábmagovat järjestettiin Inarissa tänä vuonna jo 25. kertaa. Festivaalia vietettiin sekä paikan päällä että verkossa, ja sen aikana esitetään saamelaiselokuvia ja elokuvia alkuperäiskansoilta ympäri maailman.

NOUSUNIEMI HARJOITTELI elokuvan tekoa, leikkaamista ja käsikirjoittamista, jo lapsena festivaalin järjestämällä nuorten elokuvaleirillä ja toimi myöhemmin festivaalin tuottajana ja festivaalijohtajana.

”Skábmagovat oli aina todella tärkeä, koska Inarin kylällä ei ollut elokuvateatteria. Ivalossa käytiin katsomassa uutuuselokuvia, mutta vain festivaaleilla on päässyt näkemään valtavirrasta poikkeavia elokuvia. Skábmagovilla saamenpuvut ovat näkösällä ja kieli ja musiikki esillä, se on myös tosi vahvasti kulttuuria ylläpitävä tapahtuma.”

FESTIVAALEILLE SAAPUU vieraiksi myös alkuperäiskansojen elokuvantekijöitä eri puolilta maailmaa.

”Me ollaan jo pitkään vitsailtu että Skábmagovien pitäisi lanseerata oma nenäliina, koska aina saa itkeä kun katsoo näitä elokuvia. On olemassa niin paljon meidän tarinoitamme, joita ei ole kerrottu, että ne kaikki tuntuvat todella voimakkaasti. On kova palo tulla kuulluksi”, Nousuniemi kertoo.

Nousuniemen dokumenttielokuva *Boso mu ruovttoluotta – Puhalla minut henkiin* on ohjaajan henkilökohtainen kertomus seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutumisesta ja sen aiheuttamasta traumasta.

”Elokuva on avannut mahdollisuuden keskustella seksuaalisesta väkivallasta meidän yhteisöissä, sekä yhteisön resursseista puuttua siihen.”

Elokuva on kokonaan saamenkielinen.

”Halusin näyttää, että näistä asioista voi puhua myös saamen kielellä. Näitä rankkoja aiheita ei ole julkisesti paljon näkyvillä, ja on tärkeää, että niitä sanoitetaan myös meidän kielellä.”

SAAMELAISKÄRÄJÄLAKI on ollut esillä paljon viime syksynä. Nousuniemi aistii omassa yhteisössään syvää uupumusta valtavan poliittisen työn ja väännön jälkeen. Pienessä yhteisössä kaikilla jäsenillä on monta roolia, ja poliittinen kamppailu vaikuttaa voimakkaasti myös muihin aloihin.

Nousuniemellä on kaksi toivetta saamelaiselokuvan ja -kulttuurin tukemiseksi:

”Toivon saamelaiskäräjälain uudistamista ja yleisen poliittisen ilmapiirin helpottumista, jotta ihmiset voisi keskittyä elokuvantekoon ja taiteeseen ja tavalliseen elämään. On ollut niin paljon rankkoja poliittisia taisteluita, että mietin miten ihmiset jaksavat. Tarvitsemme nyt aikaa, yhteisön hoivaa, itsemääräämistä ja rauhaa.”

Boso mu ruovttoluotta - Puhalla minut henkiin Yle Areenassa 1.4. asti
4.2. Kino Reginassa alkaa Skábmakovat-festivaalin kanssa toteutettu Alkuperäiskansojen elokuva -teemasarja.
Ohjelmisto: www.kinoregina.fi

Ensimmäinen suomalainen tietokirja **muunsukupuolisuudesta**.

Holma, Järvenpää, & Tervonen (toim.):
NÄKYMÄTÖN SUKUPUOLI
Hinta **10€**. Tilaukset: kauppa.voima.fi

ELOKUVAT

Laura Poitras: ALL THE BEAUTY AND THE BLOODSHED

Ensi-ilta 10.2.

Ihmiset heittävät lääkepurkkeja vesialtaaseen newyorkilaisen Met-museon Sackler-siivessä. Tempaus on taiteilijan ja valokuvaajan **Nan Goldinin** perustaman P.A.I.N.-yhteisön (Prescription Addiction Intervention Now) järjestämä.

Dokumentti seuraa opioidiriippuvuuteen itsekin sairastuneen Goldinin ja P.A.I.N.-yhteisön toimintaa opioidikriisiä ja kriisistä hyötyvää, taidemaailmassa arvostettua Sacklerin sukua vastaan. Ryhmän tavoitteena on saada Sacklerien nimet ja toisten kärsimyksellä hankitut rahat pois taideinstituutioista.

Lisäksi dokumentti esittelee kattavasti Goldinin valokuvia ja henkilökohtaista historiaa. Goldninin tuotanto kuvaa etenkin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen alakulttuuriyhteisöjen elämää.

Vuosikymmenten takaiset kuvat avaavat taiteilija-valokuvaajan persoonaa, auttavat ymmärtämään aktivismin pohjasyitä ja teemoittavat dokumenttia. Erityisen vahvaan rooliin nousee Goldinin siskon tarina.

Teoksesta huokuu yhteisön ja ystävyyden voima, rakkaus, suru ja riippuvuudet. Goldinin elämää puhkuvat kuvat riemastuttavat, samoin Sacklerien nimien poistaminen museoiden seiniltä. Monta eri tarinaa kertova paketti on rakennettu poikkeuksellisen hienosti ja se pysyy kasassa erinomaisesti.

PINJA NIKKI ★★★★★

Damian Chazelle: BABYLON

Elokuvateattereissa nyt.

Alle nelikymppiset Hollywoodin nerot (s. 1985), auteur **Damien Chazelle** ja säveltäjä **Justin Hurwitz**, ovat tehneet yhdessä jo kolmannen suuren teoksen, jossa taidokas musiikki on keskeisessä roolissa. Ensimmäinen näistä, *Whiplash* (2014), kertoi muusikon maanisuudesta alan vaatimuksena ja toinen, Hollywoodin sokerisuutta kuoriva *La La Land* (2016) kumarsi menneiden aikojen mestariteoksille. *Babylon* jatkaa jälkimmäistä linjaa niin tehokkaasti, että pari biisiä lainaa *La La Landin* musiikkia.

Babylon alkaa kertoen Hollywoodin synnystä ja laajenee viittaamaan sen tuhoon eli nykyaikaan: elokuvaihmisiä kaataneet huumeet ja viina eivät tuota alan lopullista rappiota, mutta kasinopelit ja kyynisyys ovat tuhon tie. Maanalaiset luolat hirviöineen toimivat internetin verbaalisten sontakasojen vertauskuvina. Psykedeelisimmissä kohdissa kamera heiluu vaatien yleisöä etääntymään tarinasta muistuttamalla, että "sinun, katsoja, ei tarvitse olla osa tätä".

Päähenkilö Mannyn (**Diego Calva**) tarina kunnioittaa **Giuseppe Tornatoren** *Cinema Paradiso* -klassikkoa. **Margot Robbien** kiihkeän Nelly LaRoyn esikuvana on ollut **Clara Bow**. Ensirakastajan roolissa riutuvan **Brad Pittin** *Babylon* sementoi tähtikaartin **Errol Flynnin**, **Cary Grantin** ja **Gregory Peckin** rinnalle.

IIDA SIMES ★★★★

Cristian Mungiu: R.M.N. – KYLMÄ TALVI

Ensi-ilta 10.3.

Elokuvan alussa pikkupoika kävelee koulureppuineen talvisen pihan poikki metsään. Siellä hän säikähtää jotain, mitä ei näytetä katsojille. Tällä tavoin romanialaisen **Cristian Mungiun** elokuvissa ihmisten arki peilaa usein muutenkin yhteiskunnan suuria rakenteita ja niiden säröjä. *4 kuukautta, 3 viikkoa, 2 päivää* (2007) kuvasi laittoman abortin tekemistä sosialistisen riiston ja solidaarisuuden äärellä, *Yli vuorten* (2012) taikauskoista ahdasmielisyyttä ja *Valmistujaiset* (2016) yksityistä ja yhteiskunnallista korruptiota.

Transilvanialaiseen pikkukylään sijoittuvan elokuvan päähenkilöt ovat muuttuvan maailman ja tunteiden hallintansa kanssa hukassa oleva Matthias (**Marin Grigore**) sekä leipomoa pyörittävä itsenäinen Csilla (**Judith State**). EU-murrosta kipuilevassa monikielisessä pikkukylässä avoin rasismi nousee valloilleen, kun leipomoon palkataan muutama srilankalainen leipuri.

Mungiu hallitsee loistavasti vertauskuvallisen ilmaisun ja henkiläjännitteiden kuvaamisen yhteisöllisen dynamiikan, ilmeiden ja kehollisten viittausten kautta. Erityisen pysäyttävä on seisovalla kameralla ilman leikkauksia toteutettu pitkä kohtaus, jossa samaan saliin pakkautuneet kyläläiset päästävät peittelemättä ilmoille kaikki pelkonsa ja vihaa tihkuvat ennakkoluulonsa.

TUOMAS RANTANEN ★★★★

Lue lisää arvioita osoitteessa voima.fi

Steven Spielberg: THE FABELMANS

Ensi-ilta 17.2.

Esimerkiksi *Tappajahai* (1975), *E.T.* (1982), *Kadonneen aarteen metsästäjät* (1981) ja *Jurassic Park* (1993) -elokuvista tunnettu **Steven Spielberg** on yksi maailman menestyneimmistä ohjaajista. Yhdessä **Tony Kusherin** kanssa kirjoitettu *The Fabelmans* on omaelämäkerrallinen elokuva, jossa ensimmäiset elokuvakokemukset niin katsomossa kuin kameran takana kerrotaan nostalgisella huumorilla höystettynä.

Erityistä huomiota tarinassa saavat uran alkuvaiheen elokuvalliset innovaatiot, perheen sisäiset jännitteet ja juutalaisuuteen liittyvät ulkoiset paineet. Spielbergille ominainen elävä kerronnallisuus kulminoituu kohtaukseen, jossa Spielberg laittaa **David Lynchin** esittämän **John Fordin** opettamaan itselleen elokuvallisen ilmaisun saloja.

TUOMAS RANTANEN ★★★★

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

Voiman TV-tärpit

Jussi Rastas

YLE Areena: Columbia in My Arms (Suomi 2019) & Luovia suhteita: Ei me osattu olla huolissaan omasta tai toisen turvallisuudesta (Suomi 2022)
Jenni Kivistön ja **Jussi Rastaan** palkittu dokumentti kertoo Kolumbian hallituksen ja vasemmistolaisten Farc-sissien rauhansopimuksen synnyttämistä tunnoista tavallisten ihmisten tasolla. Yhdessä **Juha Suomalaisen** *Luovia suhteita* -sarjaan tekemän ohjaajaparin henkilökuvan kanssa ohjelmista välittyy puhutteleva kuva dokumenttielokuvan tekemiseen omistautumisesta.

20.2. Sub: The Post (USA 2017)
Daniel Ellsberg vuoti vuonna 1971 Pentagonin papereiden nimellä tunnetut Vietnamin sotaa koskevat huippusalaiset asiakirjat yhdysvaltalaislehdille. Tähän liittyvää poliittisen vallankäytön ja median välisiä jännitteitä oivasti valaiseva **Steven Spielbergin** elokuva kertoo, miten *The Washington Postin* kustantaja **Katharine Graham** (**Meryl Streep**) ja päätoimittaja **Ben Bradlee** (**Tom Hanks**) ottivat suuria riskejä paljastaessaan Yhdysvaltain presidenttiin asti ulottuvan korruption.

Netflix: Vallan linnake (Tanska 2010–2022)
Adam Pricen menestyneen draamasarjan alussa yhteiskunnallisen vallankäytön pulmia käsiteltiin idealistisen pääministerin Birgitte Nyborgin (**Sidse Babett Knudsen**), hänen pragmaattisen erityisavustajansa Kaspar Juulin (**Pilou Asbæk**) sekä nuoren toimittajan Katrine Fønsmarkin (**Birgitte Hjort Sørensen**) välisten roolijännitteiden kautta. Tuoreimmalla tuotantokaudella Grönlannista löytyy öljyä. Siitä syntyvän globaali- ja sisäpoliittisen sekamelskan keskellä Nyborg osoittaa aiempaa kyynisempiä piirteitä ja uutistoimituksen johtoon kohonnut Fønsmark joutuu entistä kovempien ammattieettisten paineiden äärelle.

Areena & 16.2. YLE Teema: Elokuvan tarina: Uusi sukupolvi 1–2 (Britannia 2021)
Ensyklopedisista elokuvadokumenteistaan tunnettu **Mark Cousins** on tehnyt *Elokuvan tarinaansa* (2011) kaksiosaisen jälkikirjoituksen, joka keskittyy 2010-luvun teknologian murroksessa elokuvan muotoa uudistaneiden ohjaajien töihin. Sen elokuvista Areenasta löytyvät **David Robert Mitchellin** kauhuelokuva *It Follows* (USA 2014). **Lorene Scafarian** newyorkilaisista strippareista kertova draamakomedia *Hustlers – korkojen kera* (2019) sekä (17.2. alkaen) **Debra Granikin** mieleltään järkkyneen sotaveteraanin ja hänen tyttärensä tarinasta kertova *Älä jätä jälkeäkään* (USA 2018).

Yle Areena: Ansa Moskovassa (Suomi 2022)
Anna Šišovan dokumentti näyttää, miten arkipäiväistä Venäjän sisäisessä totalitarismissa on toisinajattelijoiden pidättäminen ja kiduttaminen. Turvallisuuspalvelu FSB:n agentit jopa itse perustavat kansalaisjärjestöjä, joihin houkutteltavat nuoret tuomitaan pitkiin vankeusrangaistuksiin. Samalla selväksi tulee, miksi vain kaikkein urheimmat uskaltavat nousta kamppailuun tällaista pakkovaltaa vastaan. Šišovan haastattelu löytyy *Voimasta* 5/2022.

VUODEN 2022 KAIKKI YLI 30 JAKSOA KUULTAVANA NYT
SUORATOISTOPALVELUISTA (MM. SPOTIFY) JA OSOITTEESSA VOIMA.FI/AUDIO
Audio
voima
TUOMAS RANTASEN TEATTERIN POLITIIKKAA -PODCAST

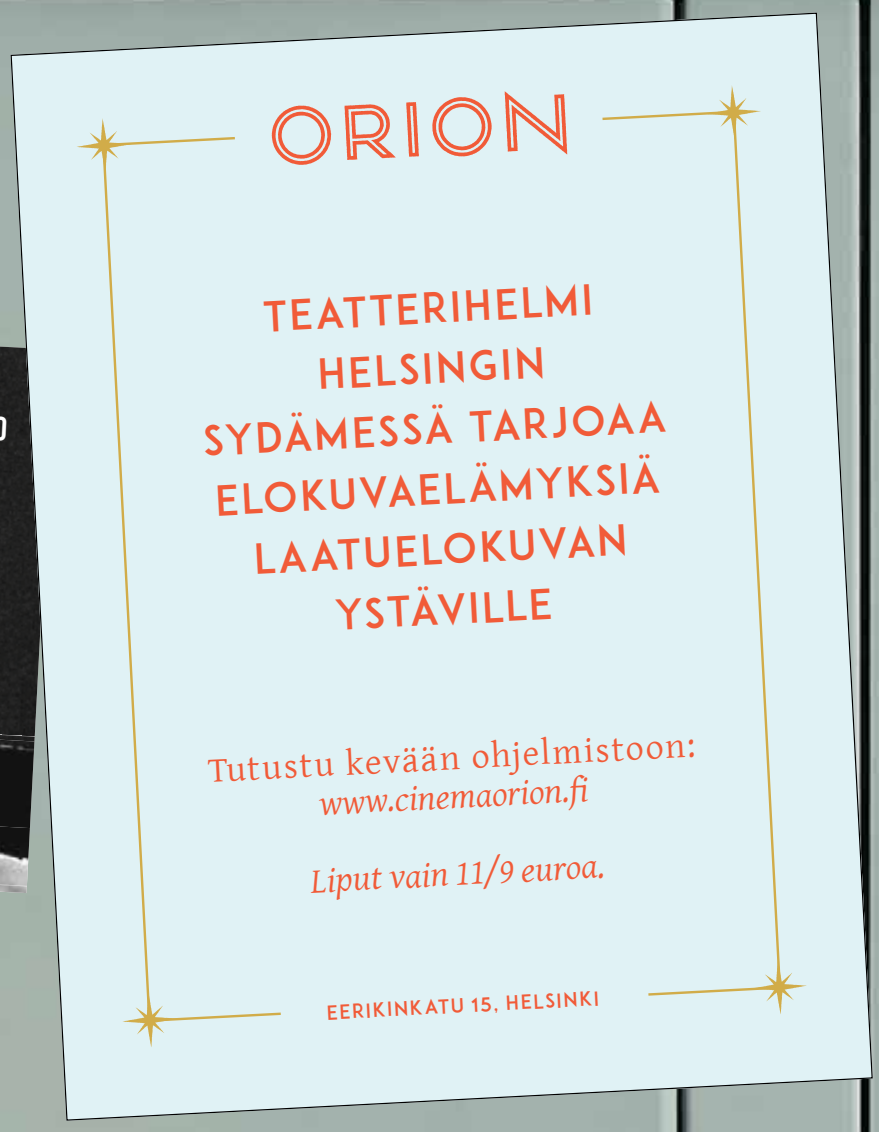
ORION
TEATTERIHELMI
HELSINGIN
SYDÄMESSÄ TARJOAA
ELOKUVAELÄMYKSIÄ
LAATUELOKUVAN
YSTÄVILLE
Tutustu kevään ohjelmistoon:
www.cinemaorion.fi
Liput vain 11/9 euroa.
EERIKINKATU 15, HELSINKI

KAIKKI
HYVIN
Rosa J-23
SOLIDAARISUUTTA AINA!
Vappukonsertti 30.4. Kulttuuritalo klo 16–19
Antti Autio / Paleface / Sinikka Sokka / Monna Kamu
Vuokko Hovatta / Emilia Sisco / Veera Railio / Rauhatäti
Liisa Lux / Pauli Poranen / Hannibal / Kiureli Sammallahti
Liisa Tavi, Arto Piispanen ja Ville Rauhala
Erkki Saarela ja Reino Bäckström / Haapoja ja Illmari
Laulava Unioni orkesteri: Seppo Kantonen, Ossi Peura, Tipi Tuovinen,
Eeva Koivusalo, Anssi Nykänen, Harri Kuusijärvi, Antti Hynninen,
Juho Viljanen, Janne Toivonen
Konsertin tarjoaa: RAUHAL ROCKS
Liput alk. 46 € + tilausmaksut (alk. 3,50 € / tilaus www.lippu.fi)
voima

HÄIRIKÖT
HQ
EST. 2016
HÄIRIKÖT.FI

KALIGRAPHICS.FI
Kali Graphics

Me palvelualan ammattilaiset teemme
työtä, josta sietää olla ylpeä - ja josta
kuuluu saada kunnon korvaus.
Neuvottelemme nyt parempien
palkkojen puolesta.

Seuraa neuvotteluja: pam.fi/neuvottelee
#KorkeaAikaKorottaa

PAM